

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLERDE YARATICI DRAMANIN
KAVRAM ÖĞRETİMİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nimet ÖZ

Niğde
Ağustos, 2019

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLERDE YARATICI DRAMANIN
KAVRAM ÖĞRETİMİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nimet ÖZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY

**Niğde
Ağustos, 2019**

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, “Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Dramanın Kavram Öğretimine Etkisi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Nimet ÖZ

ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY danışmanlığında Nimet ÖZ tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Dramanın Kavram Öğretimine Etkisi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

19/08/2019

JÜRİ :

Danışman : **Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY**

Üye : **Doç. Dr. Halil TOKCAN**

Üye : **Doç. Dr. Ayşegül TURAL**

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR
Enstitü Müdürü

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLERDE YARATICI DRAMANIN KAVRAM ÖĞRETİMİNE
ETKİSİ

ÖZ, Nimet

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY

Temmuz 2019, 121 sayfa

Bu araştırma, ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde geçen kavramların öğretilmesinde yaratıcı drama yöntemi ile yapılan kavram öğretiminin akademik başarıya olan etkisini ve öğrenci görüşlerine göre etkililiğini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde, Niğde ilinde bulunan bir ortaokulun 7. sınıfında öğrenim gören toplam 52 (27 deney, 25 kontrol) öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma toplam 5 haftalık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda öğretim programın öngördüğü biçimde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılmış, kontrol grubunda ise programa dayalı öğretim gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada nicel ve nitel yöntem birlikte uygulandığı karma yöntemlerden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Nicel boyuttaki araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kavram Başarı Testi ile elde edilmiştir. Nitel boyuttaki araştırma verileri ise açık uçlu sorulardan oluşan Yazılı Görüş Formu ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizi istatistiksel analiz programı vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel verilerin analizi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Elde edilen nitel sonuçlarda kavram öğretiminde yaratıcı drama yönteminin etkililiğini destekler

niteliktedir. Elde edilen veriler yaratıcı drama yönteminin kavram öğretiminde alternatif bir yöntem olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, kavram öğretimi, yaratıcı drama

ABSTRACT
MASTER THESIS

THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA ON CONCEPT TEACHING IN
SOCIAL STUDIES

ÖZ, Nimet

Turkish and Social Sciences Department

Thesis Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY

July, 2019, 121 pages

This research aims to determine the effect of the concept teaching which has been performed through creative drama method in terms of teaching the concepts included in the unit “Science in Time” within the scope of the Secondary School 7th Grade Social Studies class on the academic achievement and its efficiency as based on the students’ opinions.

The study group of the research consists of 52 students in total (27 ones in experimental and 25 ones in control group) who received education in the 7th grade of a secondary school in Niğde province, in the spring term of the academic year 2016-2017.

In this research, the mixed research method, in which both quantitative and qualitative methods were implemented together, was used. The research was carried out by using the research design with pretest – posttest control groups. Research data in the quantitative dimension were obtained from the concept achievement test which had been designed by the researcher. As for the research data in the qualitative dimension, they were collected by written opinion form consisting of open-ended questions. The analysis of quantitative data was realized by means of statistical analysis package program. For the analysis of qualitative data, descriptive analysis technique was used.

As a result of the research, it has been seen that a significant difference is present among the scores for posttest of the students included in experimental and

control groups. Also, the qualitative results obtained are such as to support the efficiency of creative drama method in teaching concept.

Key Words: Social Studies, concept teaching, creative drama

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler dersi hayatın içinde ihtiyaç duyulan birçok kavram, beceri ve değeri geniş bir yelpazede öğrenciye kazandırmayı hedefleyen bir derstir. Öğrencilerin yaşama hazırlanmasında onlara gerekli ön bilgileri sunan, örneklerle destekleyen, gereken bilgi ve becerileri edinmelerine olanak sağlayan, etkin vatandaş yetiştirme doğrultusunda kendine has işleyişi olan özgün bir disiplin alanıdır.

Bireyi aktif hale getiren öğretim yöntemleri çağımız eğitim sistemlerinin tercih ettiği yöntemlerdir. Bu doğrultuda okullarda aktif öğrenmenin yolunu açan bu tarz öğretim yöntemleri bireylerin kendini ifade becerisi kazanmasında ve bireyleri geleceğe hazırlamasında farklı bakış açıları geliştirmeye imkân tanıdığı için önemlidir. Bu çalışmada günlük hayatta gerekli olan becerileri en etkili yöntemlerle kazandırmak hedefinden hareketle yaratıcı drama yönteminin etkinliği sınanmıştır.

Bu çalışmanın hayata geçmesinde birçok değerli insanın anlamlı katkıları olmuştur. Bu anlamda çalışmanın hayata geçirilmesi için sürecin her aşamasında; planlama aşamasından içerik belirlemeye, uygulamaya, kaynaklara erişmeye kadar bana rehber olup destekleyen değerli hocam ve tez danışmanım Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY'a, teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı hazırlama süreci boyunca, bana her zaman ve her anlamda destek olan sevgili eşim Tahir ÖZ'e; varlıklarıyla anlam kazanan hayatımı renklendiren oğlum Melih Arda ve kızım İnci Şura'ya;

Araştırma süreci boyunca bana destek olup değerli önerileri ile bu süreçte yanımda olan değerli arkadaşlarım Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Betül Polat DEMİR'e ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Gürcan ŞEKER'e; öğretmen arkadaşım Ayşe BAYHAN'a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xi

I. BÖLÜM GİRİŞ

1.1.PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
1.5.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	5
1.6. TANIMLAR	6

II. BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KAVRAM VE KAVRAM ÖĞRETİMİ	7
2.1.1.Kavramın tanımı	7
2.1.2.Kavram çeşitleri.....	8
2.1.3.Kavramın özellikleri.....	9
2.1.4.Kavram öğretimi	9
2.1.5.Kavram öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler	11
2.2. SOSYAL BİLGİLER.....	12
2.2.1.Sosyal Bilgilerin tanımı ve önemi.....	12
2.2.2.Sosyal Bilgiler dersinin amaçları.....	15
2.2.3.Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kavramlar	18
2.3. YARATICI DRAMA.....	20
2.3.1.Yaratıcı dramanın tanımı	20
2.3.2.Yaratıcı dramanın amaçları.....	21
2.3.3.Yaratıcı drama yönteminin yararları ve önemi.....	23
2.3.4.Yaratıcı dramada kullanılan teknikler.....	25
2.4. SOSYAL BİLGİLER, KAVRAM ÖĞRETİMİ VE YARATICI DRAMA YÖNTEMİ ..	26
2.4.1.Sosyal Bilgiler dersinde kavram öğretiminin önemi.....	26
2.4.2.Yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretimi	28
2.4.3.Sosyal Bilgiler dersinde dersinde bir yöntem olarak yaratıcı drama.....	29
2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	31

III. BÖLÜM YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	33
3.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	36
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	37
3.3.1.Kavram Başarı Testi.....	37
3.3.2.Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu.....	40
3.4. DENEYSEL İŞLEM.....	41
3.4.1.Kontrol grubunda uygulanan öğretim süreci.....	41
3.5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	42
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	42

IV. BÖLÜM BULGULAR

4.1. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ KAVRAM BAŞARI TESTİ PUANLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	45
4.2. DENEY GRUBU İLE KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST PUANLARINA GÖRE DÜZELTİLMİŞ SON TEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	46
4.3. DENEY GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN NİTEL BULGULAR	47

V. BÖLÜM SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.SONUÇLAR VE TARTIŞMA	58
5.1.1.Nicel bulgulara ilişkin sonuçlar.....	58
5.1.2.Nitel bulgulara ilişkin sonuçlar.....	60
5.1.3.Nicel ve nitel bulguların ilişkin sonuçların karşılaştırılması.....	63
5.2. ÖNERİLER.....	65
KAYNAKÇA	67
EKLER	75
Ek-1: Araştırma İzin Belgeleri.....	75
Ek-2: Kavram Başarı Testi.....	75
Ek-3: Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu	86
Ek-4: UYGULAMALARA YÖNELİK DOKÜMANLAR	87
4.1.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar	87
4.2.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar	100
4.3.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar	106
4.4.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar	110
4.5.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar	116
4.6.Yazılı Görüş Formu Örnekleri:	119
ÖZGEÇMİŞ	121

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Kavramları sınıflama sistemi.....	8
Tablo 2. Zaman İçinde Bilim Ünitesi'nde geçen kavramlar ve kazanımlar.....	19
Tablo 3. Kavramların verilme düzeyleri.....	19
Tablo 4. Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesi'nde yer alan kazanımlar.....	20
Şekil 1. Araştırmanın İşlem Basamakları.....	35
Tablo 5. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı.....	36
Tablo 6. Madde güçlük ve ayırıcılık indeksleri.....	39
Tablo 7. Kavram Başarı Testinin kavramlara göre dağılımı.....	40
Tablo 8. Ön test- son test verilerinin regresyon eğimleri.....	43
Tablo 9. Son test puanlarına ilişkin Levene testi sonuçları.....	44
Tablo 10. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi.....	45
Tablo 11. Son test puanlarına ilişkin betimsel istatistikler.....	46
Tablo 12. Ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanları.....	46
Tablo 13. Ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarının ANCOVA sonuçları.....	47
Tablo 14. Akılda kalan konular.....	48
Tablo 15. Konuların akılda kalma nedenleri.....	49
Tablo 16. Kazanılan kavramlar.....	51
Tablo 17. Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiğine Yönelik Görüşleri.....	52
Tablo 18. Memnun kalınan durumlar.....	54
Tablo 19. Memnun kalınmayan durumlar.....	56

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
Çev	: Çeviri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
SPSS	: Statistical Package Program For Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı)
ss	: Standart sapma
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb	: Ve benzeri
vd	: Ve diğerleri
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Araştırma İzin Belgeleri.....	75
Ek-2: Kavram Başarı Testi.....	78
Ek -3: Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu.....	86
Ek-4: UYGULAMALARA YÖNELİK DOKÜMANLAR.....	87
4.1.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar.....	87
4.1.1.Örnek Yaratıcı Drama Ders Planı.....	87
4.1.2.Etkinliğe Ait Ekler.....	89
4.1.3.Etkinliğe Ait Fotoğraflar.....	92
4.2. Etkinliğe Yönelik Dokümanlar.....	100
4.2.1.Etkinliğe Ait Ekler.....	100
4.2.2.Etkinliğe Ait Fotoğraflar.....	102
4.3. Etkinliğe Yönelik Dokümanlar.....	106
4.3.1. Etkinliğe Ait Ekler.....	106
4.3.2. Etkinliğe Ait Fotoğraflar.....	108
4.4. Etkinliğe Yönelik Dokümanlar.....	110
4.4.1. Etkinliğe Ait Ekler.....	110
4.4.2. Etkinliğe Ait Fotoğraflar.....	111
4.5. Etkinliğe Yönelik Dokümanlar.....	116
4.5.1. Etkinliğe Ait Fotoğraflar.....	116
4.6.Yazılı Görüş Formu Örnekleri.....	119

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Akyüz (2012:2), eğitimi; “Bireyin zihnî, bedenî, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümü.” olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda eğitim sürecinde bireyi aktif kılan tüm öğretim faaliyetlerinin ayrı ayrı değer kazandığını düşünürsek öğrencileri sürece katan yöntemlere yönelim artacaktır.

Dünyada yaşanan gelişmeler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yeniliklere yönelimi artırmıştır. Çağın getirdiği değişim süreci eğitim sistemlerinin bakış açılarını da etkilemiş ve eğitim sürecinde ezberci zihniyet etkisini kaybetmiştir. Onun yerini öğrencinin aktif katılımını sağlayan yöntemler almıştır. Öğrencinin merkezde olduğu bu yeni sistemde bilgiyi yapılandırma daha çok ön plana çıkmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi; kendinin farkında olan, haklarını ve sorumluluklarını bilen aktif bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir derstir. Dersin kapsamında bireye geçmişini öğrenip ondan ders çıkarmayı, kültürünü öğrenerek ona sahip çıkmayı, değerlerini bilip onları ayakta tutmayı, yaşadığı coğrafyayı tanıyıp ondan yararlanmayı, vatanının değerini bilmeyi, insanlarla olumlu iletişim kurmayı, sosyal ve etkin bir vatandaş olmayı, toplumun bir parçası olarak görev ve sorumluluklarını bilmeyi, ailesine çevresine topluma en önemlisi de kendisine yararlı bireyler yetiştirmeyi sağlayacak zengin bir içerik vardır. İçeriğin kapsamının genişliği

ölçüsünde kazanımı da çoktur, beklentisi de. Bu nedenle dersin hedeflerine ulaşmak için içerik ölçüsünde derste zengin yöntem ve teknik kullanmak gereklidir.

Çoklu bakış açısının kazandırılması hedefinin kabul gördüğü günümüzde bireylerin çok yönlü gelişimi üzerine eğitim planlamaları yapılmaktadır. Demokratik, laik, yenilikçi ve özgürlük temelli bu planlama ve uygulamaların özünde toplumsal kalkınmayı sağlamak yer almaktadır. Çağa uygun, bilimsel çalışmalara ve insan haklarına dayanan, gelişime açık toplum yapısından hareketle tüm insanlığa hitap edecek eğitim planlamaları yapmak eğitim sistemimizin genel hedefleri arasındadır.

Hem eğitim sistemlerini, hem de Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerinde yer alan; bireysel olarak kendisinden, çevresinden sorumlu ve bulunduğu çağa duyarlı kişilerden oluşan toplumların var olması yaratıcı düşünceye sahip bireylerin olmasıyla mümkündür. Bu da demokratik davranabilen, özgür düşünceye sahip, hoşgörülü ve yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim öğretim sistemi ile gerçekleşebilir. Belirtilenlerden hareketle yaratıcı drama yönteminin tüm bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik özellikleriyle günümüz eğitim öğretim faaliyetlerine yardımcı olabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir (Öztürk, 2001:251-259). Yaratıcı drama yöntemi eğitiminin hedefi olan etkin vatandaş olgusunu gerçekleştirmede yol kat edilebilecek imkânlar sunar. Yaratıcı drama yöntemi ders esnasında bireyi aktif kılar, öğretim sürecinde kişiye kendini ifade etme olanağı sağlar.

Yaratıcı drama yöntemi, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden faydalanarak grup çalışması halinde katılımcıların bir fikri, yaşantıyı, olayı ya da kavramı eski bilişsel süreçleri oyunsal faaliyetler içerisinde yeniden canlandırarak anlamlandırılması olarak tanımlanabilir (San, 2002:81). Bireylerin kendi öğrenme sürecinde öğrendiklerini anlamlandırmaya çalışırken canlandırma yapması ve yaşayarak öğrenmesi, öğrendiklerinin akılda kalma süresini de etkileyecektir. Bilginin yapı taşı olarak nitelendirilen kavramların uzun süre akılda kalması da kuşkusuz istenilen bir durumdur. Öğrenmenin temelindeki kavram öğretimi eğitim programlarında da önem verilmesi gereken bir aşama olarak vurgulanmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (MEB,2018) içerisinde programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar başlığı altında kavram öğretimi konusuna da yer verilmiş ve programda kavram öğretiminin önemli bir yer tuttuğuna değinilmiştir. İlgili maddede kavram öğretiminde sınıflamalar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımlarının dikkate alınması gereğinden bahsedilmiştir. Burada kavram öğretiminde basitten karmaşığa, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru bir yol izlenmesi gereğine de değinilmektedir.

Kavram öğretimi bireylerin bilişsel gelişiminde önem verilmesi gereken bir husustur. Aşamalı biçimde basitten karmaşığa, yakından uzağa, somuttan soyuta doğru bir yol izlenerek öğrencilerin yaş seviyelerine uygun kavramlara öğretim programlarında yer verilmektedir. Ancak süre kaygısı, öğretmenin kavramlara bakış açısı, öğretim anlayışları gibi çeşitli nedenlerle kavram öğretimi göz ardı edilebilmekte ya da gereken hassasiyeti görememektedir. Kavramlar ders esnasında geçse bile öğrenciler tarafından yeterli düzeyde anlaşılmadığı zaman kavramların kalıcılığı da olmamaktadır. Ayrıca okullarda öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılan ders kitaplarında da kavramlar konusunda yeterli açıklama bulunmamaktadır (Yükselir, 2006:5).

Eğitimde kavram öğrenimi temel öğrenmeler ve bilgiyi anlamlandırma açısından çok önemlidir. Bu bağlamda bireyin kavram öğrenimini sağlam bir şekilde temellendirmek gerekir. Bu temelin daha sağlam olabilmesi için klasik yöntemlerin dışında öğrencinin süreçte aktif olarak yer aldığı yaratıcı drama yönteminin kavram öğrenimini nasıl etkilediğini araştırma gereği duyulmuştur. Bu nedenle araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanarak etkili bir kavram öğretimi gerçekleştirmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde geçen kavramların kazandırılmasında yaratıcı drama yöntemi ile yapılan kavram öğretiminin akademik başarıya olan etkisini incelemeyi ve yaratıcı dramayla

kavram öğretimine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarının gerçekleştirildiği kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğrencilerin yöntem hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bir dersin öğretiminde kullanılan yöntemler ve teknikler kuşkusuz konuya göre seçilmeli ve çeşitli olmalıdır. Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde birçok yöntem ve teknik kullanılabilir. Bir dersin başından sonuna kadar aynı öğrenme etkinliği sürdürülmez. Konunun özelliğine, içeriğine uygun olarak bir derste birden fazla etkinliğe yer verilmesi gerekir. Dolayısıyla uygulamada da etkinliğe uygun, kalıcı öğrenmeyi sağlayacak öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır.

Bu araştırma kavram öğretimi konusunda yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin tespiti açısından önem taşımaktadır. Kavram öğretimi çoğunlukla kavram haritaları oluşturarak, tekrar yapılarak gerçekleştirilmeye çalışılsa da aslında kalıcılığının sağlanması ve yaşama uyarlanması için tekrarın yetersiz kaldığı bir konudur. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini temele alan öğretim yaklaşımlarının amaçları dikkate alındığında yaratıcı drama yöntemi daha amaca uygun bir boyut kazanmaktadır. Yapılan literatür taramasında kavram öğretimi ya da yaratıcı drama yöntemine yönelik çeşitli araştırmalar yapılmışsa da konunun birebir örneğine rastlanılmamıştır. İlgili literatürde kavram öğretimine yönelik çeşitli yöntem, teknik ve yaklaşımların etkisinin sınındığı çalışmalar var olmakla birlikte, yaratıcı drama yöntemi ile yapılan bir uygulama yer almamaktadır. Tüm bunlardan hareketle yaratıcı drama yönteminin kavram öğretimindeki etkililiğinin sınanması ve sonuçların ortaya konması gereği duyulmuştur. Ayrıca yapılan çalışmayla kavram öğretimi

konusunda kullanılan yöntem ve tekniklerin çoğaltılması, çeşitlendirilmesi ve kavram öğretimine gereken önemin verilmesi konusuna dikkat çekmek hedeflenmiştir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 7. Sınıf 2005 yılı Sosyal Bilgiler Programında yer alan “Zaman İçinde Bilim” ünitesi ile,
- 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Niğde İli, Merkez İlçesinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir ortaokulda öğrenim gören ve yansız atanan biri deney, biri kontrol grubu olmak üzere toplam 52 7.sınıf öğrencisi ile,
- Deney gruplarına uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri ve kontrol gruplarına uygulanan programa dayalı öğretim teknikleri ile,
- Uygulama, yaratıcı drama planlarının uygulandığı beş haftalık sürede gerçekleştirilen toplam 15 ders saati ile sınırlıdır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

- Veri toplama aracı olarak hazırlanan Kavram Başarı Testi, verileri elde etmek için yeterlidir.
- Öğrencilerin Kavram Başarı Testine verdikleri cevaplarda samimi oldukları kabul edilmiştir.
- Öğrencilerin anlayış düzeyleri arasında belirgin bir farklılığın olmadığı kabul edilmiştir.
- Uygulama esnasında deney ve kontrol grupları arasında sonucu etkileyecek herhangi bir etkileşimin olmadığı varsayılmıştır.
- Araştırmacının deney ve kontrol gruplarına tarafsız davrandığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireylerin sosyalleşmesine yardım etmek hedefiyle; sosyal bilimler ile vatandaşlık ve insan hakları konularını içerisinde barındıran, farklı öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini sağlayan, bireylerin toplumsal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek zaman dilimlerinde incelendiği, toplu öğretim anlayışıyla hazırlanmış bir ortaokul dersidir (MEB, 2005:46).

Yaratıcı Drama: “Katılımcıların yaşantılarından hareketle, bir hedefin veya düşüncenin doğaçlama, rol oynama vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır, bu süreç, tecrübeli bir lider tarafından yürütülür, kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır” (Adıgüzel, 2015:41).

Kavram: Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde kavram; “nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, nosyon” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010).

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavram ve Kavram Öğretimi

2.1.1. Kavramın tanımı

Senemoğlu (2004:511) kavramı şu şekilde tanımlamıştır: “Kavram, birbirine benzeyen varlıkları, olayları, düşünceleri sınıflandırmada kullanılan bir çeşit kategoridir. Kavramlar; nesne ve varlıkların, düşüncelerin ayırt edilmesini sağlarken, aynı zamanda bunlar arasında ilişki kurulmasına da yardım eden bir yapıya sahiptir. Buna benzer bir tanım da Kaptan (1999) yapmış ve kavramları; nesnelerin, olayların ve düşüncelerin sınıflandırıldığı grupların ortak adı olarak tanımlamıştır. Ayrıca farklı bir bakış açısıyla kavramların soyut birer düşünce birimi olduğunu belirtmiştir. Ona göre kavramlar gerçekte yoktur, sadece düşüncelerimizde varlığını sürdürür ve kavramlar sayesinde bilgileri sınıflandırabilir, başkalarına aktarabiliriz.

Kavramın tanımları genellikle benzer nitelik taşımaktadır ancak farklı tanımlarda farklı noktalar vurgulanmıştır. Yel (2009:113)’e göre, “kavramlar, insan zihninde anlam kazanan ve farklı nesne ve olguların ortak niteliklerini temsil eder yapıda bir bilgi formudur”. Benzer bir ifadeyle Ülgen (2001), kavramı, “insan zihninin anlamlandırdığı, olgu ve olayların farklı özelliklerini yansıtabilen bir soyut düşünce birimi” olarak tanımlamıştır.

Klausmeier (1992), kavramlara önemli bir açıdan bakmış ve “kavramlar, düşünce yapısının gelişmesinde temel etkiye sahip olduğu için kişinin bilişsel gelişiminin yapı taşıdır” şeklinde tanımlamıştır. Merrill (1983) de bunu destekleyen bir ifadeyle kavramın oluşumuna değinmiş ve “kavramlar; obje veya eylemlerin gözle

görülebilen özelliklerinden oluşurlar ve bireylerin düşüncelerinin temel unsurlarıdır” şeklinde tanımlamıştır.

Özmen (2017:2), kavram tanımlarından hareketle kavramlara yönelik şöyle bir yorum yapmıştır: “bireyin doğumundan itibaren edindiği tecrübelerle dayalı olarak birden fazla nesneyi, olayı, canlı veya cansız ortak özellikleri doğrultusunda sınıflandırarak, bu sınıflandırmaları isimlendirerek ve onları diğerlerinden ayırarak zihninde kavramları oluşturduğu söylenebilir.”

Sonuç olarak kavramın ortak özellikler doğrultusunda nesnelere ve olayları birleştiren, kapsayıcı bir nitelik taşıdığı söylenebilir. Aynı zamanda kavramın nesnelere ve olayları birbirinden ayırmamıza yarayan bir özelliği olduğu da savunulabilir.

2.1.2. Kavram çeşitleri

Kavramları sınıflama konusunda çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Martorella'nın sınıflama sisteminde kavramlar somutluk derecesine, öğrenildiği bağlama, ayırt edici özelliklerine, öğrenilme biçimlerine göre ayrılmıştır.

Tablo 1

Kavramları Sınıflama Sistemi

Sınıflandırmanın Esası	Kavram Türleri
Somutluk düzeyine göre	1. Somut 2. Soyut
Öğrenildiği bağlama göre	1. İnfomal 2. Formal
Ayırt edici özelliklerinin doğasına göre	1. Tek boyutlu 2. Çok boyutlu 3. İlişkisel
Öğrenilme biçimlerine göre	1. Eylemsel 2. İkonik 3. Simgesel

Kaynak: Martorella, 1989. Teaching Concepts, Cooper J. M. (Edit), Classroom Teaching Skills, D.C.Health and Company. Akt. Kodaz,2009:12

Özlem (2006:70) , kavramları tür bakımından şöyle sıralamıştır:

1. Somut kavramlar: Örneğin, ev

2. Soyut kavramlar: Örneğin, cesaret
3. Genel kavramlar: Örneğin, gezegen
4. Tekil kavramlar: Örneğin, dünya
5. Kolektif kavramlar: Örneğin, ordu
6. Distribütif kavramalar: Örneğin, asker
7. Açık ve seçik kavramlar: İyilik açık, doğru seçik
8. Olumlu kavramlar: Örneğin güzel
9. Olumsuz kavramlar: Örneğin kötü

2.1.3. Kavramın özellikleri

Ülgen (2001:101-108) kavramın özellikleri konusunda çeşitli başlıklar ele almıştır. Ona göre;

1. Kavramlar çok boyutludur.
2. Kavramlar özgün bir yapıya sahiptir.
3. Kavramlar nesne ve olayların gözlenebilen niteliklerinden oluşurlar.
4. Bazı unsurlar kimi zaman birden çok kavramın özelliği olabilir.
5. Objeler ve durumların algılanan özellikleri bireyden bireye değişebilir.
6. Kavramlar, bireylerin deneyimlerine bağlı olarak zaman içinde farklılık gösterebilir.
7. Kavramlar niteliklerine uygun kıstaslara göre kendi içinde sınıflanabilirler.
8. Kavramların nitelikleri de aynı zamanda birer kavramdır.
9. Kavramlar dille ilgilidir.

2.1.4. Kavram Öğretimi

Kavram, bilgiyi anlamlandırmada temel yapı taşıdır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde kavram öğretimi de eğitim için bir yapı taşıdır. Dolayısıyla öğrenciler için kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi ve bilgiyi kullanabilmeleri iyi bir kavram öğretimi ile mümkündür (Memişoğlu ve Tarhan,2016:7). Kavram öğretimi bilginin kalıcılığının sağlanması için gerçekleştirilen temel süreçtir. Bu süreç doğru ve

etkili bir biçimde tasarlanmalıdır. Bu doğrultuda kavram öğrenme ve kavram öğretimi olmak üzere iki süreci değerlendirmek gereklidir.

Kavram öğrenme; kavramların bazı bilişsel süreçlerden geçip, bireyin deneyimleri ile sentezlenip anlamlandırılmasıdır (Tural, 2011:42). Zengin bir içerikle planlanmış öğretim süreci kavram öğrenmede oldukça etkilidir; ancak kavram öğrenme süreci ile ilgili ortaya konulan görüşler bu zihinsel sürecin planlı ve plansız evrelerden geçtiği konusunda birleşmektedir. Plansız evre yaşamın ilk yıllarında daha çok gerçekleşirken, planlı evre okul çağında daha çok gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda Dündar (2007:121), kavram öğrenme sürecini informal ve formal olarak kategorize etmiştir. Ona göre kavram öğrenme bireyin dünyaya gelişi ile başlar ve birey informal olarak kavram öğrenmeye başlar. Okul döneminde ise planlı ve programlı şekilde kavram öğrenmeye devam eder.

Kavram öğrenme süreci, bireyin dünyaya gelişi ile başlar ve ömür boyu devam eder. Birey kavram öğrenimini iki aşamada gerçekleştirir: Birinci aşama kavram oluşturma aşaması, ikincisi ise kavram kazanma aşamasıdır. Kavram oluşturma evresinde kişi, kavramı tanımlar, kavramla alakası olmayan durumların benzer yönleri ile farklı yönlerini algılar ve benzerliklerden hareketle genellemeye ulaşır. Kavram kazanma evresinde ise birey, kavramların farklı yönlerini değerlendirerek kavramı doğru biçimde kazanmayı hedefler (Çaycı, 2007:92-93). Bireyin dünyaya gelişi ile başlayan bir süreç olarak değerlendirilebilecek olan kavram öğrenme, hayatın ilk aşamalarında plansız gerçekleşirken, okul çağındaki bireylerin kavram öğrenmeleri zengin içeriklerle ve sağlam bir temele dayandırılmalıdır.

Değerlendirilmesi gereken ikinci boyut ise öğretmen yeterliliklerine, kullanılan yöntem ve tekniklerin zenginliğine göre şekillenen kavram öğretimidir. Kavram öğretiminde seçilen yöntem ve teknikler kadar kavram öğretimini etkileyen faktörler de önemlidir. Bunlar arasında kavramın yapısı, öğrenme ortamının özellikleri, öğrencilerin ilgileri, öğretmenlerin sürece yönelik yeterlilikleri sayılabilir. Öğretim faaliyetleri planlanırken bu faktörlerin göz önünde tutulması oldukça yararlıdır. Böylelikle zengin bir öğrenme ortamı oluşturulabilir ve etkili bir kavram öğretimi gerçekleştirilir (Tural, 2011:39).

Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin göstergelerinden biri de eğitim kalitesidir. Öğretim programlarını çağa uygun, kalıcı ve nitelikli insan yetiştirmeye yönelik planlamak için yapılan çalışmalar her geçen gün artarak gerçekleşmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde çok boyutlu düşünmeyi sağlayacak, bireyleri süreçte aktif hale getirecek etkinlikler ağırlık kazanmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı içerisinde yer alan becerilere bakıldığında etkin vatandaş olgusunun gerçekleşmesi için birçok becerinin kazandırılması gerekmektedir. Birey öğrenmeye kavram öğrenerek başlar, önce kavramlar öğrenilir, bilgi ve deneyim kavram yeterliliği üzerine inşa edilir. Kavram, öğrenmenin temel taşıdır. Bu nedenle kavram öğretimi, öğretim planlarında da ön planda tutulmalıdır (MEB, 2018; Nayci ve Adıgüzel 2017; Sözer, 1998; Tural, 2011; Ulubey, 2015, Yel, 2009) .

2.1.5. Kavram öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler

Kavram öğretiminde kullanılacak yöntem veya teknik oldukça büyük bir öneme sahiptir. Kullanılacak yöntem veya teknik, kavram öğretimini gerçekleştirirken kavram yanlışlarını gidermeli, eksik öğrenmeleri tamamlamalıdır. Kavram öğretimi konusunda çok çeşitli bakış açıları ve yöntemler öne sürülmüştür. Kavram öğretiminde genel olarak iki öğretim yöntemi kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi sunuş yoluyla öğretim, ikincisi ise buluş yoluyla öğretimdir. Sunuş yoluyla öğretim geleneksel bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu yöntemde önce kavram verilir, ardından tanımı verilir, kavramın tanımına yönelik özellikleri ile ayırt edici özellikleri de verildikten sonra kavram örneklendirilerek süreç tamamlanır. Bu yöntemin etkili olduğunu söylemek güçtür çünkü tüm kavramların kesin bir sözel tanımlanamamaktadır (Çaycı, 2007:91-92). Bruner tarafından geliştirilen buluş yoluyla öğrenme yönteminde Öğrenci sürece aktif olarak katıldığı için daha kalıcı öğrenme gerçekleşebilmektedir. Bruner'e göre birey kendi deneyimleriyle yaparak, yaşayarak çevresi ile etkileşim kurarak öğrenir (Çolak, 2010:37). Günümüzde bireyin sürece aktif olarak katılımını sağlayacak yöntem ve teknikler daha çok kabul görür olmuştur. Kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı düşünülen yöntemlerin ortak yönleri içerisinde bireyi aktif kılması dikkati çekmektedir. Bireyi birçok örneği inceleyip deneyimlerinden hareketle genellemeye ulaştıracak süreçler öğretim planlamalarında yerini almış durumdadır.

Günümüz eğitim sisteminde kavram öğretiminde yaygın olarak kavram haritaları, kavram ağları, kavram bulmacaları vb. yöntemler kullanılmaktadır. Düzenlenen ders kitaplarında sıkça yer verilen etkinliklerle kavram öğretimi desteklenmeye çalışılmaktadır. Bu yaygın kullanımın yanı sıra kavram öğretimi konusunda yöntem ve teknikler oldukça çeşitlidir.

Tokcan (2015:49-190), kavram öğretiminde kullanılacak teknikleri şu başlıklar halinde ele almıştır:

- Kavram haritaları,
- Zihin haritası,
- Kavram ağları,
- Balık kılıcı diyagramı,
- Yapılandırılmış grid,
- Tanılayıcı dallanmış ağaç,
- Anlam çözümleme tabloları,
- Kavram karikatürleri,
- Bilgi haritaları,
- Kavramsal değişim metinleri,
- Kelime ilişkilendirme testleri,
- Kavram bulmacaları,
- İki aşamalı teşhis testi,
- Üç aşamalı teşhis testi,
- Tahmin et gözle açıkla,
- V diyagramlarıdır.

Tüm bu tekniklere ayrı ayrı bakıldığında genelde amacın öğrenme düzeyini belirlemek, kavram yanlışlarını ve bilgi eksikliklerini saptamak olduğu söylenebilir. Bu bağlamda eğitim sistemleri öğrenciyi sürece katacak, süreçte aktif olmalarını sağlayacak, süreçle sonucu bütünleştirecek yöntem ve teknikler üzerine yoğunlaşabilir.

2.2. Sosyal Bilgiler

2.2.1. Sosyal Bilgilerin tanımı ve önemi

Bilginin öğrenilmesi, kullanılması ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde en büyük görev günümüz dünyasında eğitim sistemine düşmektedir. Buna bağlı olarak eğitim programlarının öğrenciyi bilgiye ulaştıran yolları öğretecek; problem çözme, karar verme gibi becerileri geliştirecek düzeyde aktif bireyler yetiştirecek

biçimde düzenlenmesi kuşkusuz çok önemlidir (MEB, 2005:45). Beceri kavramı geçmiş dönemlere oranla çok daha fazla önem kazanmış durumdadır. Bilgiye ulaşan, ulaştığı bilgiyi kullanan, irdeleyen, problemler karşısında kendine has tutum belirleyen, kararlarını verebilen, kısacası kendine yetebilen topluma yararlı bireyle yetiştirme hedefi doğrultusunda çalışmalar önem kazanmıştır.

Yaşadığımız çağ bilgi çağıdır ve bu çağda bilgiyi sadece ezberleyen, olaylara dar bir açıdan bakan ve başkalarının fikirlerini olduğu gibi kabul eden bireylerden çok bilgiye ulaşma kabiliyetine sahip, analiz yapabilen, sonuçlara ulaşabilen, bilgiyi beceriye dönüştürüp kullanabilen, çoklu bakış açısına sahip bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (MEB, 2005). İhtiyaç duyulan bu birey yapısının ancak kapsamlı bir eğitimle mümkün olacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi vazgeçilmez bir kapsamla eğitim sisteminin hedeflerine ışık tutmaktadır. Dersin içeriğinde ve amaçlarında yer alan hak ve sorumluluklarını bilen etkin vatandaş kavramı eğitim sistemimizin hedefleriyle örtüşmektedir. Sosyal Bilgiler dersi yeterli donanımla ve donanımlı öğretmenlerle bu birey yapısının oluşumuna hizmet edebilecek geniş bir kapsama sahiptir.

Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik bilgi üretim faaliyetleri gerçekleştiren Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), Sosyal Bilgileri şöyle tanımlamaktadır (NCSS, 1993, akt. Çelikcan, 2010:40) :

Sosyal Bilgiler, bireylere vatandaş olarak yetkinlik kazandırmak için çeşitli disiplinlerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir alandır. Okul programında bu ders, birçok bilim alanından alınan konuların birbiriyle uyumlu bir biçimde birleştirilmesiyle oluşturulur ve sistemli bir çalışma alanı sunar. Dersin temel amacı, birbirine bağlı, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplum oluşturmak ve insanlığa faydalı, bilgi temelli, mantığa uygun karar verebilme becerisi geliştirmelerinde bireylere destek olmaktır.

Sosyal Bilgiler için yapılan bu kapsamlı tanım evrensel nitelikli, bağımlılıktan uzak, farklılıkların farkında ve bunlara saygı duyabilen demokratik toplum olgusuna vurgu yapmaktadır. Yine Sosyal Bilgiler programının, içerisinde birçok bilimi seviye doğrultusunda bir süzgeçten geçirip ilköğretim kademesine uygun hale getirip sosyal bilimleri disiplinler arası bir ilişki bütünüyle sunması da önemli bir ayrıntıdır. Şenyurt

(2015:75) Sosyal Bilgileri, sosyal bilimlerin birleştirilip bütünleştirilmesine yönelik yaklaşımla oluşturulmuş biçimsel bir eğitim programı şeklinde ele almıştır. Sosyal Bilgiler içeriği, sosyal bilimler temeliyle oluşturulduğu için zengin bir kavram yapısına sahiptir. Bu doğrultuda öğrenciler, bu ders kapsamında tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, siyaset bilimi, antropoloji gibi birçok bilime ait kavramlarla karşılaşmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretimini ele aldığı çalışmasında Sönmez (2005:455), Sosyal Bilgileri; toplumun gerçekleriyle ispatlanmaya dayanan bir uyum sağlama süreci ve süreç sonunda elde edilen bilgi birikimi şeklinde tanımlayarak toplumsal gerçeklere değinmiş ve bireyi tecrübe edinirken öğrenmeye, öğrenirken de edindiği bilgiler arasında bağ kurma boyutuna taşımıştır.

Bilginin değişken ve sürekli bir yapıya sahip oluşu, çağın ihtiyaçlarını da aynı yapıya sahip kılmıştır. Bu doğrultuda öğretmenler; öğrencilere salt bilgiyi sunan bir rol değil, onlara bilgiye ulaşma yollarını öğreten, rehberlik eden bir rol üstlenmek durumundadır. Yaygın olarak kullanılan bir tabirle öğretmen, balık yemeyi değil, balık tutmayı öğretmelidir. Ancak öğrenme sürecinde aktif olan birey kavram ve becerileri kazanabilir.

Değişen eğitim sistemi eğitim kurumlarının amacını bilgiye ulaştırmanın yanında kavram, değer ve beceri eğitimi yönüyle zenginleştirmiştir. 2005 yılında öğretim programlarında yapılan değişikliklerle, programların yapısı; kavramlar, beceriler, değerler ve genel amaçlar şeklinde düzenlenmiştir. Öğretim programları kavram, bilgi, beceri ve değer düzeylerini geliştirerek öğrenmeyi öğrenme hedefini ön plana çıkarmıştır (MEB, 2005).

Öztürk (2009:4), Sosyal Bilgileri, dünyanın giderek değişen koşullarında bilgisi doğrultusunda karar verebilen, problem çözebilen etkin vatandaş yetiştirme hedefine bağlı olarak sosyal bilimlerden aldığı bilgileri çeşitli yöntemlerle bütünleştirerek kullanan bir öğretim alanı olarak tanımlamıştır.

Eğitim sisteminin ve Sosyal Bilgiler dersinin hedefleri doğrultusunda düşünüldüğünde Sosyal Bilgiler, kişinin toplumsal açıdan gelişimine yardım amacıyla

sosyal bilimlerin, insan hakları ve vatandaşlık konularının yansıtılmasıyla oluşturulan öğrenme alanlarının başlıklar altında birleştirilmesini içeren; bireyin çevresiyle etkileşiminin zamana bağlı olarak incelendiği; topluluk olarak öğretme hedefinden hareketle oluşumu sağlanmış bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler dersine ait çok çeşitli tanımlar bulunmakla birlikte bugün herkesin kabul ettiği bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak, mevcut tanımların ortak noktaları şöyle sıralanabilir (Doğanay, 2008:77-96):

- Sosyal Bilgilerde temel amaç yurttaşlık eğitimidir.
- Yurttaşlık eğitimi önemsenmesi gereken dört içerikten oluşur: Bu içerikler; bilgi, bilgiyi değerlendirme yetileri, demokrasi odaklı değerler, inanç sistemleri ve toplumsal katılımı sağlayacak becerilerdir.
- Bu dersin teorik boyutunu sosyal bilimlere ek olarak insan ile ilgili bilgiler oluşturmaktadır

Günümüzde eğitim kurumlarının fonksiyonu etkin vatandaş olma yolunda öğrencilere gereken bilgi ve değer donanımını kazandırmaktır. Bu işlevin büyük bir bölümü ilköğretim aşamasında gerçekleştirilir. Sosyal Bilgiler dersinin içeriği tamamen bu donanımın kazandırılmasına yönelik düzenlenmiştir (Kılıçoğlu, 2015:6). Yine bu dersin hedeflerini değerlendirecek olursak; Sosyal Bilgiler dersi; haklarının sorumluluklarının bilincinde, dünyada yaşayanlara ve yaşananlara duyarlı, olanları ve olması gerekenleri ayırt edip irdeleyen, sebepten sonuç, sonuçtan değer çıkarmayı bilen vatandaşlar yetiştirmenin temelidir. Hoşgörünün, toplumsal değerlerin, geçmişin ve geleceğin mimarı olduğunun farkında, üretken nesiller yetiştirmenin adımları bu derste atılır.

2.2.2.Sosyal Bilgiler dersinin amaçları

Sosyal Bilgiler dersi öncelikle içeriğindeki kavram, beceri ve değerlerin kazanılmasını hedefler. Çağımızda okullarda, eski çağlardan beri çocukları bilgi sahibi yapmayı hedefleyen bakış açısı geçerliliğini yitirmiştir. Günümüzde; bilgi, kavram, olay ve ilkeleri ezberlemekten uzak, eleştirel düşünmeyi sağlayabilecek ve toplumsal sorunlara çözüm üretecek etkin vatandaş yetiştirme konusunda aktif rol

üstlenen bir boyut kazanmıştır. Bu doğrultuda; öğrenen, öğrendiklerini uygulayabilen ve kullanan birey yapısına odaklanılmıştır. Öğretmenlerin bu amaca ulaşma boyutunda programların içeriğine hâkim, uygulama esasları konusuna uygun yeterliliğe sahip olmaları gereklidir (MEB, 2005:47).

Okullarda bilgiyi öğretme, fonksiyonel boyutta kullanma ve toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan yetiştirme konusunda eğitim programlarının sorumluluğu büyüktür. Bu bağlamda her geçen yıl değişen, dinamik bir program yapısı oluşturma çalışmaları sürdürülmektedir. Bu dinamik yapının parçalarından biri de Sosyal Bilgiler dersi (Sözer, 1998). Eğitim programlarının hedeflerinin büyük bir çoğunluğunu bünyesinde barındıran bu dersin konularının öğretiminde birçok yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Yaratıcı drama, Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılabilir etkili yöntemlerden biridir. Sosyal Bilgiler dersinin etkin vatandaş yetiştirme hedefine ulaşmasında kullanılan yöntem ve tekniklerin rolü büyüktür. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yöntem ve teknikler içeriği tam anlamıyla uygulayacak, yansıtacak nitelikte olmalıdır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler dersinin program içeriği coğrafya, tarih, psikoloji, felsefe, sosyoloji, antropoloji gibi disiplinlerin elde ettiği bilgilerden yapılan seçimlerle oluşturulur. Bundan da anlaşılacağı üzere Sosyal Bilgiler dersi var olan bilgilerin anlamlandırıldığı bir uygulama alanıdır. Çünkü bu ders, amacına yönelik ilkeleri, genellemeleri ve konuları Sosyal Bilimlerin konularından seçer ve bütünleştirerek kullanır (Tanrıöğen,2006:13). Sosyal Bilgiler dersi içeriğinde yer alacak konuların seçimi de bu doğrultuda önemlidir. Sosyal Bilimlerin geniş konu ağı içerisinde Sosyal Bilgilerin amaçlarına hizmet edecek konular, belirli standartlara göre seçilmektedir.

Doğanay (2008:77-96), Sosyal Bilgilerin amacı doğrultusunda 10 tane tematik standart sıralamıştır. Bu standartlar hem Sosyal Bilgilerin kapsamını oluşturmakta, hem de programın amacını oluşturma, içeriğini belirleme çalışmalarına yol göstermektedir. Bu standartlar şunlardır:

- Kültür
- Küresel bağlar
- Güç, otorite ve yönetim
- İnsanlar- yerler ve çevre

- Bilim- teknoloji ve toplum
- Üretim- tüketim ve dağıtım
- Zaman- süreklilik ve değişim
- Bireyler- gruplar ve kurumlar
- Vatandaşlık idealleri ve uygulamaları.

Bu standartları değerlendirdiğimizde Sosyal Bilgiler programında seçilen kavramlar dizini ortaya çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler programı kavram öğretimi konusunda öğretmenlere yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinin amaçları programın kapsamında verilmektedir. Bu program 2018 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Programda yer alan dersin amaçları şunlardır (MEB,2018):

Öğrencilerin:

- Devletin vatandaşı olarak yurdunu ve halkını seven, haklarının bilincinde olarak onları kullanan, sorumluluk üstlenen yurttaşlar olarak yetişmesi,
- Anayasada yer alan ilke ve inkılapların, devletin kalkınmasındaki rolünün farkına varıp, ülkeye ve dünyaya yönelik değerleri yaşatmak için çalışmaya gönüllü olmaları,
- Anayasal kuralların tüm vatandaşlar için geçerli olduğunu ve herkesin kanunlarca eşit olduğunu farkında olması,
- Tarihimizin temellerinin bilincinde olarak kültürel değerlere sahip çıkan bireyler olmaları,
- Bulunduğu coğrafyadan hareketle dünyadaki doğal unsurları tanıyıp, insan çevre etkileşimi doğrultusunda mekânsal düşünme yetilerini geliştirmeleri,
- Tabii ortamdaki mevcut kaynakların tükenebilirliğinin farkında olan duyarlı vatandaşlar olmaları,
- İktisadi temelleri bilerek yerli ekonominin ulusal kalkınmadaki konumunu anlamaları,
- Üreten toplum yapısının önemini farkına vararak tüm mesleklerin değerli olduğunu bilmeleri,
- Değişik dönemlere ait kanıtlardan hareketle dünyadaki değişimin devamlılığının farkına varmaları,

- Gelişen ve değişen teknolojik yapıların sosyal hayattaki tesirlerinin bilincinde olup, teknolojiyi farkındalıkla kullanmaları,
- Bilimin aydınlatıcılığı doğrultusunda, bilgiye ulaşma ve onu kullanmada bilimsel etik yönünde hareket etmeleri,
- Toplum hayatında karşısına çıkan problemlerin çözümünde dersin kazanımlarından yararlanmaları,
- Birlikte hareket etmenin önemli olduğunun bilincinde vatandaşlar olarak sorun çözmede fikir beyan etmeleri,
- Yaşantılarını demokratik haklar ve kurallar doğrultusunda düzenlemeleri,
- Toplumsal değerleri rehber edinerek doğruyu savunmaları,
- Dünyadaki ve vatanındaki sorunlara ilgili olmaları istenmektedir.

2.2.3.Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kavramlar

Sosyal Bilgiler dersi içerik bakımından Sosyal Bilimlerin harmanlandığı geniş bir konu ağına sahiptir. Bu durum kavram içeriğini de etkilemekte ve dersin içeriği zengin bir kavram bütünlüğüne de sahip olmaktadır. Her dersin temel öğretiminde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin de temel düzeyde anlaşılıp öğrenme düzeyi açısından ileri seviyeye taşınması kavram öğretiminin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Kavramlar net ve doğru öğrenildiğinde bilgi birikimi de sağlam bir temelin üzerine inşa edilecektir.

Öğretilmek istenen içeriğin daha kolay ve doğru anlaşılmasını sağlayan kavramlar, bireylere doğru genelleme yapma ve çıkarımda bulunma olanağı sağlar. Öğretim programları da bu konuya değinmekte ve gerekli çalışmalara yer vermektedir. Bu doğrultuda 2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında 6. ve 7. Sınıf düzeyinde kazandırılması istenen 131 tane temel kavram listelenmiştir. Ancak 2018 yılında hazırlanan programda kazandırılmak istenen kavramlar listelenmemiştir (Çoban&Akşit,2018:490). Yani 2018 programında kavramlar, programın temel boyutu olarak değil, dikkat edilecek bir husus olarak belirtilmiştir. 2005 yılı programına göre “Zaman İçinde Bilim” ünitesi içerisinde yer alan kavramlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Geçen Kavramlar ve Kazanımlar

Kavramlar	Bilim, buluş, çağ, Sosyal Bilim, keşif, milat, Reform, Rönesans, özgürlük, teknoloji, uygarlık, yüzyıl, laiklik, sermaye, enerji, sanayi
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir. 2. İlyazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder. 3. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir. 4. 15–19.yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini fark eder. 5. Tarihsel süreçte düşünceyi ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.

Kaynak: 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı:128

Tablo 3

Kavramların Verilme Düzeyleri

Bilim	⊙	Reform	○
Buluş	⊙	Rönesans	○
Çağ	⊙	Sanayi	⊙
Enerji	⊙	Sermaye	⊙
Keşif	⊙	Sosyal Bilim	⊙
Laiklik	⊙	Teknoloji	⊙
Milat	⊙	Uygarlık	⊙
Özgürlük	⊙	Yüzyıl	⊙

○ Bu kavram, giriş düzeyinde verilecektir.

⊙ Bu kavram, geliştirme düzeyinde verilecektir.

⊙ Bu kavram, pekiştirme düzeyinde verilecektir.

Kaynak: MEB(2016) İlköğretim 7.sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı:128

2018 programında “Zaman İçinde Bilim” ünitesinin içerik ve başlığında değişiklik yapılmış, ünitenin adı “Bilim, Teknoloji ve Toplum” olarak değiştirilmiştir. Bu programda kavramlar 2005 programındaki gibi listelenmemiştir. Üniteye ait kazanımlarda da bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu ünitenin kazanımları da Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4

Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alan Kazanımlar

Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none">1- Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.2- Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.3- XV-XX. Yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.4- Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.
-------------------	---

Kaynak: MEB, (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)

2.3. Yaratıcı Drama

2.3.1. Yaratıcı dramanın tanımı

“Bir kelime olarak drama, Yunancada hareket etmek anlamına gelen “dran” ve anlam olarak da İngilizce deki sözlük anlamı olan gösteri amaçlı oluşturulmuş oyun yazısı olarak açıklanır. Sahneye yansıtılacak oyun yazılı bir metine dayanarak yapılandırılır. Bu bakımdan tiyatroya benzetilebilir. Türkçe ’de ise drama, dramatize etme, eğitici drama, yaratıcı drama gibi kavramlarla açıklanır. Bunlar arasında “eğitimde yaratıcı drama” açıklaması daha kapsamlı ve doğru bir açıklama olacaktır. (Öztürk, 2001:251-259).

Drama, bireyin kendi iç dünyasında var olanlardan hareketle yeni boyutlara hazırlanmasıdır. Bu nedenle drama hareket anlamı taşır. Genellikle tiyatro ile benzeştirilen drama aslında kişinin kısıtlanmaksızın kendini ifade etmesinin etkili bir yoludur (Aytaş,2013:38).

Drama, aslında öğretim programlarını tamamlayan eşsiz bir unsurdur. Yüksek düzeyde yaratıcılık gücü isteyen drama, aynı zamanda insan tecrübesini araştıran yapıda bir yoldur. Önce bireyler dramatik oyun içerisinde çevrelerini deneyip araştırarak yaratıcılıklarını geliştirirler ki bu bir yaşam deneyimi temeline dayanır. Böylelikle bireylerin sorunları çözme becerileri gelişir ve bireyler çözüme ulaşırlar. Drama bireylerin gizli enerjilerini serbest hale getirerek, kendilerini tanımalarını sağlar, bir nevi duygularına ışık tutarak onların açığa çıkmalarını sağlar. Bu deneyim

bireylerin toplum yaşamına uyum sağlaması ve topluma güvenli bir biçimde katılmasında önemlidir. Aynı zamanda bireyin kendisini gerçekçi bir bakış açısıyla tanımasında ve yapabileceklerini tespit etmesinde yardımcı olabilecek yapıdadır (Selimhocaoglu, 2004:3).

Drama kelimesine çok çeşitli tanımlar yapılmakla birlikte bu tanımlarda genel olarak deneyim, kendini tanıma, topluma uyum, duyguları açığa çıkarma, yaratıcılık gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Birçok uzmanın vurguladığı gibi Aytaş (2013:39) da dramayı, hayatın her aşamasında bir araç olarak görmüş ve eğitimdeki rolünü vurgulamıştır. Dramanın eğitim öğretim faaliyetlerinde yaparak yaşayarak öğrenme hedefini gerçekleştirmenin yanı sıra, dersi zenginleştirme çalışmalarına da katkısına değinmiştir.

Günümüzde drama kelimesi daha çok “yaratıcı drama” kalıbıyla kullanılmaktadır. Yani drama yaratıcı yönünün vurgulandığı, daha da geliştirildiği bir boyut kazanmıştır. Bu yönüyle Adıgüzel yaratıcı dramayı şöyle tanımlamıştır:

Katılımcıların yaşantılarından hareketle, bir hedefin veya düşüncenin doğaçlama, rol oynama vd. teknikler yararlanarak canlandırılmasıdır, bu süreç, tecrübeli bir lider tarafından yürütülür, kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır” (Adıgüzel, 2015:41).

Adıgüzel (2015)’e göre gerçek dünya ile kurgulanan dünya yaratıcı dramada bütünleşir, özümсенir. Bireyler yaratıcı dramada aktif olarak sürece katılır, süreci kendi isteklerine göre biçimlendirir ve kendi yaratıcılıklarına göre çeşitlendirir.

2.3.2. Yaratıcı Dramanın Amaçları

Adıgüzel (2015), yaratıcı drama yönteminin genel amacını, “canlandırmalar aracılığıyla, bilinçlenip öğrenerek; kendinin farkında, özüne hâkim, çevresiyle etkileşim içerisinde olan, kendisini ifade edebilen, soyut düşünebilen bireyler yetiştirmek” olarak ifade etmiştir.

Selimbocaoğlu (2004:3) ise yaratıcı drama konusuna bireylerin toplumsal yeterliliklerine vurgu yaparak değinmiştir. Zorluklarla başa çıkabilen bireylerin, yaşadıkları toplumu geliştirme konusunda sorumluluk üstlenmeleri amaçlanıyorsa; verilen eğitim bireylerin yaratıcılıklarını, kendine güvenlerini, bağımsız düşünebilme ve problem çözme becerilerini geliştirerek, özdenetimi olan, inisiyatif alabilen potansiyele ulaşmalarını sağlamalıdır. Bu nedenle sosyal ve fiziksel çevreyi aktif olarak kullanan yöntem ve tekniklerden yararlanılmalıdır. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir.

Öztürk (2001:251-259), yaratıcı drama sürecindeki katılımcıların öğrenmelerinden hareketle yaratıcı drama yönteminin amaçlarını başlıklar halinde değerlendirmiştir. Ona göre yaratıcı drama yönteminin hedefleri şunlardır:

- Eleştirel bakış açısı geliştirebilmek,
- İfade konusundaki yetkinliklerini geliştirmek,
- Üretken bir yapıda yeteneğini geliştirebilmek,
- Bireylerin kendilerini tanımalarına yardımcı olmak,
- Sosyal alanda gelişmeyi sağlamak ve grupla çalışabilme olgusunu aşlamak.

Dramanın kazanımlarını ve amaçlarını çocuk boyutunda değerlendiren Selimbocaoğlu (2004:4-5), bireyin çoklu bakımdan kendini keşfetmesini sağladığından bahseder. Canlandırdığı karakterin yapısına bürünen çocuğun farklı bakış açıları kazandığına değinir. Çocuk hayal gücünü ve yorum yeteneğini kullanarak çevresini tanır ve duygularını harekete geçirir. Öğrendiklerini kendi yaşantısıyla birleştirerek yaşamına yeni düzenlemeler yapar. Bu etkinliklerde yer alan çocuklar, yaşamlarında özgüvenli davranır. Yöntemin kazanımları onları çevrelerindeki insanlarla iletişim kurmaya yöneltir, onların çevresinde olup bitenleri anlamasına ve anlamlandırmasına yardımcı olur. Bu sayede kaygı düzeyi azalır. Çocuklarda sosyal iletişimin temelleri atılır.

2.3.3. Yaratıcı drama yönteminin yararları ve önemi

Yaratıcı drama, tiyatro sanatının tüm yöntemlerini ve araçlarını kullanmasına rağmen ezberlenen bir metne dayanmaz. Yaratıcı dramanın temeldeki kazanımı yaparak yaşayarak öğrenmenin sağlanmasıdır. Bu yöntemi geleneksel yöntemlerden ayıran en önemli yönlerinden biri her yaş grubundan insana heyecan vermesi ve onlara özgürlükler tanınmasıdır. Bireyin yaşamında tehlike arz edebilecek kıskançlık, öfke, korku gibi kavramların içeriğinde yer aldığı süreçte yer alan katılımcılar, böyle hislerini doğru yerlerde boşaltma imkânına kavuşurlar (Öztürk, 2001:251-259).

Heathcote (1984), yaratıcı dramanın hayat deneyimlerini artıran bir yöntem olduğundan bahseder. Ona göre bireyler yaratıcı drama faaliyetleri içerisinde bulunduğu her durumdan deneyim kazanır. San (1990) da yöntemin yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sunmasına vurgu yaparak yöntemin faydaları noktasında sosyal becerileri geliştirdiğine değinir. Grup içinde etkileşim sağlayan bireyler birlikte karar vermeyi öğrenirler.

Gönen (1999), yaratıcı drama faaliyetleri içerisinde bireylerin özgüvenleri ve cesaretlerinin arttığına değinmiştir. Benzer ifadelerle Aladağ (2015:475), eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının faydalarından bahsederken öğrenci odaklı bir yöntem olmasının öncelikle vurgulanması gerektiğini savunur. Öğrenme faaliyetlerine faal biçimde katılan öğrenciler hem uygulamalardan keyif alır, hem de bu sayede kalıcı öğrenme sağlanır. Ayrıca doğaçlama, rol oynama vb. teknikleri sınıf ortamında başkaları ne der korkusundan uzak, istediğince gerçekleştirirken; öğrencilerin, bir toplum önünde konuşma özgüveni ve sosyal ortama katılım becerisi de gelişecektir. Bunun yanında grup çalışması içerisinde öğrencilerin fikirler üretmesi sağlanacak, ürettiği fikirleri çevresindekilere iletebilecek, görüş bildirebilecek, tartışabilecek, anlaşabilecek ve sosyal katılıma yönelik birçok aşama kaydedecektir

İnsanın yaşamındaki değişim, üstlendiği rollerle bağlantılıdır. Birey yaşantısı boyunca hem sosyal bir çevrede yaşar, hem de kendi düşüncelerini geliştirir. Özgür düşünebilen birey, özgün fikirler ortaya koyabilir, problemlere farklı açılardan bakabilir ve yeni yaklaşımlarla sorunları çözebilir. Özgür düşünebilme yetisi üretkenliğe dönüştürülebilirse, toplumsallaşmayı, sorunları algılamayı, durum

değerlendirmesi yapabilmeyi kolaylaştırır. Böylelikle yaratıcı düşünme hayata geçirilmiş olur. Yaratıcı düşünme yeteneğinin geliştirilmesine yönelik eğitim-öğretim faaliyetlerinin çocukluk döneminden itibaren başlaması sağlıklı toplum temelini atılmasını hızlandıracaktır (Öztürk, 2001:251-259). Bu ifadelerde eğitim- öğretim faaliyetlerinin sağlıklı toplum temelini oluşturma hedefinde yaratıcılık yeteneğinin geliştirilmesi boyutuna vurgu yapılmıştır. Bunun özgür düşünebilme yeteneği ile olabileceğinden bahsederken akıllara yaratıcı dramının bireylere tanıdığı özgürlükler ve böyle bir ortamda spontaniteye dayalı ürettiği kurgulanmış fikirler gelmelidir. Yani yaratıcı drama bireye özgür düşünme ortamı sunarken, aynı zamanda da bunu üretkenliğe dönüştürme olanağı sağlar.

Bu alanda çalışmış birçok uzmanın vurguladığı yaratıcı drama yönteminin faydalarına dair başlıkları Önder (2004:71-83), öz tabirlerle şöyle sıralamıştır:

- Zihinsel kapasiteyi geliştirir,
- Bireylerin sosyalleşmesini sağlar,
- Demokratik eğitim ortamı sağlanmış olur,
- Bireysellik kavramının gelişmesine katkı sağlar,
- Öğrencinin genel performansına olumlu etki eder,
- İletişim alanındaki becerilerine olumlu katkı sağlar,
- Çocukta yaratıcılık yeteneğini ve hayal gücünü geliştirir,
- Bağımsız düşünebilme ve karar verme becerilerini geliştirir,
- Sosyal farkındalığı artırır ve problem çözme yeteneğini geliştirir,
- Eğitim faaliyetlerinde öğrenci-öğretmen ilişkilerini olumlu kılar,
- Bireyin duygularının farkına varmasını ve bunları ifade edebilmesini sağlar.

Yukarıdaki maddelerde görüldüğü üzere yaratıcı drama problem çözme, karar verme gibi becerilerin gelişmesine katkı sağlamakla birlikte bireyin kişisel ve sosyal gelişimine de olumlu etki etmektedir. Günümüzde öğretim yöntemleri konusunda en çok kabul gören ortak anlayış; öğretmenin rehber, öğrencinin aktif olduğu yöntem ve tekniklerin ağırlıkta tutulmasıdır. Yaratıcı drama yönteminin merkezinde de öğrencinin oluşu birçok kavram ve becerinin kazandırılmasında günümüz eğitim-öğretim anlayışına uymaktadır. Yaratıcı dramada öğretmen koordine eden,

yönlendiren bir lider konumundadır. San (1990)'ın tabiriyle lider; hem oyuncu, hem pedagoğ, hem de biraz psikologdur.

2.3.4. Yaratıcı dramada kullanılan teknikler

Planlı uygulamaların temelinde doğru seçilmiş teknikler önemli rol oynar. Bu doğrultuda her ders gibi, her yöntem gibi yaratıcı drama yöntemi de uygun teknikler kullanılarak istenilen sonuca ulaşabilir. Amacına ulaşmak için yaratıcı drama yönteminde de çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir (Adıgüzel,2015:321-388):

- Doğaçlama,
- Rol Oynama,
- Rol Değiştirme,
- Eş Zamanlı Doğaçlama,
- Öğretmenin Rolde Olması,
- Küçük Grupla Yapılan Doğaçlama-Rol Oynama,
- Tüm Grupla Doğaçlama-Rol Oynama,
- Dramatizasyon,
- Geriye Dönüş,
- Röportaj-Söyleşi-Sorgu-Görüşme,
- Sıcak Sandalye,
- Bilinç Koridoru,
- Donuk İmge,
- Dedikodu Kalkası,
- Rol İçinde Yazma,
- İç Ses,
- Toplantı Düzenleme,
- Pantomim,
- Rol Kartları,
- Özel Mülkiyet,
- Yarım Kalmış Materyal,
- Ritüeller-Seramoniler,
- Telefon Görüşmeleri,
- Gerçek An- Doğruluk Anı,
- Bölünmüş Ekran,
- Grup Heykelleri-Tablo Oluşturma

Üstündağ (1998: 32-34), yaratıcı dramanın aşamalarını farklı bir bakış açısıyla dört başlıkta ele almıştır. Bunlar; ısınma ve rahatlama çalışmaları, oyun, doğaçlama ve oluşumlardır. Yaratıcı drama kullanılan bu çeşitli yöntem ve tekniklerle sadece bilgiyi yinelenemeyip, öğrendiklerini sorgulayan ve bilgi üreten bireyin yetiştirilmesi yolunda adım atılabilir. Bu maksatla eğitim programlarında bireyin tüm özelliklerinin bir bütün olarak ele alması sonucunda nitelikli insan yetiştirmede önemli ölçüde katkı sağlanabilir.

San (1990:581-582), yaratıcı drama dersinin aşamalarını şöyle sıralamıştır:

- Kendini ve karşısındakini tanıma aşaması,
- Karşılıklı iletişim aşaması,
- Çoklu iletişim ve etkileşim aşaması,
- Rol üstlenme aşaması,
- Gösteri aşaması,
- Tartışma aşaması.

Adıgüzel (2015:102-104)'in drama yaşantılarından ve deneyimlerden hareketle belirttiği bir drama dersinin yapılandırılmasında izlenen aşamalar şu şekildedir:

I-Isınma-Hazırlık Çalışmaları: Aktif olarak bedensel katılımın sağlandığı, duyguların yoğun olarak eş zamanlı kullanıldığı bir aşamadır.

II-Canlandırma: Süreç içerisinde ortaya çıkan konu bu aşamada biçimlendirilir ve canlandırılır.

III-Değerlendirme-Tartışma: Yaratıcı drama çalışmalarının sonuçlarının değerlendirildiği aşamadır; yani sürecin özü ve önemi bu aşamada belirlenir.

2.4. Sosyal Bilgiler, Kavram Öğretimi ve Yaratıcı Drama Yöntemi

2.4.1. Sosyal Bilgiler dersinde kavram öğretiminin önemi

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı, sosyal bilimler kapsamındaki bilgilerin, becerilerin ve değerlerin kazanılmasının etkin vatandaşlık için en iyi hazırlık olduğu varsayımından hareket eder. Buna bağlı olarak bireyler, sosyal bilimlere ait kavram ve genellemeler ile bilgi toplamayı ve bu bilgileri yorumlamayı öğrenirler. Bu sebeple sosyal bilimlerin odaklandığı problemler, elde ettiği veriler, toplumsal bakış açıları programın kapsamının temelidir. Nitelikleri buna uyan yaklaşımlar, çocukların benliklerinde karşılımlarına çıkan problemlerle baş edebilmeleri noktasında ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve değerleri kazanmalarına imkân tanır

(Öztürk, 2009:5). Burada öncül olan kavramları kazanmanın önemi göz ardı edilmemelidir.

Kavramlar, bilginin yapı taşıdır. Bu açıdan öğrencilere kazandırılmak istenen bilgilerin, değerlerin ve becerilerin özümsemesinde ve davranış haline getirilmesinde kilit role sahip unsurlardır. Bu bağlamda dersin, ezbere dayalı bir tutumla değil, sosyal problemlerin bilincinde ve geçmişin tecrübeleri ışığında çözümsel faaliyetler içeren bir mantıksal tasarım dersi olarak anlamlandırılması gerekir. Bunun sağlanması aşamasında da zihinsel aktivitelerin vazgeçilmez unsuru olan kavramlar göz önünde bulundurulmalıdır (Binbaşoğlu,1991:182).

Sosyal Bilgiler programı içerisinde yer alan konular yaşamın içinden seçilmiş, etkinlikler ise öğrenciyi merkeze alan bir biçimde düzenlenmiştir. Ancak anlamlı öğrenmenin olabilmesi için, temel kavramların anlaşılması ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin kurulması gereklidir (Doğanay, 2008:77-96). Kavramların yeterli düzeyde kazanılmadığı durumlarda kavramlar arası ilişki de kurulamayacağı için anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün olmamaktadır. Kavram öğretimi dersin yapıtaşısıdır ve diğer tüm etkinlikler bunun üzerine inşa edilir.

Sağlam bir temele oturtulması gereken kavram öğretimini birçok faktör etkilemektedir. Kavramın yapısı, öğrencinin gelişim özellikleri, okulun ortam özellikleri ve imkânları, ailelerin sosyal ve ekonomik özellikleri, öğretmenlerin özellikleri vb. bunlar arasında sayılabilir. Öğrencilerin sahip olduğu kelime hazinesi de kavram öğretiminde önemli olan diğer bir ayrıntıdır (Şenyurt, 2015:73). Kavram öğretiminde tüm bunların yanında seçilen yöntem ve teknik de büyük öneme sahiptir. Öğrencilerin düzeyine uygun seçilmiş kavramların uygun yöntem ve teknikle planlanarak öğrencilere kazandırılması oldukça önemlidir.

Öğrencilere kazandırılması düşünülen kavramlar mutlaka onların gelişim özelliklerine uygun seçilmelidir. Öğrenme ilkeleri göz önünde bulundurularak kavramlar öğrenene göre, basitten karmaşığa, yakın çevreden uzağa, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru aşamalı bir biçimde kazandırılmalıdır. Örneğin turunçgillerin nerelerde yetiştirildiği sorusunu cevaplamak için hem turunçgil

kavramını, hem de ülkemizin iklimini bilmek gerekir. Bu tarz soruların oluşturulmasında öğrencilerin ön bilgileri dikkate alınmalıdır (Şenyurt, 2015:73).

2.4.2. Yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretimi

Kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenmede öğrencinin etkin olması gereklidir. Etkili ve kalıcı iz bırakabilecek öğretim faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için; öğrenciler öğretmeni dinleyen, öğretmenin yaptıklarını gözleyen, sunduklarını tekrarlayan ya da tamamen yönerge ile hareket eden bir durumda olmamalıdır. Öğretmenin etkin, öğrencinin pasif olduğu bir ortamda etkili öğrenme gerçekleştirilemez (Özer, 1993:149). Etkili bir eğitim öğretim ortamının oluşturulabilmesi için son yıllarda ön plana çıkmış ve kabul görmüş olan yaparak-yaşayarak öğrenme ortamının sağlanması gereklidir. Yani eğitim- öğretim faaliyetleri öğretmenden çok öğrenciyi aktif kılmalıdır. Öğretmen rehber olduğu, öğrencinin aktif olduğu yöntem ve teknikler kalıcı öğrenmenin sağlanmasında daha etkilidir. Öğrenciyi bütünüyle aktif hale getiren, sürece katan yöntemler bahsinde yaratıcı drama yöntemi, son yıllarda eğitim öğretim faaliyetlerinde oldukça yaygınlaşmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin amaçlarından hareketle yaratıcı dramanın kazandırdıkları şöyle sıralanabilir (Öztürk, 2001:251-259):

- Hayal gücünü geliştirir.
- Kendi duygularını tanımayı öğrenir.
- Sözel ve sözsüz ifade becerisi kazanır.
- Toplumsal olaylara duyarlı olmayı öğrenir.
- İletişim becerileri gelişir ve etkileşim sağlanır.
- Birey, grubun içinde kendi düşüncelerini geliştirir.
- Sanat alanlarının örnekleriyle karşılaşma olanağı bulur.
- Bireyin kendisine ve çevresindekilere güven duygusu geliştirir.
- Bireye özgür düşünebilme ve özgün fikirler üretme yetisi kazandırır.

Kavram öğretimi öğrenmenin temelidir. Bu açıdan kavram öğretiminin gerçekleştirilmesinde uygun yöntem ve teknikler tercih edilmelidir. Ezbere dayalı eğitimin kabul görmediği ve modern yöntemlerin geliştirildiği çağımızda eğitim

sistemimizin üzerinde durduğu en önemli hedef etkin vatandaş hedefidir. Öğrenciyi aktif kılan yöntemlerden yaratıcı drama yöntemi çocuklara kavramların öğretiminde olduğu gibi öğrenme aşamalarının (bilgi, kavrama, analiz, sentez, değerlendirme) kaydedilmesinde de önemli katkılar sağlamaktadır. Bunun içindir ki eğitim- öğretim faaliyetlerinde bu yöneme gereken önem verilmeli ve bu yöntem yaygınlaştırılmalıdır.

Yaratıcı drama yöntemi aktif hale getirdiği bireyleri her açıdan sürece katmaktadır. Birey iç dünyasında yaşadıklarıyla, duygularıyla, deneyimleriyle, öğrendikleriyle ve öğrenmedikleriyle bir bütün olarak süreçte yer alır. Birey, duygularını dışa vurmaya, bildikleriyle ve deneyimleriyle kurgular oluşturmayı, bunlarla sürece renk katmayı, süreci zenginleştirmeyi öğrenecek ve yeni keşifler yapacaktır. Bu bağlamda Koç, toplumun birey boyutunu ve dramının kazanımlarını şöyle değerlendirmiştir; Kendisi mutlu olan birey, çevresine de faydalı olur. Eğer birey iç huzurunu sağlayamazsa hem kendisine hem topluma zararlı olabilir. Yaratıcı drama yöntemi içerisinde birey eğlenerek öğrenirken aynı zamanda psikolojik olarak da rahatlar. Bu açıdan yaratıcı drama, özellikle gelişim çağındaki çocuklar açısından faydalı bir yöntem olarak nitelendirilebilir (Koç, 2013:24).

2.4.3. Sosyal Bilgiler dersinde bir yöntem olarak yaratıcı drama

21. yüzyıl, “bilgi çağı” olarak nitelendirilebilecek bir ayırıcı özelliğe sahiptir. Bu çağa bilgi yoğunlaşmış, bilim ve teknoloji hızlı değişimler göstermiştir. Buna bağlı olarak bireyler ve toplumlar da değişme gereksinimi duymuşlardır. Yani toplumlar bilgi toplumu olma yoluna girmiştir. Bireylerin bu süreçlere ayak uydurabilmeleri için ve gelişime katkı sağlayabilmeleri için yeni ve farklı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda düşünme yollarını bilen ve uygulayan, problem çözebilen, araştıran, bilgiyi farklı boyutlarda kullanabilen, yaratıcı düşünebilen, bilgi ve teknoloji üretebilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bireylerin bu özelliklere sahip olmaları için en etkili yöntem öğrenmeyi öğrenmektir. Yani bireyler nasıl öğreneceklerini bilmelidir (Özer,1993:149). Öğrenmeyi öğrenen bireyler, bilgiye kendisi ulaşır, ulaştığı bilgiyi kullanarak yeni bilgiler üretmeyi

öğrenir, araştırır, irdeler, fikirler üretir. Çağın gereksinimi olan bilgi ve teknoloji üretme olgusuna ulaşmanın öncülü bunu başarmaktır.

Tüm derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler için de çağın gereksinimi doğrultusunda hedefler belirlenmiştir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler konularının öğretiminde birçok yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Yaratıcı drama Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan en etkili yöntemlerden biridir (Aykaç, 2008; Nayci, 2011; Ulubey, 2015). Sosyal Bilgilerin belirgin hedeflerinden olan etkin vatandaş olgusunun gerçekleşmesi için yaratıcı drama yöntemi uygun ortamlar sunmaktadır.

Hedeflere uygun etkin bir ders öğretiminin gerçekleşmesi için öğrencilerin derse aktif olarak katılması gereklidir. Öğrencilerin kendi özelliklerini ve farklı yönlerini bilerek çevreyle etkileşimin sağlandığı öğrenme yöntem ve tekniklerinin tercih edilmesi gereklidir. Yeni geliştirilmiş olan Sosyal Bilgiler programının başarılı olabilmesi için aktif öğretim yöntemlerinin tespiti ve tercihi önemli bir koşuldur. Bu yöntemler arasında yer alan yaratıcı drama yöntemi programda da önerilmektedir (Aladağ, 2015:474).

Çağımızın gereklerine uygun birey yetiştirme olgusunun önem kazandığı eğitim sistemlerinde disiplinlerin bütünleştirildiği ders alanlarının programları da bu doğrultuda düzenlenmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, birçok disiplin alanından yapılan seçkilerden oluşmaktadır. Bu dersin kazandırmak istediği temel beceriler, yaratıcı drama yönteminin amaçlarıyla örtüşmektedir. Her ikisinde de iletişim becerilerini geliştirme, yaratıcılık yetisi kazandırma, eleştirel bakış açısı kazanma, grup içerisinde işbirliği yapabilme gibi hedefler ortaktır. Bu amaçla Sosyal Bilgiler dersinin özümsebilmesi için öğrenilenlerin günlük yaşama uyarlanması gereklidir. Yaratıcı drama bunun sağlanmasında son derece önemli bir yöntemdir (Nayci,2011:16). Bu yöntem sayesinde Sosyal Bilgilerin hedefleri, somut dünyalar oluşturularak, öğrencilerin kendi yaratıcılık yeteneklerine bağlı bir ortamda özgün fikirler üreterek, özgür ve demokratik bir zeminde gerçekleşebilecektir.

Yaratıcı drama yöntemi, geleneksel öğretim yöntemlerinin yetersiz kaldığı noktalarda kullanılmaya başlanmış bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemin etkin kullanıldığı derslerde öğrencilerin ifade becerileri gelişmiş, büyük oranda derse

katılım sağlanmış, zevkli bir ortamda öğrenme gerçekleşmiş ve öğretmenin daha kolay sonuca ulaştığı gözlemlenmiştir (Aytaş, 2013:40). Tüm dersler gibi Sosyal Bilgiler dersi de çağımızın eğitim anlayışına uygun olarak öğrenciyi öğrenme sürecinde aktif hale getirmeyi ister. Bu doğrultuda yaratıcı drama yöntemi bireyi aktive ederek süreç içerisinde ona çeşitli açılardan gelişme olanağı sunar.

2.5. İlgili Araştırmalar

İlgili literatürde yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretimine yönelik birebir örnek bulunmamakla birlikte ilgili araştırmalar aşağıda yer almaktadır:

Bulut Yılmaz (2010), öğrencilerin İngilizce dersinde kelime ediniminde yaratıcı drama çalışmalarının etkileri üzerine bir örnek olay incelemesi yapmış, yedinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiği uygulamanın bitiminde öğrencilerin yeni kelimeleri öğrenmesinde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yeni kelimeleri yaratıcı drama aktiviteleri ile öğrenen öğrencilerin kelime öğrenmelerinin daha iyi seviyede olduğunu belirtmiştir.

Güzelsoy (2018) aynı çalışmayı, dokuzuncu sınıf öğrencileriyle gerçekleştirmiş, yaratıcı drama atölyelerinde ders işlenen öğrencilerin sözcük ediniminde daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaratıcı drama yönteminin İngilizce dersinde sözcük edinimini artırdığını ortaya koymuştur.

Erdoğan (2016), ilkokul ikinci sınıf öğrencileri ile yürütmüş, yaratıcı drama yönteminin İngilizce dersi meyveler ünitesindeki sözcük öğrenme başarısına etkisini incelemiş, yaratıcı drama ile yapılan etkinliklerin öğrencilerin İngilizce dersindeki başarılarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Gönen Kayacan (2018), yabancı dil olarak Türkçe kalıp sözlerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini incelediği yarı deneysel araştırmasında, yaratıcı drama yöntemi ile uygulanan öğretim çalışmalarının klasik yönetime göre daha başarılı olduğunu gösteren sonuçlar elde etmiştir.

Arpağ (2018), yaratıcı drama yönteminin kelime hazinesini geliştirme boyutunu incelemiş ve yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmede geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmede etkili sonuçlar verdiğine değinmiştir.

Tarhan (2018), yaratıcı drama yönteminin fen öğretmen adaylarındaki kavramsal anlama becerileri, fen öğretimine yönelik tutum ve öz yeterlik becerilerine etkisini incelediği çalışmasının nicel aşaması sonucunda yaratıcı drama yöntemi uygulamalarının sınanan tüm alanlarda olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise öğretmen adayları ile yaptığı yarı yapılandırılmış görüşmelerin neticesinde nicel verileri destekleyen sonuçlar elde etmiştir.

Çaykuş (2015), öğrenci kişilik hizmetleri kavramlarının yaratıcı drama programı kapsamında araştırılmasına dair çalışmasında, yaratıcı drama yönteminin PDR konu ve kavramlarının öğretilmesinde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşmış, ayrıca yaratıcı drama yöntemine eğitsel bir araç olarak kısa filmlerin eklenebileceği önerisinde bulunmuştur.

Koçpınar (2018), yaratıcı drama yönteminin kelime öğrenimine etkisini incelediği deneysel çalışmasında kelime öğrenme açısından yaratıcı drama yöntemi ile çağdaş eğitim yöntemini kıyaslamıştır. Elde ettiği bulgular, yaratıcı drama yönteminin kelime öğrenmede daha etkili olduğu sonucunu göstermiştir. Ayrıca aynı çalışmada öğrencilere üç hafta boyunca kalıcılık testi uygulanmış, bunun sonucunda da yaratıcı drama yöntemi ile öğrenilenlerin daha uzun süre hatırlanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem uygulanmıştır. Karma yöntemin temel ilkesi; farklı yöntem ve teknikler kullanılarak geniş çaplı verilere ulaşmaktır (Johnson ve Turner, 2003). Karma yöntemde; hem nicel hem de nitel yöntemlerin birlikte kullanılması, bu yöntemlerin ayrı ayrı kullanılmasından daha açıklayıcı sonuçlar elde etmeye olanak sağlar (Cresswell, 2009).

Bu araştırmada Cresswell (2012)'in sınıflandırdığı karma desenlerden “Açıklayıcı Sıralı Desen” kullanılmıştır. Bu desene bağlı olarak araştırma iki bölümde yapılmıştır. Öncelikli olarak açıklayıcı sıralı desenin birinci bölümünü oluşturan nicel veriler elde edilerek analiz edilmiş; sonrasında bu verileri destekler nitelikte olan nitel veriler elde edilerek analiz edilmiştir. Her iki analiz sonucu ortaya çıkan bulgular birbiriyle bağlantı kurularak açıklanmıştır (Cresswell, 2012).

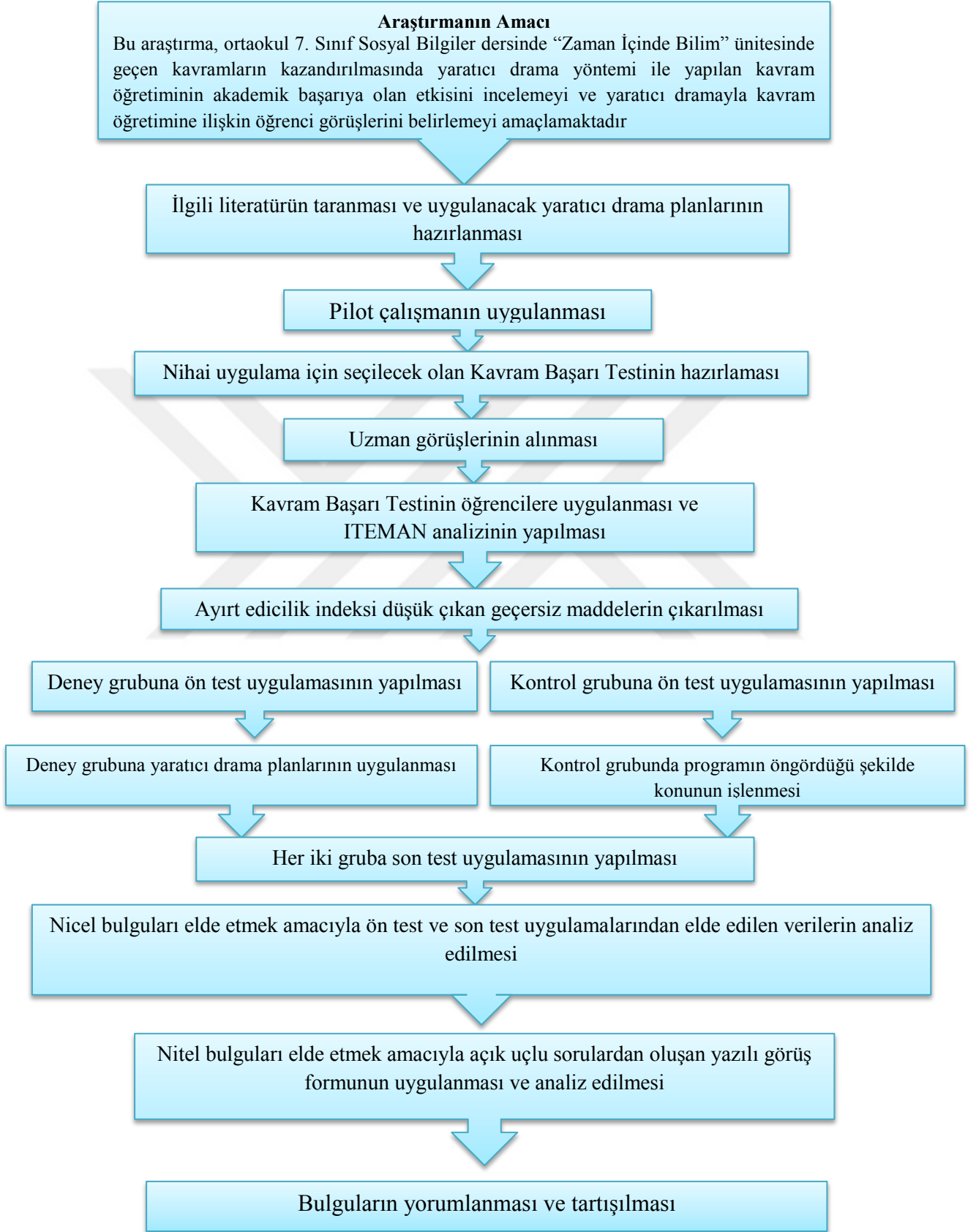
Araştırma sürecinde nitel ve nicel verileri elde etmek için farklı iki araştırma modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki neden-sonuç ilişkisini belirlemek için yarı-deneysel modellerden ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu modelden yararlanılmıştır. Bu model araştırmacının denetiminde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini belirlemek amacıyla incelemek istenen verilerin üretilmesini sağlar (Büyüköztürk, 2014; Karasar, 2005). Deneysel desenlerin kullanıldığı araştırmalarda mutlaka bir karşılaştırma yapılmaktadır (Karasar, 2005). Araştırma deseninde ön

testin yer alması, her iki grubun da deneysel işlem öncesi benzerlik durumlarının belirlenmesi ayrıca son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre şekillenmesine imkan tanımaktadır (Karasar, 2012). Araştırmada böyle bir yöntem izlenmesinin nedeni, deneysel araştırmalarda katılımcıların belirlenmesi usulünün “grupların eşleştirmesi” metodunun uygulanması gerekliliğinin bir sonucudur (Özmen, 2015).

Araştırmanın nitel boyutunda betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde elde edilen veriler önceden belirlenen başlıklara göre yorumlanır. Bu analiz yönteminde bireylerin düşüncelerini etkileyici bir biçimde sunmak için doğrudan alıntılar sıklıkla kullanılır. Betimsel analizde elde edilen veriler ilk olarak sistematik ve net bir şekilde betimlenir, sonrasında da bu betimlemeler neden sonuç ilişkisi içinde açıklanarak yorumlanır. Ortaya çıkan başlıklarla ilgili ilişkilendirme, anlamlandırma ve geleceğe dayalı tahminlerde bulunulması araştırmacının elindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada uygulanan süreç işlem basamakları halinde detaylandırılarak Şekil 1’de verilmiştir:

Şekil 1: Araştırmanın İşlem Basamakları

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma; 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde, Niğde ili Merkez ilçesinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim gören yedinci sınıf öğrencileriyle 5 haftalık bir sürede gerçekleştirilmiştir. İlgili okulun araştırma için seçilmesinde araştırmacının bu okulda görev yapıyor olması, okul yönetiminin çalışmalar konusunda kolaylık sağlamaları, okulun sosyo-ekonomik ve başarı düzeyi açısından ortalama özelliklere sahip olması etkili olmuştur. İlgili okulda toplam 6 tane 7. Sınıf şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerden 2 tanesi araştırmacının öğretim yaptığı sınıflardır. Bunlardan biri deney, diğeri ise kontrol grubu olarak atanmıştır. Araştırmada öğretmen farkı olmayan şubeler tercih edilerek öğretmenden kaynaklanabilecek ölçme hataları ve farklılıkların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

Öğrencilerin yaş seviyesi itibarıyla “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde geçen kavramların çoğunluğu soyut kavramlardır. Bu ünitenin seçilmesinin sebebi içeriğinde Sosyal Bilimlerin farklı alanlarına hitap eden kavramların olması ve güncel kavramların yer almasıdır (Çağ, teknoloji, bilim, takvim, buluş, icat, keşif, özgürlük, milat, yüzyıl, pazar, enerji, sermaye, uygarlık, Reform, Rönesans, sanayi, Sosyal Bilim).

Çalışma grupları; 27’si deney grubunda, 25’i kontrol grubunda olmak üzere toplam 52 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

GRUPLAR	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Deney Grubu	16	59	11	41	27	100
Kontrol Grubu	15	60	10	40	25	100
Toplam	31	60	21	40	52	100

Tablo 5'deki yüzde ve frekans değerlerine bakıldığında, deney grubunda 16 kız, 11 erkek öğrenciden oluşan 27 kişilik mevcut görülmektedir. Bunun yüzdelik değer olarak karşılığı; %59'u kız, %41'i erkek öğrencidir. Kontrol grubunun mevcudu ise 15 kız, 10 erkek öğrenci olmak üzere toplam 25'tir. Kontrol grubundaki kız öğrenciler mevcudun %60'ını, erkek öğrenciler ise mevcudun %40'ını oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu veriler her iki grupta da kız öğrencilerin erkek öğrencilerden fazla olduğunu göstermektedir. Araştırmanın nicel verileri bu iki gruptan toplanmıştır. Nitel boyuttaki veriler ise yalnızca süreç sonundaki görüş ve kazanımlara yönelik olduğu için deney grubundan elde edilmiştir.

Nicel yaklaşım yöntemi ile deney ve kontrol grupları istatistiksel olarak denkleştirilmiş, araştırma kapsamında ünite ile ilgili akademik hazırbulunuşluk düzeyi en yakın iki şubenin öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için veri toplama aracı olarak, ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi, "Zaman İçinde Bilim" ünitesindeki kavramların kazanımını ölçmek amacıyla geliştirilen "Kavram Başarı Testi", ön test-son test ve kalıcılık testi olarak kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin süreç hakkındaki görüşlerini almak amacıyla "Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu" kullanılmıştır.

3.3.1. Kavram Başarı Testi

Kavram Başarı Testi(KBT), 2005 programı doğrultusunda öğrencilerin kavram bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. KBT, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini belirlemek için öğretme sürecinin başında ön test olarak uygulanmıştır. Her iki gruba da öğretim süreci tamamlandıktan sonra ise son test olarak uygulanmıştır.

Veri toplamak için kullanılan başarı testi, aşağıdaki süreçler takip edilerek oluşturulmuştur:

- *Madde Yazımı:* Öğretilecek kavramlarla ilgili kavram analizi yapıp uygulama sürecinde işlenmek üzere ünite için belirlenmiş olan 16 kavram öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri doğrultusunda denemeye yönelik sorular oluşturulmuştur. Soruların çoğunluğu dört seçenekli çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Bunun yanında 2 eşleştirme, 1 boşluk doldurma sorusuna da yer verilmiştir. Bazı sorular, birden çok kavrama yönelik oluşturulmuştur.
- *Uzman görüşlerinin alınması:* Deneme maddelerinin oluşturulmasının ardından ölçme-değerlendirme ilkelerine uyumunun tespiti açısından Sosyal Bilgiler Eğitimi alanından 2 uzmana, ölçme-değerlendirme alanında 1 uzmana ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine gösterilip görüş alınmıştır. Her bir madde üzerinde yapılan titiz çalışmalar sonucunda her kavrama yönelik en az iki sorunun bulunduğu 30 maddelik deneme formu oluşturulmuştur.
- *Deneme Uygulaması:* Deneme formları farklı seviyelerdeki 312 öğrenciye dağıtılmış, sorulara uygun olarak yeterli süre verilmiş ve öğrencilerin soruları dikkatli okumaları istenmiştir.
- *Madde Analizi:* Deneme uygulamasından alınan veriler doğrultusunda çoktan seçmeli maddelerden elde edilen puanlara ilişkin madde ve test analizi yapılmıştır. Madde analizi kapsamında her maddenin ayırıcılık ve güçlük indeksleri hesaplanmıştır. Madde ayırıcılık ve güçlük indeksleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Madde Güçlük ve Ayırıcılık İndeksleri

Madde Numarası	Madde güçlük indeksi	Madde ayırıcılık indeksi
1	0.68	0.31
2	0.60	0.28*
3	0.72	0.40
5	0.82	0.70
6	0.73	0.53
7	0.49	0.43
8	0.78	0.77
9	0.87	0.49
10	0.78	0.56
11	0.33	0.15*
12	0.63	0.46
13	0.57	0.56
14	0.50	0.43
15	0.38	0.23*
16	0.45	0.39
17	0.36	0.47
18	0.42	0.54
19	0.71	0.74
20	0.52	0.35
21	0.51	0.63
22	0.53	0.56
23	0.59	0.53
24	0.53	0.54
25	0.50	0.55
26	0.74	0.69
27	0.74	0.75
28	0.55	0.40
29	0.39	0.17*
30	0.38	0.26*

Maddelerin seçiminde Turgut ve Baykul (2012), bazı hususların göz önünde bulundurulması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu hususlar kısaca şöyledir:

1. Aynı davranışı ölçmeye yönelik hazırlanan maddeler içerisinde ayırıcılık gücü en yüksek olan alınır.
2. Testin ortalama güçlüğüne göre orta, zor, kolay, en zor ve en kolay düzeylerde sorular seçilir.
3. Madde seçiminde maddenin ayırıcılık katsayısı ön planda tutulur. Testin güçlüğü ayarlayabilmek için ayırıcılık indeksi 0,30'un altına düşmeyen maddelerin alınması gereklidir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ayırt edicilik indeksi düşük olan 2, 11, 15, 29 ve 30. Maddeler teste alınmamıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda bu beş madde geçerli ve güvenilir bulunmadığı için testten çıkarılmıştır. Analiz sonuçlarında bu maddeler yer almamıştır.

Analiz sonuçları doğrultusunda geçerli kabul edilen maddeler ile test 25 maddeden oluşan son haline getirilmiştir. Araştırmada kullanılan Kavram Başarı Testi “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde geçen kavramlara yönelik oluşturulmuştur. Ünitenin kapsamında bazı sorular birden çok kavrama yönelik hazırlanmıştır. Ayırt edicilik indeksi düşük olan maddelerin çıkarılmasıyla test 25 madde olarak düzenlenmiş ve bu doğrultuda kavramlara göre dağılım tablosu oluşturulmuştur. Testin kavramlara göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir:

Tablo 7

Kavram Başarı Testinin Kavramlara Göre Dağılımı

Kavram	İlgili sorular	Kavram	İlgili sorular
Bilim	1, 5	Özgürlük	4, 8, 13
Buluş(İcat)	2, 5	Teknoloji	5,20
Çağ	10, 11	Uygurluk	18
Sosyal Bilim	3, 24	Yüzyıl	6, 7
Keşif	5, 16, 17	Laiklik	14
Milat	5, 17, 19	Sermaye	12, 17
Reform	15, 17, 22	Enerji	25
Rönesans	17, 22	Sanayi	9, 21, 23

3.3.2. Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu

Deney grubundaki öğrencilerin süreç hakkındaki görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan yazılı görüş formu oluşturulmuştur. Bu form ile öğrencilerin süreçteki edinimlerine kendilerinin bakış açısıyla ulaşmak ve nitel veriler elde etmek hedeflenmiştir.

3.4. Deneysel İşlem

- Deneysel grupta ünitenin işlenişinde Sosyal Bilgiler dersi programının öngördüğü biçimde yaratıcı drama uygulamaları ile zenginleştirilerek gerçekleştirilmiştir.
- Uygulama sürecinde çeşitli yaratıcı drama planlarının uygulanabileceği çeşitli mekânlar kullanılmıştır. Z kütüphane, sınıf ortamı, okul bahçesi vd.
- Süreçte yararlanılan araç gereçler; bilgi kartları, konuya yönelik hazırlanmış renkli baskılar, çeşitli resimler, videolar, akıllı tahta, renkli kartonlar, kalemler ve kâğıtlar kullanılmıştır.
- Sosyal Bilgiler dersi yıllık planının öngördüğü doğrultuda her kazanıma yönelik bir drama planı hazırlanmış ve her bir kazanım için üç saatlik zaman dilimi ayrılmıştır.
- Her bir drama planının oluşturulmasında ve uygulanmasında yaratıcı drama sürecinin gereği olan hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları göz önünde bulundurulmuştur.

3.4.1. Kontrol grubunda uygulanan öğretim süreci

- Kontrol grubunda ünitenin işlenişinde Sosyal Bilgiler dersi programının öngördüğü biçimde gerçekleştirilmiştir.
- Süreç boyunca kontrol grubunda dersler tamamen sınıf ortamında işlenmiştir.
- Dersin işlenişinde araç gereç olarak akıllı tahta, çeşitli slaytlar, ders kitabı, tahta kalemi kullanılmıştır.
- Ders esnasında çoğunlukla düz anlatım ve soru-cevap yöntemi kullanılmıştır.
- Öğretmen kılavuz kitabındaki yönlendirmeler dikkate alınarak dersin işlenişinde gerçekleştirilmiş, ek bir çalışma yapılmamıştır.
- Kavramlara ders kitabının yer verdiği ölçüde değinilmiş, kimi kavramların sadece adı geçmiştir.

3.5. Veri toplama süreci

- 1- Araştırma Niğde ilinde bulunan bir ortaokulun 7/A şubesindeki 27 öğrenciden oluşan deney grubu ve 7/B şubesindeki 25 öğrenciden oluşan kontrol grubu olarak toplam 52 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür.
- 2- Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde “Zaman İçinde Bilim” ünitesinin öğretimi sırasında gerçekleştirilmiştir.
- 3- Ünitenin öğretim sürecine başlanmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı seviyelerini ölçmek üzere Kavram Başarı Testi uygulanmıştır.
- 4- Başarı testinin ön uygulamasından sonra, deney grubu öğrencilerine, öğrencilerin konuyla ilgili hazırbulunuşlukları istenen düzeye geldikten sonra, aynı zamanda ders öğretmeni olan araştırmacı, plânlanmış olan hedef ve davranışlara uygun bir şekilde ünitenin öğretimine başlamıştır. Deney grubunda ünite öğretimi yaratıcı drama yöntemi ile bütünleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise araştırmacı yine özverili bir şekilde, düz anlatım, soru-cevap, öğretim programının ve ders kitabının önerdiği etkinliklerden yola çıkılarak ünitenin öğretimi gerçekleştirilmiştir. Ünitenin öğretimi dört hafta boyunca sürmüştür.
- 5- Ünitenin farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirildiği gruplardaki öğrencilerin kavramlara yönelik başarı düzeylerini ölçmek üzere Kavram Başarı Testi, son test uygulaması gerçekleştirilmiştir.
- 6- Sürecin bitiminde öğrencilerin uygulama ile ilgili görüşlerini almak için açık uçlu sorulardan oluşan yazılı görüş formu uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Kavram Başarı Testinin geliştirilme sürecinde ITEMAN programından yararlanılmıştır. Yaratıcı dramının kavram öğretimi üzerindeki etkisini incelemek için ise Tek Faktörlü Kovaryans Analizinden (ANCOVA) yararlanılmıştır. ANCOVA, bir deneyin başlama aşamasında gruplar arası ayrımın olması noktasında deneyin yanlılığını azaltan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2009). ANCOVA analizine geçilmeden önce analizinin varsayımları sınanmıştır. Öncelikle son test puan

dağılımlarının normal olup olmadığı sınıanmıştır. Bu amaçla hem deney hem de kontrol grubunun son test puanlarına ilişkin çarpıklık katsayısı incelenmiştir. Deney grubundan elde edilen son test puanlarına ilişkin çarpıklık (.402) ve basıklık (-.949) katsayıları ile kontrol grubundan elde edilen son test puanlarına ilişkin çarpıklık (-.029) ve basıklık (-1.271)'dir. Hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarına ilişkin çarpıklık katsayıları -1 ile +1 arasında değer almaktadır. Bu değerler hem deney hem de kontrol grubunun puan dağılımlarının normal dağılımdan aşırı sapma göstermediğini ortaya koymaktadır. Büyüköztürk (1998)'e göre ise normallik varsayımı, eşit ve kabul edilebilir sayıdaki ($N_i \geq 15$) örneklerde görmezden gelinebilmektedir.

ANCOVA'nın diğer varsayımı bağımlı değişkenle ortak değişken arasındaki ilişkinin doğrusal olmasıdır. Bu varsayımı sınamak için her bir grup için ön test puanları ile son test puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test puanları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunurken ($r=0.655$, $p<0.01$), kontrol öğrencilerinin ön test ile son test puanları arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.705$, $p<0.01$). Bu bulgular bu ilişkilerin doğrusal olduğunu ortaya koymaktadır.

ANCOVA'da diğer bir varsayım da ön test-son test verilerinin regresyon eğimlerinin eşitliğidir. Bu varsayımına ilişkin sonuçlar Tablo 8' de sunulmuştur.

Tablo 8
Ön Test-Son Test Verilerinin Regresyon Eğimleri

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öntest	7663,133	1	7663,133	42,760	,000
Grup * Ön-test	,916	1	,916	,005	,943
Hata	8602,303	48	179,215		
Toplam	219438,000	52			

Tablo 8 incelendiğinde son test puanları üzerinde grup ve ön testin ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bu sonuçlar regresyon doğrularının eğimlerinin eşit olduğunu göstermektedir.

Tablo 9

Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

F	Sd1	Sd2	P
,082	1	50	,776

Son test puanlarına ilişkin grupların varyanslarının eşit olup olmadığı Levene Testi ile sınanmıştır. Tablo 9 incelendiğinde grupların varyansının eşit olduğu görülmektedir ($p>0.05$).

Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretimi konusundaki başarısı üzerindeki etkililiğini belirlemek için ise eta-kare (η^2) değeri hesaplanmıştır. Etki derecesinin büyüklüğünü ifade eden eta-kare değeri, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin boyutunun bir ölçüsüdür (Mertler ve Vannatta, 2005; akt. Polat-Demir, 2016). Bu değer 0.00 ile 1.00 arasında değişir ve .01, .06 ve .14 düzeyindeki η^2 değerleri, sıraya bağlı kalarak “küçük”, “orta” ve “geniş” etki büyüklüğü olarak yorumlanır (Büyüköztürk, 2009).

Deney grubundaki öğrencilerin son test puanları ile belirli bir zaman dilimi sonrası uygulanan kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı İlişkili Ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Veriler SPSS 21.0 istatistik paket programları kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde manidarlık düzeyi (p) 0.05 kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen nitel veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler sistematik bir şekilde betimlenmiş ve başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Elde edilen verileri sayısallaştırmak için frekanslar belirlenmiş ve tablolarla gösterilmiştir. Bulgular içerisinde ayrıca öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Doğrudan alıntılar verilirken öğrenciler kod numaralarıyla (Ö1, Ö2, Ö3 gibi) verilmiştir. Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla öğrencilerin yazılı görüş formuna verdiği cevaplar araştırmacı ve alandan bir uzman ile incelenerek “görüş ayrılığı” ve “görüş birliği” olan maddeler belirlenmiştir. Bu aşamada Miles ve Huberman’ın (1994) geliştirdiği formülden yararlanılmıştır. Sonuç olarak %93.7 değerine ulaşılmış ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde verilerin analizinden elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçları dikkate alınarak düzenlenmiştir.

4.1. Deney Ve Kontrol Gruplarının Kavram Başarı Testi Puanları Açısından Karşılaştırılması

Çalışma gruplarına, araştırmada karma yöntemin nicel boyutunda sürecin başında uygulanan, süreç için geliştirilmiş “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde geçen kavramlara yönelik hazırlanmış “Kavram Başarı Testi” ne ilişkin ön test sonuçları bağımsız örneklem t-testi analizi ile test edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere ait t-testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi

Test	Grup	\bar{X}	Ss	t	sd	p
Ön test	Deney grubu	47,82	16,77	-1,719	50	0.094
	Kontrol grubu	55,88	17,06			

Deney grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının ortalaması $\bar{X}=47.82$, kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puan ortalaması $\bar{X}=55.88$ 'dir. Kontrol grubunun ön test puanları ile deney grubunun puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu bulgular, kontrol grubundaki öğrencilerin puanları deney grubundan daha yüksek olmasına rağmen grupların birbirine yaklaşık olarak denkliği görülmektedir.

4.2. Deney Grubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

“Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarını gerçekleştiren kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?” araştırma sorusuna ANCOVA ile yanıt aranmıştır. Öncelikle son test puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11
Son Test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Test	Grup	\bar{X}	Ss	En küçük değer	En yüksek değer
Son test	Deney	63,33	18,51	27,00	92,00
	Kontrol	61,60	17,52	33,00	90,00

Deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalaması $\bar{X}=63,33$; kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalaması $\bar{X}=61,60$ ’dır. Deney grubundaki öğrenciler kavram başarı testinin son uygulamasından en düşük 27, en yüksek 92 puan almıştır. Kontrol grubundaki öğrenciler ise kavram başarı testinin son uygulamasından en küçük 33, en yüksek 90 puan almıştır.

Tablo 12
Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanları

Puan	Grup	N	Ortalama	Düzeltilmiş ortalama
Son test	Deney Grubu	27	63.33	66.17
	Kontrol grubu	25	61.60	58.53

Ön test puanlarına göre düzeltilmiş ortalama puanlar incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin puan ortalamasının $\bar{X}=66.17$; kontrol grubu öğrencilerinin puan ortalaması $\bar{X}=58.53$ olduğu görülmektedir. ANCOVA analizi bulguları Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13

Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının ANCOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	η^2
Ön test	7670.781	1	7670.781	43.689	.000	.421
Grup	715.688	1	715.688	4.076	.049	.077
Hata	8603.219	49	175.576			
Toplam	219438.000	52				

*p<0.05

Ön test puanlarının ortak değişken olarak alındığı ANCOVA sonuçları incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($F_{(1,49)} = 4.076$, $p < .05$). Eta-kare etki büyüklüğü değeri $\eta^2 = 0.077$ bulunmuştur. Bu bulgu, Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretimin öğrencilerin başarısı üzerinde “orta düzeyde” bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.3. Deney Grubu Öğrencilerinin Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

“Yaratıcı drama yöntemi uygulanan öğrencilerin yöntem hakkındaki görüşleri nelerdir?” araştırma sorusuna yanıt aramak için betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmaya yönelik öğrencilerden alınan görüşler her bir soru dikkate alınarak ayrı ayrı sunulmuştur.

1.Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinde aklınızda en çok neler kaldı? Neden?

Tablo 14

Akılda Kalan Konular

Akılda kalan konular	Frekans (F)
Reform	20
Rönesans	17
Türk İslam Bilim İnsanları	16
Coğrafi Keşifler	15
Buluşlar	14
Düşünce özgürlüğünün önemi	11
Sanayi İnkılabı	9
Aydınlanma Çağı	7
Martin Luther	6

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere yaratıcı drama yöntemiyle işlenen Sosyal Bilgiler dersinde akılda en çok kalan konulara bakıldığında 20 öğrenci Reform'un, 17 öğrenci Rönesans'ın, 16 öğrenci Türk İslam bilim adamlarının, 15 öğrenci Coğrafi Keşifler'in, 14 öğrenci buluşların, 11 öğrenci düşünce özgürlüğünün öneminin, 9 öğrenci Sanayi İnkılabı'nın, 7 öğrenci Aydınlanma Çağı'nın, 6 öğrenci de Martin Luther'in aklında kaldığını belirtmiştir.

Akılda kalan konularla ilgili öğrenci görüşlerini içeren örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Harezmi, İbn-i Sina, Takiyüddin, İbn-i Haldun, Reform, Rönesans ve Sanayi İnkılabı'nı öğrendim.”(Ö.7), “Aklımda en çok Reform ve Reformu başlatan adam Martin Luther kaldı, daha sonra Coğrafi Keşifler, Sanayi İnkılabı.”(Ö.8), “Bu şekilde işlediğimiz derslerde Coğrafi Keşiflerin sonuçlarında neler olduğunu, Rönesans'ın İtalya'da, Reform'un Almanya'da başladığını, Türk İslam bilim adamlarının yaptığı çalışmaları, İbn-i Sina'nın Avicenna ismi ile anıldığını, El Kanun Fit-tıp isimli bir kitabı olduğunu, Biruni'nin dünyaca anıldığını, Takiyüdin'in, Ali Kuşçu'nun, Piri Reis'in neler yaptıklarını, eski uygarlıkların yaptığı buluşları, düşünce özgürlüğü varken ve yokken neler olduğunu öğrendim.”(Ö.15), “Türk İslam bilim adamları, Martin Luther, Aydınlanma Çağı, Coğrafi Keşifler, Reform, Rönesans, Sanayi İnkılabı, Düşünce özgürlüğü, Uygarlıklar.”(Ö.20).

Yazılı görüş formunun birinci sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde ünitenin kapsamındaki konuların çoğunlukla akılda kaldığı göstermektedir.

Tablo 15

Konuların Akılda Kalma Nedenleri

Konuların akılda kalma nedenleri	Frekans(F)
Kalıcı olması	8
Uygulamalı olması	5
Eğlenceli olması	4
Öğretici olması	4
Canlandırma olması	2
Zevkli olması	2

Neden sorusuna her öğrenci cevap vermemekle birlikte cevap veren öğrenciler de birbirine yakın cümleler kurmuşlardır. 8 öğrenci yaratıcı drama yöntemi ile konuların daha kalıcı olduğunu, 5 öğrenci uygulamalı olarak öğrenmenin daha kalıcı olduğunu, 4 öğrenci bu şekilde konu işlemenin daha öğretici olduğunu, 4 öğrenci yaratıcı drama yöntemi ile ders işlemenin eğlenceli olduğunu belirtmiş, 2 öğrenci dersin zevkli geçtiğini, 2 öğrenci de canlandırma olduğu için konuların aklında kaldığını belirtmiştir. Bu doğrultuda verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

Öğrencilerden alınan yazılı görüşlerde 8 öğrenci konuların akılda kalma nedeninin kalıcı olması olduğunu belirtmiştir. Konuların kalıcı olmasına yönelik cevaplar şu şekildedir:

“Bu şekilde işlenen konular benim aklımda kaldı.”(Ö.5), “Dersimizi drama yöntemi ile işlediğimiz zaman konular daha akılda kalıcı oluyor.”(Ö.6). “Konular daha kalıcı oldu.”(Ö.24).

Öğrencilerden alınan yazılı görüşlerde 5 öğrenci konuların akılda kalma nedeninin uygulamalı olması olduğunu belirtmiştir. Uygulamalı olmasına yönelik ifadeler şöyledir:

“Dersi uygulamalı şekilde işlediğimiz için aklımızda kaldı.”(Ö.22), “Canlandırma yaparak uygulamalı olarak işlediğimiz için daha kalıcı oldu.”(Ö.27).

4 öğrenci konuların akılda kalmasının eğlenceli olmasıyla ilgisine değinmiştir. Eğlenceli olmasına yönelik cevaplar şu şekilde ifade edilmiştir:

“Hem eğlenceli hem de daha iyi anladım.”(Ö.4), “Şekillerle iletişim kurduk, eğlenerek öğrendik.”(Ö.23).

Öğrencilerden 4’ü bu yöntemle konuların öğretici olduğunu vurgulamıştır. Öğretici olması doğrultusundaki ifadeler şu şekildedir:

“Öğreticiydi, drama yönteminde öğrendik.”(Ö.7), “Öğrendiğimiz için konular aklımda kaldı.”(Ö.11).

Konuların akılda kalma nedeni olarak 2 öğrenci canlandırmaların etkisini ifade etmiştir. Canlandırma olmasına değinen ifadeler şöyledir:

“Canlandırma yaptığımızda daha fazla akılda kalıyor, daha hızlı öğreniyorum.”(Ö.21).

2 öğrenci konuların akılda kalma nedenini derslerin zevkli olmasıyla ilişkilendirmiştir. Zevkli olmasına yönelik cevaplar şu yöndedir:

“ Her önemli insanı bir arkadaşımız canlandırdığı için daha çok aklımızda kalıyor.”(Ö.8), “Çok etkileyiciydi. Çok zevkli ve eğlenceliydi ayrıca.”(Ö.20).

Birinci sorudaki konuların akılda kalma nedenleri kısmını bazı öğrenciler cevaplamıştır. Alınan cevaplar değerlendirildiğinde öğrenilenlerin kalıcı olduğu için akılda kaldığı cevabı çoğunluktadır. Bunu yanı sıra öğrenciler konuların akılda kalmasını; uygulamalı olmasına, eğlenceli olmasına, canlandırma olmasına ve zevkli olmasına da bağlamışlardır.

2-Sosyal Bilgiler dersindeki yaratıcı drama etkinliklerinin size hangi kavramları kazandırdığını düşünüyorsunuz?

Tablo 16

Öğrenilen Kavramlar

Öğrenilen kavramlar	Frekans(F)
Reform	20
Rönesans	20
Keşif(Coğrafi Keşifler)	18
Bilim	16
Bilim İnsanı	16
Sanayi İnkılabı	13
Özgür Düşünce(özgürlük)	12
Buluş	10
Aydınlanma Çağ(çağ)	10
Uygarlık(medeniyet)	6
İcat	6
Kilise	4
Sosyal Bilimler	4
Teknoloji	3
Sömürge	2
Takvim	2
Milad	1
Yüzyıl	1

Süreç konusundaki nitel görüşlerin incelendiği değerlendirme çalışmasının ikinci sorusunda öğrencilere hangi kavramları kazandıkları soruldu ve bu soruya; 20 öğrenci Reformu, 20 öğrenci Rönesans'ı, 18 öğrenci keşif kavramını, 16 öğrenci bilim kavramını, 16 öğrenci bilim insanı kavramını 13 öğrenci Sanayi İnkılabını, 12 öğrenci özgür düşünce kavramını, 10 öğrenci buluş kavramını, 10 öğrenci Aydınlanma Çağı'nı, 6 öğrenci uygarlık kavramını, 6 öğrenci icat kavramını, 4 öğrenci kilise kavramını 4 öğrenci sosyal bilimleri, 3 öğrenci teknoloji kavramını, 2 öğrenci sömürge kavramını, 2 öğrenci takvim kavramını, 1 öğrenci milad kavramını, 1 öğrenci de yüzyıl kavramını kazandıklarını belirtmişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Rönesans, Reform, Coğrafi Keşifler, Aydınlanma Çağı, Sanayi İnkılabı, uygarlığın ne olduğu”(Ö.6), “Rönesans, Reform, Coğrafi Keşifler, Bilim, Bilim İnsanları, Yazı, Tekerlek, Mürekkep, Alfabe”(Ö.16), “Sanayi İnkılabı, Bilim, Sanat, Tarih, Coğrafi Keşifler, Uygarlıklar, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı”(Ö.18),

“Buluşlar, Reform, Takvim, Coğrafi Keşifler, Keşif, Coğrafya, Yazı, Bilim insanları, Pusula”(Ö.22), “Rönesans, Reform, Sanayi İnkılabı, Coğrafi Keşifler, Aydınlanma Çağı, Buluşlar, Bilim İnsanları, Tarih, Milat, Çağ, Teknoloji, Bilim, Düşünce özgürlüğü, İcat, Yüzyıl”(Ö.23)

Yazılı görüş formunun ikinci sorusuna öğrencilerin verdiği cevaplar incelendiğinde ünite de geçen kavramlardan “enerji, laiklik ve sermaye” dışındaki kavramların tamamının cevaplarda yer aldığı görülmektedir. Bu da kavramların çoğunluğunun öğrenci değerlendirmesine göre kazanıldığını göstermektedir.

3- Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ünite de geçen kavramları öğrenmenizde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Tablo 17

Yaratıcı Drama Yönteminin Etkliliğine Yönelik Görüşleri

Yaratıcı drama yönteminin etkililiğine yönelik görüşleri	Frekans (F)
Kalıcı olması	14
Yaşayarak öğrenmeyi sağlaması	10
Eğlenceli olması	9
Öğretici olması	7

Nitel değerlendirmenin üçüncü sorusunda öğrencilere Sosyal Bilgiler dersini yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin kavramları öğrenmelerinde etkili olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya hemen hemen tamamı olumlu yanıt vermiş olup bunu çeşitli nedenlerle ifade etmişlerdir. 14 öğrenci yaratıcı drama yöntemiyle işlenen konuların daha kalıcı olduğunu ifade etmiştir. 10 öğrenci yaşayarak öğrendiğini, bu nedenle yöntemin kavram öğretiminde etkili olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerden 9’u yöntemle işlenen dersi eğlenceli bulmuş ve etkililiğini buna bağlamıştır. 7 öğrenci de bu yöntemle işlenen dersin daha öğretici olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerden 14’ü yaratıcı drama yöntemi ile işlenen derslerin kavramları öğrenmede etkili olmasının nedenini kalıcı olması yönünde cevaplamıştır. Kalıcı olduğuna yönelik cevaplar şu şekildedir:

“Etkinlikler zihnimize yerleştiği için aklımızda kaldı.”(Ö.10), “Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen dersler etkili çünkü akılda kalıcı oluyor.”(Ö.13), “Ben etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü drama yaparak hem eğleniyoruz, hem de söylenenler aklımızda daha çok kalıcı oluyor.”(Ö.14).

Yaratıcı drama yönteminin derslerde yaşayarak öğrenmeyi sağladığına değinen 10 öğrencinin cevapları şu yöndedir:

“Etkili olduğunu düşünüyorum çünkü bu yöntemde kavramları canlandırarak onlara hayat bulduruyoruz ve daha çok aklımızda kalıyor.”(Ö.8), “Evet, düşünüyorum. Kelimeleri o harfin şeklini alarak yaptık, karşıdaki kişiler bilmeye çalıştı. Bu bizim öğrenmemizde etkili oldu.”(Ö.23), “Evet, çünkü yaratıcı drama dersinde bütün konuları sanki biz yaşıyormuşuz gibi oluyor.”(Ö.27).

Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen derslerin kavramları öğrenmelerinin nedeni olarak 9 öğrenci eğlenceli olduğu için etkili olduğu cevabını vermiştir. Bu yöndeki ifadeler şöyledir:

“Evet, çok etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü eğlenceli bir şekilde işlendiğinde daha çok bilgi ediniyorum.”(Ö.5), “Ben etkili olduğunu düşünüyorum, çünkü biz dersimizi drama yöntemi ile işlediğimiz zaman hem daha eğlenceli oluyor, hem de daha akılda kalıcı oluyor.”(Ö.6), “Evet, etkili olduğunu düşünüyorum. Eğitici, öğretici ve eğlenceliydi.”(Ö.7).

Yaratıcı drama yönteminin neden etkili olduğuna yönelik soruya 7 öğrenci öğretici olması yönünde cevap vermiştir. Buna yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Evet, etkili olduğunu düşünüyorum. Eğitici, öğretici ve eğlenceliydi.”(Ö.7), “Düşünüyorum. Çünkü biz çocukların en sevdiği şey eğlenmek ve öğrenmektir. Bu da bu etkinliği kapsıyor.”(Ö.20).

Görüşme formunun üçüncü sorusunda öğrencilere yaratıcı drama yönteminin etkili olup olmadığı ve öğrencilerden bunun nedenini yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin tamamına yakını yöntemin etkili olduğunu belirtmiştir. Neden etkili olduğuna yönelik cevaplar farklılık göstermektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu yöntemin kalıcı öğrenmeyi sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca yaşayarak öğrenmeyi

sağlaması, eğlenceli olması ve öğretici olması yönünde de değerlendirmeler yer almaktadır.

4- Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden;

a. Memnun kaldığınız durumlar nelerdir?

Tablo 18

Memnun Kalınan Durumlar

Memnun kalınan durumlar	Frekans(F)
Eğlenerek öğrenilmesi	15
Çoğu bilginin akılda kalması	11
Daha iyi öğrenilmesi	9
Aktif rol almayı sağlaması	8
Çeşitli mekânlarda ders yapılması (bahçe, kütüphane vb.)	4
Sıcak ve samimi bir ortamın olması	4

Yaratıcı drama yöntemi ile Sosyal Bilgiler dersi işlenmesi genel olarak öğrencilerin hoşuna giden katılımlı bir ortam oluşturmuştur. Hiç derse katılmayan pasif kalan öğrenciler bile aktif şekilde derse katılım sağlamıştır. Tüm bu gözlemler nitel değerlendirmeye de yansımıştır. Bu doğrultuda öğrenciler memnuniyet sebeplerini şöyle ifade etmişlerdir: 15 öğrenci eğlenerek öğrendiğini, 11 öğrenci çoğu bilginin aklında kaldığını, 9 öğrenci daha iyi öğrendiğini, 8 öğrenci aktif rol almaktan hoşlandığını, 4 öğrenci farklı mekanlarda ders yapmaktan memnun kaldığını, 4 öğrenci de öğretmeni ve arkadaşlarıyla oluşan sıcak ortamı beğendiklerini belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinde memnun kaldığı durumlara 15 öğrenci eğlenerek öğrenilmesine yönelik cevap vermiştir. Bu yöndeki ifadelerden bazıları şunlardır:

“Konuyu daha iyi öğrendim, kavramları daha iyi öğrendim, akılda kalıcı bir çalışma oldu, dersler çok eğlenceli geçti.”(Ö.8), “Arkadaşlarımla iyi vakit geçirirken bilgiler öğreniyorum”(Ö.13), “Dersin daha eğlenceli ve kalıcı bir şekilde işlenmesi, daha hızlı ve sıkıcı olmadan geçmesi”(Ö.15).

Dersin işlenişinden memnun kaldığı durumlara 11 öğrenci çoğu bilginin aklında kaldığı yönünde cevap vermiştir. Bu ifadelerden bazıları şunlardır:

“Çok fazla bilgiyi eğlenceli bir şekilde öğrenmekten memnun kaldım”(Ö.7), “Çok memnun kaldım, çünkü aklımda daha çok kalıyor.”(Ö.14), “Dersin daha eğlenceli ve kalıcı bir şekilde işlenmesi, daha hızlı ve sıkıcı olmadan geçmesi.”(Ö.15), “Eğlenerek öğrendik, bilgiler daha kalıcı oldu, her şeyi etkinlikle yaptığımız için her zaman eğleniyorduk, tüm dersler keşke öyle geçse”(Ö.23), “Çok konu öğrendim, eğlenceli vakit geçirdim.”(Ö.27).

Memnun kaldığı durumlara 9 öğrenci daha iyi öğrendiğine yönelik cevaplar vermiştir. Bu cevaplardan bazıları şunlardır:

“Evet, kaldım. Çünkü eğlenerek ders işlemiş olduk. Hem eğlendim, hem de dersi daha iyi anladım.”(Ö.4), “Konuyu daha iyi öğrendim, kavramları daha iyi öğrendim, akılda kalıcı bir çalışma oldu, dersler çok eğlenceli geçti.”(Ö.8), “Çok memnun oldum, zihnime işledi, çok keyifliydi”(Ö.18).

Derslerin bu şekilde işlenmesinden memnun kaldığı durumlar içerisinde 8 öğrenci aktif rol almayı sevdiğine yönelik ifadeler kullanmıştır. Bu doğrultudaki cevaplar şunlardır:

“Drama yapmaktan hoşlandım, arkadaşlarımla drama yaparak eğlendim.”(Ö.19), “Akvaryum tekniği ve hocanın mutlu yüzünden çok memnun kaldım. Bir de vücutlarımızla harf oluşturmaktan.”(Ö.21).

Bu soruya 4 öğrenci dersin çeşitli mekânlarda yapılmasından memnun kaldığına yönelik cevaplar vermiştir. Bu cevaplar şöyledir:

“Yaratıcı drama yöntemiyle derslerin dışarda ve kütüphanede yapılmasından memnun oldum.”(Ö.16), “Dışarıda olup rahat rahat ders işleyip konuları öğrenmemiz, tiyatro salonunda birer harf şeklini alıp konuları öğrenmemiz.”(Ö.26).

Memnun kalınan durumlara 4 öğrenci sıcak ve samimi bir ortam oluşması yönünde cevap vermiştir. Bu yöndeki ifadeler şöyledir:

“Birbirimizle yardımlaşmamız ve fikrimizi paylaşmamızdan memnun kaldım”(Ö.17), “Drama yöntemiyle işlenen derslerden çok memnun kaldım. Öğretmenimizle daha samimi olduk, arkadaşlarımızla bağımız güçlendi, etkinlikleri sınıfta yapmadığımız için değişiklik oldu.”(Ö.22).

Yazılı görüş formunun son sorusunda öğrencilerin dersin işlenişini iki ayrı boyutta değerlendirmeleri istenmiştir. Birinci kısımda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden memnun kaldıkları durumlar sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplarda çoğunluk eğlenerek öğrenme yönünü vurgulamıştır. Öğrenilenlerin çoğunun akılda kalması öğrencilerin belirttiği bir başka yönüdür. Bunların yanı sıra; daha iyi öğrenilmesi, aktif rol almayı sağlaması, çeşitli mekânların kullanılması, sıcak ve samimi bir ortamın oluşması da memnun kalınan yönler arasında sıralanmıştır. Bu ifadeler dersin öğrenciler üzerinde olumlu etki yarattığı sonucunu doğurmaktadır.

b. Memnun kalmadığınız durumlar nelerdir?

Tablo 19

Memnun Kalınmayan Durumlar

Memnun kalınmayan durumlar	Frekans(F)
Gürültü (ses) olması	22
Drama sınıfının olmaması	15
Zamanın yetersiz olması	5

Öğrenciler memnun kalmadıkları yönleri genelde aynı cümlelerle ifade etmişlerdir. 22 öğrenci derste ses ya da gürültünün çokluğunu dile getirmiştir. 15 öğrenci okulda bir drama sınıfının olmamasından yakınmış, 5 öğrenci de etkinliklere daha fazla zaman ihtiyacının olduğunu belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden memnun kalınmayan durumlara 22 öğrenci ders esnasında gürültülü bir ortam olması yönünde cevap vermiştir. Bu cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Sınıfta çok gürültü vardı.”(Ö.1), “Sınıfın çok ses yapması.”(Ö.4), “Çoğunlukla sınıfın çok konuşmasından rahatsız oldum.”(Ö.6), “Memnun kalmadığım durumlar gürültü ve drama yapabileceğimiz alan yoktu.”(Ö.13), “Sınıfta

çok gürültü oluyordu, sadece bundan memnun kalmadım.”(Ö.14), “Sınıfta bazen çok ses oluyor o yüzden pek anlayamadım.”(Ö.16)

Memnun kalınmayan durumlara 15 öğrenci drama sınıfının olmaması cevabını vermiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

“Yerimiz olmadığı için ve sınıf konuştuğu için bazen memnun kalmadım.”(Ö.10), “Drama sınıfı olmadığı için yer sıkıntısı yaşadık.”(Ö.16), “Bir drama odamız olmadığı için dersleri küçük yerlerde işledik. Bir de çok ses vardı”(Ö.20).

5 öğrenci zaman konusundan bahsederek zamanın yetersizliğinden memnun kalmadığını belirtmiştir. Bu doğrultudaki cevaplar şu şekildedir:

“Zaman açısından memnun kalmadım.”(Ö.7), “Drama oluşturmak için sürelerimiz çok kısaydı, bu yüzden istediğimiz kadar güzel çalışmalar yapamadık.”(Ö.15).

Görüşme formundaki dördüncü sorunun ikinci kısmında dersin işlenişine yönelik memnun kalınmayan durumlara öğrencilerin büyük çoğunluğu gürültülü ortam eleştirisi yapmışlardır. Drama sınıfının olmaması ve zamanın yetersizliği de dile getirilen problemlerdir.

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve yöntemi doğrultusunda elde edilen bulgular ve sonuçlar genel olarak değerlendirilmiş, araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kavram öğretimi konusundaki etkililiğinin sınanmasıdır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntemden yararlanılmıştır. Nicel boyutta, öğrencilere Kavram Başarı Testi ön test ve son test şeklinde uygulanmıştır. Nitel boyutta ise, öğrencilere süreç ve sonuç ile ilgili görüşlerini almak için açık uçlu sorulardan oluşan yazılı görüş formu kullanılmıştır. Bu kapsamda sonuçlar nicel bulgulara ilişkin sonuçlar ve nitel bulgulara ilişkin sonuçlar olmak üzere iki alt başlık altında değerlendirilmiştir.

5.1.1. Nicel bulgulara ilişkin sonuçlar

Yapılan bu çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde kavram öğretimini etkili hale getirmek için yaratıcı drama yönteminden yararlanılmış ve bu yöntemin kavram öğretimi konusundaki etkililiği sınanmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinde programa uygun olarak yaratıcı drama yöntemi uygulanarak yapılan öğretime göre derslerin işlendiği deney grubu öğrencileri ile programın öngördüğü tekniklerin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı seviyeleri; deneysel işlem öncesinde ön test uygulaması ile test edilerek grupların denkliği test edilmiştir. Ön test sonuçlarına göre kontrol grubu puan

ortalaması 55,88; deney grubu puan ortalaması ise 47,82 çıkmıştır. Bu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı gözlemlenmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise uygulama öncesinde kontrol grubunun başarı düzeyinin deney grubundan fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Ünite bitiminde uygulanan son test puan ortalamalarına göre kontrol grubunun puan ortalaması 61,60 çıkarken deney grubu 63,33'lük bir puan ortalaması ortaya koymuştur. Uygulama başlangıcında kontrol grubu deney grubundan yüksek bir başarı oranına sahipken uygulama sonucunda deney grubundaki puan ortalamasının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu fark yaratıcı drama yönteminin kavram öğretimi üzerindeki etkililiğini ortaya koyma açısından önemli bir değerdir.

Nicel veriler değerlendirildiğinde Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi ile kavram öğretiminin öğrencilerin başarıları üzerinde “orta düzeyde” bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Elde edilen sonuçlar ilgili araştırmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bulut Yılmaz (2010), İngilizce dersinde kelime edinimine yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiş ve öğrencilerin yeni kelime ediniminde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu tespit etmiştir. Aynı çalışmayı Güzelsoy (2018), dokuzuncu sınıf öğrencileriyle gerçekleştirmiş, yaratıcı drama atölyelerinde ders işlenen öğrencilerin sözcük ediniminde daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışmada Erdoğan (2016), yaratıcı drama yönteminin sözcük öğrenme başarısına etkisini incelediği çalışmasında yaratıcı drama etkinliklerinin başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Gönen Kayacan (2018), Türkçe kalıp sözlerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiş ve yaratıcı drama yöntemi ile uygulanan öğretim çalışmalarının klasik yönteme göre daha başarılı olduğunu gösteren sonuçlar elde etmiştir. Arpağ (2018), yaratıcı drama yönteminin kelime hazinesinin geliştirmesindeki etkisini sınımış ve yöntemin öğrencilerde kelime hazinesinin geliştirilmesinde etkili sonuçlar verdiği neticesine ulaşmıştır. Tarhan(2018), kavramsal anlama becerileri üzerinde yaratıcı drama yönteminin olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çaykuş (2015), yaratıcı drama yönteminin PDR konu ve kavramlarının öğretilmesinde etkili olduğu bulgusuyla tüm bu araştırmaları destekleyen sonuçlar elde etmiştir. Koçpınar (2018), yaratıcı drama

yönteminin kelime öğrenimine etkisi konusunda olumlu sonuçlar elde etmiştir. Neticede tüm bu araştırmalar yaratıcı drama yönteminin kelime ve kavram öğretiminde olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

5.1.2. Nitel bulgulara ilişkin sonuçlar

Araştırmanın nitel bulguları konusunda elde edilen sonuçlar süreç sonunda öğrencilere yöneltilen sorulardan elde edilmiştir. Bu sonuçlar aşağıda açıklanmıştır:

Birinci sorunun analizinde öğrencilere süreç sonunda hangi konuların akıllarında kaldığı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya 20 öğrenci Reform, 17 öğrenci Rönesans, 16 öğrenci Türk İslam bilim adamlarının adını ve çalışmalarını yazarak cevap vermiştir. Bu cevaplardan hareketle Türk İslam bilim adamlarının ve onların çalışmalarının öğrenciler tarafından anlaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı soruya 15 öğrenci Coğrafi Keşifler, 9 öğrenci Sanayi İnkılabı, 7 öğrenci Aydınlanma Çağı ve 6 öğrenci de Martin Luther cevabını vermişlerdir. Bu cevaplardan hareketle Avrupa'da yaşanan yenilenme sürecinin de anlaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ünite içerisinde önemle üzerinde durulması gereken düşünce özgürlüğü konusuna da 11 öğrenci cevaplarında yer vermiş, bu cevaplar özgürlük kavramının da akılda kalan konulardan olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Son olarak bu soruya 14 öğrenci buluşlardan bahsederek cevap vermiş, buluşların da akılda kaldığını belirtmiştir. Tüm bu cevaplar, ünite içerisinde anlaşılması beklenen konuların büyük oranda anlaşıldığını ortaya koymuştur.

Birinci sorunun devamında öğrencilere konuların neden akılda kaldığı sorusu yöneltilmiş, bu soruya öğrencilerin çoğunluğunun cevap vermediği gözlemlenmiştir. Cevap veren öğrencilerin görüşleri şu yöndedir: 8 öğrenci konuların kalıcı olduğu için akılda kaldığını belirtirken; 5 öğrenci uygulamalı olduğu için akılda kaldığını söylemiştir. Devamında ise 4 öğrenci süreci öğretici bulmuş, 4 öğrenci eğlenceli olduğunu dile getirmiş, 2 öğrenci zevkli olduğu için akılda kalıcı olduğunu dile getirirken 2 öğrenci de canlandırma olduğu için akılda kaldığını belirtmiştir. Tüm bu cevaplardan öğrencilerin konuların akılda kalma nedenlerini sürecin etkileşimli ve katılımlı olmasına bağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nitel araştırmanın ikinci sorusunda öğrencilere yaratıcı drama etkinliklerinin hangi kavramları kazandırdığı sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplardan hareketle oluşturulan genel başlıklar şu yöndedir: 20 öğrenci Reform kavramını, 20 öğrenci Rönesans kavramını, 18 öğrenci keşif kavramını kazandığını, 16 öğrenci bilim kavramını kazandığını, 16 öğrenci bilim insanı, 13 öğrenci Sanayi İnkılabından hareketle inkılap kavramını, 12 öğrenci özgürlük kavramını, 10 öğrenci buluş kavramını kazandığını, 10 öğrenci çağ kavramını, 6 öğrenci uygarlık kavramını, 6 öğrenci icat kavramını kazandığını belirtmiştir. Yine analizin devamında; 4 öğrenci Sosyal Bilimleri, 4 öğrenci de kilise kavramını, 3 öğrenci de teknoloji kavramını 2 öğrenci sömürge kavramını, 2 öğrenci takvim kavramını, 1 öğrenci milat kavramını, 1 öğrenci yüzyıl kavramını, kazandığından bahsetmiştir. Bu cevaplar da ünitenin başında kazandırılması hedeflenen kavramların çoğunlukla kazanıldığını gösteren bir sonuç ortaya koymuştur.

Çalışmanın üçüncü sorusunda öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ünitedeki kavramları öğrenmelerinde etkili olduğunu düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. “ Etkili mi?” sorusuna öğrencilerin tamamı “evet” cevabını vermiştir ancak sebeplerini farklı etkenlere bağlamışlardır. Bu anlamda 15 öğrenci akılda kalıcı olduğu için etkili bulmuş, 10 öğrenci yaşayarak öğrendiği için etkili bulmuş, 9 öğrenci eğlenceli olduğu için etkili bulmuş, 7 öğrenci öğretici olduğu için etkili bulmuştur. Buna karşılık 2 öğrenci ise etkili olmasını desteklerken süreç sırasındaki gürültüden bahsetmiştir. Bu cevaplar ise yöntemin öğrenciler bazında kabul gördüğünü göstermektedir. Hem süreçte hem sonuçta öğrencilerin tüm çalışmalara katılmak istedikleri, süreçte aktif oldukları gözlemlenmiş, sınıfta en pasif öğrencinin bile etkinlikler sırasında derse katılımının olduğu görülmüştür. Bu durum cevaplara yansımış, nitel analizde de yerini almıştır. Tarhan (2018), yaratıcı dramının fen öğretimine karşı öz yeterlik tutum ve kavramsal anlama becerilerine etkisini incelediği araştırmasında fen öğretmen adayları ile bir çalışma yapmış ve benzer cevaplar elde etmiştir. Öğrencilerin verdiği cevapların benzerlerini fen öğretmen adayları da yinelemiş, kavramları öğrenmede yaratıcı drama yönteminin etkililiğini vurgulamışlardır. Aynı çalışmada öğretmen adayları eğlenerek öğrenme ve kalıcı öğrenmenin sağlanması konularında da yaratıcı dramının etkililiğine değinmişlerdir.

Dördüncü soruda ise öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden memnun kaldıkları ve kalmadıkları durumlar sorulmuştur. Memnun kaldıkları durumlar konusunda 15 öğrenci eğlenerek öğrendim cevabını verirken, 4 öğrenci çeşitli mekânlarda ders yapmaktan mutlu olduğunu dile getirmiştir. 11 öğrenci çoğu bilginin aklında kaldığını belirtmiş, 9 öğrenci konuları daha iyi öğrendiğini yazmıştır. 8 öğrenci aktif rol almayı sevdim cevabını vermiş, 4 öğrenci de öğretmen ve arkadaşları ile oluşan sıcak ortama değinmiştir. Bu cevaplar, etkileşimli ve katılımlı sınıf ortamının öğrenmede ne kadar etkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin sık vurguladıkları eğlenerek öğrenme konusunu yaratıcı drama yöntemine yönelik çeşitli çalışmalar da desteklemektedir. Örneğin Ross ve Roe (1975), yaratıcı drama yönteminin okuma yeterliliği kazandırmadaki etkisini inceledikleri çalışmalarında yaratıcı dramanın öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmelerinde önemli bir katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin görüşleri bu araştırmadaki nitel verileri destekler nitelikte cevaplar vermişler ve yaratıcı yöntemi ile derslerde eğlenerek öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Benzer doğrultuda Uygungül (2016), yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenci tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisini incelemiş, çalışmada yaratıcı drama yöntemi ile işlenen derse yönelik öğrenci görüşlerine yer vermiştir. Elde edilen cevaplar dersin eğlenceli ve öğretici olduğu fikrini destekler niteliktedir.

Memnun kalınmayan durumlar konusunda öğrencilerin çoğunluğu etkinlikler sırasında sınıfta oluşan gürültüye değinmiştir. 22 öğrenci çok ses vardı cevabını verirken, 15 öğrenci bir drama sınıfının olmamasının sorun olduğunu dile getirmiştir. 5 öğrenci de etkinliklere daha fazla zaman ayrılması gerektiğini vurgulamıştır. Bunlardan hareketle süreç sırasındaki sıkıntıların az ve genellikle aynı noktalarda olduğu belirtilebilir. Aynı doğrultuda Ulubey (2015), yaratıcı drama yönteminin akademik başarı ve demokratik değerlere bağlılığını incelediği araştırmasında nitel sonuçları destekleyici cevaplar elde etmiştir. Araştırmada öğrenciler yaratıcı drama yöntemi ile derslerin eğlenceli olmasını, dersin içeriğinin akılda kalıcılığını sağlamasını, canlandırmaları yöntemin güçlü yönleri olarak sıralamışlardır. Yöntemin zayıf yönleri konusunda da yine benzer cevaplar vermişler, sınıfta gürültünün olmasını, düzenin bozulmasını, bazı öğrencilerin etkinliklere yeterince katılmamasını ve sorumluluklarını yerine getirmemesini yöntemin zayıf yönleri olarak ifade

etmişlerdir. Literatürdeki farklı çalışmalarda benzer cümleler yer almaktadır. Örneğin Özcan (2019), okuma ve yazma eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkisini sınıadığı çalışmasında öğrencilere yöntemin güçlü ve zayıf yönleri nelerdir sorusunu yöneltmiş, öğrenciler yaratıcı drama etkinliklerinde ortaya çıkan gürültüden duyulan rahatsızlıklar yaratıcı dramanın zayıf yönleri içerisinde sıralamışlardır.

5.1.3. Nicel ve nitel bulguların ilişkin sonuçların karşılaştırılması

Araştırmanın nicel aşamasında deney ve kontrol grubuna Kavram Başarı Testi uygulama öncesinde ön test olarak uygulanmış, grupların hazırbulunluşluk seviyeleri belirlenmiştir. Uygulamanın gerçekleştirildiği beş haftalık sürecin sonunda Kavram Başarı Testi her iki gruba da son test olarak uygulanmış ve kavram öğrenme seviyeleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular yaratıcı drama yönteminin kavram öğretimi konusunda “orta düzeyde” etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç etkililik anlamında nitel sonuçlarla da desteklenmiş ve öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda etkililiği analiz edilmiştir.

Açık uçlu sorulardan oluşan yazılı görüş formunun birinci maddesinde öğrencilere hangi konuların akılda kaldığı sorulmuş, ikinci maddede de hangi kavramları kazandıkları sorusu yöneltmiştir. Bu iki soruya verilen cevaplara bakıldığında cevapların birbirine benzer nitelikte olduğu gözlemlenmektedir. Öğrenciler kavramları ve konuları cevaplarında sıralamış ve dersin içeriğini kazandıklarını ifade etmişlerdir. Verilen bu cevaplardan dersin kazanımlarının öğrenilenlere yansıdığı ve istenilen doğrultuda gerçekleştiği görülmektedir.

Görüş formunun birinci maddesinin devamında öğrencilere konuların neden akıllarında kaldığı sorulmuştur. Bunu tamamlayıcı nitelikte üçüncü maddede de yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin nedenini yazmaları istenmiştir. Her iki bölümün cevapları değerlendirildiğinde yine birbirini destekleyen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrenciler konuların akılda kalma nedenlerini de yaratıcı drama yönteminin etkililik nedenini de benzer başlıklara bağlamıştır. Bu anlamda iki maddede ortak dile getirilen başlıklar; drama yönteminin eğlenceli olması, kalıcı olması, öğretici olması, yaşayarak öğrenmeyi sağlaması vurgulanmıştır. Öğrencileri ortak noktada buluşturan

bu başlıklar yöntemin öğrenciler tarafından olumlu değerlendirildiği sonucunu doğrulamaktadır.

Görüşme formunun dördüncü maddesinde öğrencilerden süreci iki aşamada değerlendirmeleri istenmiştir. Birinci aşamada memnun kaldıkları durumları yazan öğrenciler önceki cevaplarını pekiştiren ifadeler kullanmışlardır. Bu doğrultuda eğlenerek öğrendiklerini, bilgilerin kalıcı olduğunu ve daha iyi öğrendiklerini, aktif olarak rol almaktan hoşlandıklarını ve farklı mekânlarda ders işlenmesinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Hem günümüz öğretim programlarında, hem de Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan yaparak yaşayarak öğrenme olgusunun gerçekleştiği bu cevaplardan anlaşılmaktadır.

Nicel ve nitel verilerin ortaya koyduğu sonuca bakıldığında yaratıcı drama yönteminin kavram öğretiminde etkili olduğu ve bu iki sonucun birbirini desteklediği görülmektedir. Nicel veriler, yöntemin kavram öğrenmede etkili olduğunu gösterirken; nitel veriler öğrencilerin kavramları kazandıklarını, konuları eğlenceli ve etkileşimli bir ortamda aktif katılım sağlayarak öğrendiği sonucunu ortaya koymaktadır. Kısaca yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin hem nicel sonuçlarda ortaya çıkması hem de nitel verilerle desteklenmesi araştırmanın sonucunu güçlendirmektedir.

Kavram öğretiminin öneminin vurgulandığı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının(2018) işaret ettiği gibi kavram öğretimine zaman ayırmanın yanı sıra bu öğretimde kullanılacak yöntem ve teknikler de etkili öğrenmeyi gerçekleştirecek şekilde planlanmalıdır. Buna yönelik Memişoğlu ve Tarhan(2016:16), yayınladıkları makalede Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin kavram öğretiminde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerini araştırmış ve ders öğretmenlerinin kavramların öğretiminde en çok kavram haritası kullandıklarını tespit etmişlerdir. İkinci sırada günlük hayatla ilişkilendirme ve örneklendirme etkinlikleri gelmektedir. Bulmacalar ve balık kılıcı da öğretmenler tarafından tercih edilmektedir. Kavram ağı, zihin haritası, anlam çözümlene tablosu da nadiren tercih edilen teknikler olarak göze çarparken birçok yöntem ve tekniğin sık tercih edilmediği sonucuna varılmıştır (Akyol Gök, 2014; Çolak, 2010; Çaycı, 2007; Tokcan ve Alkan, 2013). Yaratıcı drama yöntemi dezavantajlarından çok avantajlarıyla değerlendirilmesi gereken bir

yöntemdir. Ekstra zaman gerektirmesi, öğretmenin yöntem konusunda yeterli birikime sahip olması gibi gerekleri dezavantaj olarak değerlendirilebilirken, öğrenciyi süreçte aktif hale getirmesi, düşünme becerilerini geliştirmesi, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, etkili zihinsel süreçler oluşturması, dikkati artırıp hayal gücünü geliştirmesi ve sosyal öğrenme problemlerinin tespitine olanak sağlaması gibi birçok avantaj sunmaktadır.

5.2. Öneriler

Yaratıcı drama yönteminin kavram öğrenmeye etkisinin incelendiği bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda belirlenen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Zaman İçinde Bilim” ünitesi kavramlarını kazandırmak için yapılan bu araştırma, dersin diğer ünitelerinin kavramları için de uygulanabilir.
2. Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin kavram öğrenmelerinde etkili olan öğrenci merkezli bir yöntem olduğu için diğer derslerin içerik ve kavramlarının öğretilmesinde de kullanılabilir.
3. Öğretmenlerin uygulama yapabilmeleri için yaratıcı drama yöntemi konusunda yeterlilik kazanmaları gereklidir. Öğretmenler, bu konudaki kaynaklardan yararlanabilirler ya da etkinliklere katılabilirler.
4. Hizmet-içi eğitimlerde “yaratıcı drama yöntemi” ile ilgili seminerlere, etkinliklere daha fazla yer verilmesi ile öğretmenlerin gelişimine de katkıda bulunulmalıdır.
5. Sosyal Bilgiler dersinin zengin içeriği çeşitli yöntem, teknik kullanımında öğretmenlere imkân tanımaktadır. Bunun değerlendirilmesi teşvik edilebilir, yeni yöntem ve teknikler konusunda öğretmenlerin eğitimleri güncellenebilir.
6. Araştırmada konular doğrultusunda yaratıcı drama yönteminin bazı tekniklerinden yararlanılmıştır. Kullanılan teknikler artırılarak yöntemin etkililiği de artırılabilir.
7. Bu çalışma yedinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerle de gerçekleştirilebilir.
8. Yaratıcı drama yöntemi Sosyal Bilgiler dersinde uygulanabildiği gibi diğer derslerin öğretiminde de farklı değişkenlere yönelik olarak uygulanabilir.

9. Araştırma drama geçmişı olmayan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Uzun süreli uygulamalarda öğrenciler yöneme daha iyi uyum sağlayabilir, daha başarılı sonuçlar elde edilebilir.
10. Yaratıcı drama uygulamalarının daha verimli ve amacına uygun yapılabilmesi için okulda bir drama sınıfı oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. (7. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol Gök, Ö. (2014). *6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, ülkemizin kaynakları ünitesinde kavram haritası tekniğinin başarı, tutum ve kalıcılığa etkisinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi M.Ö.1000-M.S.2012* (22.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Aladağ, E. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimi., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler eğitiminde yaratıcı drama*. Dördüncü Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arpağ, M. (2018). *Yaratıcı drama yöntemi ile kelime hazinesini geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aytaş, G. (2013). Eğitim Ve Öğretimde Alternatif Bir Yöntem: Yaratıcı Drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 36-54.
- Binbaşoğlu, C. (1991). *Öğrenme psikolojisi*. (5. basım). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bulut Yılmaz, R. (2010). *Çocukların kelime ediniminde yaratıcı drama çalışmalarının etkileri üzerine bir araştırma: bir örnek olay incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Büyüköztürk, Ş. (1998). Kovaryans analizi (Varyans analizi ile karşılaştırmalı bir inceleme). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 91-105.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Deneysel desenler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. London: Sage Publications.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.) Boston: Pearson
- Çaycı, B. (2007). Kavram değiştirme metinlerinin kavram öğrenimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 87-102.
- Çaykuş, E.T. (2015). *Öğrenci kişilik hizmetleri kavramlarının yaratıcı drama programı kapsamında araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Çelikcan, Ş. (2010). *Sosyal Bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çoban, O. & Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 482
- Çolak, R. (2010). *Kavram haritalarının Sosyal Bilgiler eğitimi çerçevesinde tarihsel kavramların öğretiminde kullanılması: kavram haritası ile yapılan öğretim ile tutum, başarı ve kalıcılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 77-96.

- Dündar, H. (2007). *Kavram analizi stratejisinin öğrencilerin kavram öğrenme başarısı ve hayat bilgisi dersine ilişkin tutumlarına etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, C. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin ilkokul ikinci sınıf İngilizce dersi meyveler (fruits) ünitesindeki sözcük öğrenme başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gönen Kayacan, S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıp sözlerin kazandırılmasında yaratıcı dramının etkisi*, Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Gönen, M. (1999). Çocuk eğitiminde yaratıcı dramının kullanılması. Ö. Adıgüzel (Editör). *Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar* Ankara: Natürel Yayınları, ss. 34-42.
- Güzelsoy, R. (2018). *Yaratıcı drama yönteminin İngilizce kelime edinimine etkisi (dokuzuncu sınıf örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Heathcote, D. (1984). *Dorothy Heathcote: Collected writings on education and drama*. London; Hutchinson.
- Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2003). Data collection strategies in mixed methods research. In A.Tashakkori, and C. Teddlie (Eds.), *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Thousand Oaks, CA: Sage. (pp. 297-319).
- Kaptan, F. (1999). *Fen bilgisi öğretimi*. İstanbul: M.E. Basımevi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*.(15. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kılıçoğlu, G. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimi., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi* . 4. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Klausmeier, H. J. (1992). *Concept Learning and Concept Teaching*. Educational Psychologist, 27(3), 267-286.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Koçpınar, M. Y. (2018). *Yaratıcı drama yönteminin kelime öğrenimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kodaz, N. (2009). *İçerik düzenlemesi yapılmış metinlerin öğrencilerin cumhuriyet ve demokrasi kavramlarını öğrenmelerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- MEB, (2005). *6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler programı*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2016). *İlköğretim 7.sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı*, Ankara: Anıttepe Yayınları.
- MEB, (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*, Ankara: MEB Yayınları.
- Merrill, M. D. (1983). *Compenent Display Theory, Instructional Desing Theories And Models*, Ed: C.M. Reigeluth. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Memişoğlu, H. & Tarhan, E.(2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* , Cilt.5 Özel sayı, 6-20.

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nayci, Ö. (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilimler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi (Şırnak ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Nayci, Ö. ve Adıgüzel, Ö. (2017). Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 192(42), 349-365
- Önder, A. (2004). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri*, (6. basım). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Özcan, Ş. (2019). *Okuma ve yazma eğitiminde yaratıcı drama*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özer, B. (1993). *Öğretmen adaylarının etkili öğrenme ve ders çalışmadaki yeterliliği*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Özlem, D. (2006). *Mantık klasik/sembolik mantık, mantık felsefesi*, İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Özmen, H. (2015). Deneysel araştırma yöntemi., M. Metin (Editör). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 47-76.
- Özmen, H. (2017). Kavram öğretimi., Z.Tatlı (Editör). *Kavram öğretiminde web 2.0*. Birinci Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 2-11.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi* 18, 251-259.

- Öztürk, C. (Editör). (2009). *Sosyal Bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*. (1.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Polat Demir, B. (2016). *Elektronik portfolyo uygulamalarının ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin araştırma becerilerine etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ross, E. P. & Roe, B. D. (1975, May). *Creative drama for building proficiency in reading*. Paper presented at the 20th Annual Meeting of the International Reading Association, New York.
- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 23 (2), 573-582.
- San, İ. (2002). *Eğitimde yaratıcı drama, yaratıcı drama, 1985–1995 yazılar*, (1. cilt). Ankara: Naturel Yayıncılık
- Selimbaoğlu, A. (2004, 6-9 Temmuz). *Drama ve ilköğretimde dramanın önemi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Malatya.
- Senemoğlu, N.(2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim. Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler öğretimi öğretmen klavuzu*, Ankara:Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi., Gürhan Can (Editör). *Sosyal Bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şenyurt, S. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimi., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgilerde kavram öğretimi*. Dördüncü Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Tanrıöğen, Abdurrahman, (2006), Hayat ve Sosyal Bilgiler öğretimi etkili vatandaş yetiştirme., A. Tanrıöğen. (Editör). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. İstanbul. Lisans Yayıncılık.
- Tarhan, M. (2018). *Yaratıcı dramanın fen öğretimine karşı özyeterlik tutum ve kavramsal anlama becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal Bilgilerde kavram öğretimi*. (1. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Tokcan, H. Alkan, G. (2013). Sosyal Bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 1-19.
- Tural, A. (2011). *Sosyal Bilgilerde yapılandırmacı yaklaşımla kavram öğretimine yönelik model geliştirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (4.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2010). *Türkçe sözlük (genişletilmiş baskı)*. Ankara: TDK.
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme ve uygulamalar*.(3. basım). Ankara: Pegem A Yayınları.

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 22(107), 28-35

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yükselir, A. (2006). *İlköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler programında geçen kavramların kazanımı ve kalıcılığında kavram analizi yönteminin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yel, S. (2009). Kavram geliştirme ve öğretimi., Öztürk, C.(Editör). *Sosyal Bilgiler öğretimi*. Birinci Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 111-143.

EKLER

Ek-1: Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61900286-605.01-E.2463884
Konu: Araştırma İzni

24/02/2017

ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi :a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 10.02.2017 tarih ve 248 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Nimet ÖZ, Yrd. Doç. Dr. Ebru AY danışmanlığında "**Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kavram Öğretimine Etkisinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmasını Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Merkez Gazi ortaokulu 7. sınıflarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulaması ile ilgili Valilik Makamının 23.02.2017 tarih ve 2331819 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Adnan TÜRKDAMAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Eki :
1-Valilik Onayı (1 Sayfa)

Yukarı Kayabaşı Mh. Dışarı Cami Sok. 51200/NİĞDE
Elektronik Ağ: www.nigde.meb.gov.tr
e-posta: arge51@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.ÇELEBİ Bilgisayar İşletmeni
Tel: (0 388) 232 32 72 - 142
Faks: (0 388) 232 32 74

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden eff3-e56b-3ac9-ae51-9de9 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61900286-605.01-E.2331819
Konu : Araştırma İzni

23/02/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Ömer Halisdemir Üniversitesinin 10.02.2017 tarih ve 248 sayılı yazıları.

İlgi (a) yönerge doğrultusunda ve Ömer Halisdemir Üniversitesinin ilgi (b) yazısı gereği Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Nimet ÖZ, Yrd. Doç. Dr. Ebru AY danışmanlığında Niğde İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Merkez Gazi ortaokulu 7. sınıflarda öğrenim gören öğrencilere yönelik "**Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kavram Öğretimine Etkisinin İncelenmesi**" konulu tez çalışması yapması Müdürlüğümüzce uygun mütalâa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Halil İbrahim YAŞAR
İl Millî Eğitim Müdürü

O L U R
23/02/2017

Adnan TÜRKDAMAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun gereğince
E-İmza ile imzalandığı tasdik olunur. 23/02/2017
ADI SOYADI
Ünvanı
İmzası
Hasan Hüseyin ÖZTEKİN
Sürekli İşçi

Yukarı Kayabaşı Mh. Dışarı Cami Sok. 51200/NİĞDE
Elektronik Ağ: www.nigde.meb.gov.tr
e-posta: arge51@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.ÇELEBİ Bilgisayar İşletmeni
Tel: (0 388) 232 32 72 - 142
Faks: (0 388) 232 32 74

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 635a-6646-31d2-ab35-8884 kodu ile teyit edilebilir.

E-İmzalıdır

T.C.
ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 69972237-302.08.01-383
Konu : Nimet ÖZ'ün Araştırma Gözni

28/02/2017

EĞİTİM BİLGİLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a)08.02.2017 tarihli ve 98862767-302.08.01-E.70 sayılı yazınız.
b)Niğde Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 24.02.2017 tarihli ve 61900286-605.01-E.2463884 sayılı yazısı.

Enstitünüz Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Nimet ÖZ “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kavram Öğretimine Etkisinin İncelenmesi” konulu tez çalışması kapsamında çalışma yapmasının uygun görüldüğüne dair Niğde Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi b)’de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr.
Mustafa BAYRAK
Rektör Yardımcısı

Ek:
1-İlgi yazı (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr. Mustafa BAYRAK tarafından 28.02.2017 tarihinde e-İmzalanmıştır.

Evrağınızı <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx> linkinden 56D9567DXE kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Başkanlığı Bor Yolu Üzeri Merkez Yerleşke
NİĞDE

Telefon : (0388) 225 2708 Faks : (0388) 225 27 01 www.oidb@ohu.edu.tr

Ek-2: Kavram Başarı Testi

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıdaki sorular Sosyal Bilgiler dersinde göreceğiniz “Zaman İçinde Bilim” ünitesi kapsamında hazırlanmıştır. Soruları dikkatlice okuyup işaretleyiniz. Bu bir sınav değildir. Bu sorular size ünite öncesindeki hazırbulunuşluk seviyenizi tespit etmek için sorulmaktadır. Başarılar dilerim.

Nimet ÖZ

Adı/ Soyadı:	Sınıfı:
Okulu:	

- “Evrenin, evrendeki olguların ve olayların bir bölümünü ele alıp birtakım yöntem ve deney yolları kullanarak ve gerçeğe, gerçekliğe dayanarak birtakım yasalara ulaşan bilgi yolu, düzenli ve tutarlı bilgi.” Olarak tanımlanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A-Yöntem B-Gerçeklik C- Bilim D- Deney
- Geçmişten günümüze insanlar ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamı kolaylaştırmak için yeni ürünler tasarlamışlardır. Etrafımızdaki birçok eşya bu amaçlardan yola çıkarak bazen tek kişi, bazen bir ekip tarafından tasarlanmıştır. Kimisi bir çok araştırma sonucunda kimisi de tesadüfen ortaya çıkan çalışmalar olmuştur. Mum, Mürekkep, Yazı, Saat vb. örnekleri verebileceğimiz bu kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A-İcat B- İhtiyaç C- Araştırma D-Keşif
- Sosyal Bilimler; dünyanın, yaşamın insani ve toplumsal yönlerini inceleyen bilimler olarak tanımlanır. Aşağıda sıralanan bilimlerden Sosyal Bilimler kapsamına girmeyenleri işaretleyiniz?

BİYOLOJİ
COĞRAFYA
HUKUK
TARİH

ARKEOLOJİ
PSİKOLOJİ
KİMYA
FELSEFE

EKONOMİ
FİZİK
SOSYOLOJİ
MATEMATİK

“Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve çöküntü vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası hürriyettir.”

Mustafa Kemal Atatürk

4. Yukarıdaki sözde de vurgulandığı üzere özgürlük, hepimiz için vazgeçilmez bir değerdir. Sizce özgürlük kavramının bilim ile ilgisi konusunda aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A- Özgürlük ile bilim arasında hiçbir ilgi yoktur.
B- Özgürlük olmadan bilimsel çalışma yapılamaz.
C- Özgür ortamda fikirler çoğalır.
D- Özgürlük, bilime açılan kapıdır.

Buluş

Keşif

Milat

Bilim

Teknoloji

5. Yukarıdaki kavramlardan, bir kavramlar bütünü oluştursak sizce hangisi dışarda kalır?

- A- Buluş B- Milat C- Bilim D- Teknoloji

6. ***Yüz yıllık zaman dilimine denir. Milattan öncekileri belirtirken M.Ö veya İ.Ö, Milattan sonrakileri belirtirken M.S veya İ.S şeklinde belirtiyoruz.***

Yukarıda tanımlanan, hepimizin bildiği 6. Sınıfta hesaplamasını yaptığı bir kavram. Bu tanım aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

- A-Milat B- Takvim C- Yüzyıl D- Zaman

Yüzyıl Kavramı

Yüzyıl hesaplarırken verilen tarihlerden son ikisi kapatılır. Kalan sayının bir üstü sorulan yüzyıldır.

ÖRNEK: 1657

- 1- Son iki rakamı kapatıyoruz.
- 2- Kalan sayı 16 oldu. Bu sayıya bir (1) ekliyoruz.
- 3- Sonuç 17. Yüzyıl.

7.

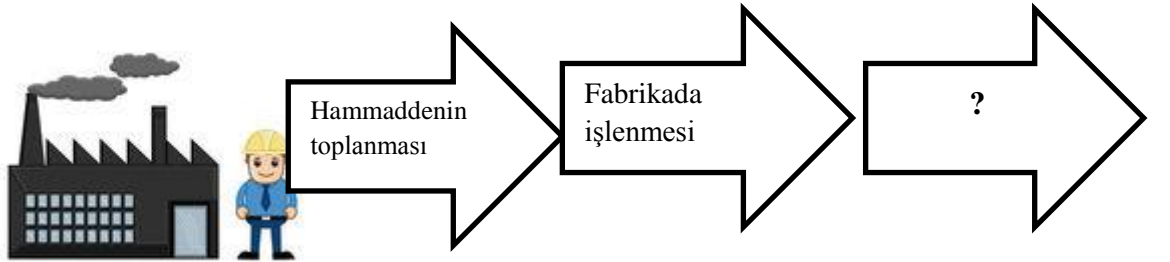
Yukarıda yüzyıl hesaplamasının nasıl yapıldığı bir örnekle açıklanmıştır. Yaşadığımız dönem olarak tanımlanan yüzyıl kavramı yerine “asır” kavramı da kullanılmaktadır. Bu örneğe göre bizim yaşadığımız yüzyıl aşağıdakilerden hangisidir?

- A- 18. Yüzyıl B- 22. Yüzyıl C- 23. Yüzyıl D- 21. Yüzyıl

“İnsanın, her türlü dış etkiden bağımsız olarak kendi isteğine, kendi düşüncesine göre karar vermesi durumu.”

8. Yukarıda tanımlanan kavram, hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Özgürlük B- Laiklik C- Adalet D- Eşitlik

9.

Mal ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılması sürecinde gerçekleşen aşamaların gösterildiği yukarıdaki diyagramda soru işareti olan yere uygun olan kavram hangisidir?

- A- Ürünün Pazarlanması C- Ürünün Tüketilmesi
B- Hammaddenin Fabrikaya Gönderilmesi D- Sermayenin Toplanması

Siyasi, sosyal, ekonomik açıdan benzer özellikler taşıyan, insan yaşamında birçok değişikliklere ve yeniliklere yol açan önemli bir olayla başlayıp yine önemli bir olayla biten zaman dilimine denir.

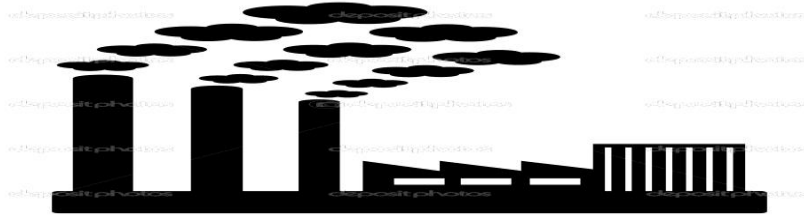
10. Yukarıda noktalı bırakılan yere aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilmelidir?

- A- Yüzyıl B- Devir C- Dönem D- Çağ

Tarih öncesinde devirler isimlerini insanların kullandıkları eşyaların malzemesinden alırken(taş devri, bakır devri gibi), yazının bulunmasının ardından tarihi devirler başlamış, insanların yaşadıkları olaylar çağların başlamasına ve bitişine neden olmuştur(İstanbul'un Fethi, Fransız İhtilali gibi)

11. Sizce günümüzde yaşadığımız Yakın Çağ kapansa yeni başlayacak çağın adı hangisi olamazdı?

- A- Işın Çağı B- Uzay Çağı C- Yeni Çağ D- Enerji Çağı

12. Fabrika kurmak için öncelikle neye ihtiyaç duyarız?

- A- Hammadde B- Sanayi C- Sermaye D- Pazar

- I- Türk ve İslam dünyasının özgür düşünce ortamına sahip olması
II- Batı ülkelerinin özgürlüğe önem vermesi
III- Türk ve İslam dünyasının yoksul olması
IV- Batı ülkelerinde bilimsel çalışmanın yasaklanması

13. Ortaçağ'da Türk ve İslam dünyası batıya göre daha gelişmiş bir seviyeydi. Sizce bu durumun nedeni yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri olabilir?

- A- I ve II B- I ve IV C- II ve III D- Yalnız I

Ülkemizde hepimiz inançlarımız konusunda özgürüz. Herkes istediği dine inanabilir ve kimse inançları nedeniyle yargılanmaz.

14. İnsanların inançları konusunda özgür olmaları aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilgilidir?

A- Laiklik

B- Adalet

C- Halkçılık

D- Eşitlik

15.

15. ve 17. yüzyıl boyunca tüm Avrupa'yı etkileyen Katolik Kilisesi' ne karşı yapılmış dinsel bir harekettir. Katolik Kilisesi'nin aşırı zenginleşmesi ve yozlaşması, siyasetle ve dünyasal etkinliklerle daha fazla ilgilenmeye başlaması birçok din adamının tepkisini çekmiştir. Özellikle Martin Luther, Roma'ya yaptığı bir ziyaret sırasında Papa'nın Hıristiyanları kandırdığını, haksız olarak zevk ve lüks içinde bir hayat yaşadığını fark etti.

Martin Luther'in öncülüğünde başlayan ve kilise egemenliğinin sonlanması ile sonuçlanan olay aşağıdakilerden hangisidir?

A. Coğrafi Keşifler

B- Rönesans

C- Reform

D- Fransız İhtilali

16.

Amerika'nın bulunma hikâyesi ilginçtir. Coğrafi Keşifler'in başlamasıyla Kristof Kolomb denizlere açılır. Bir kara parçasına çıkar. Bu kara parçasını Hindistan zanneder. Ancak daha sonra Amerigo Vespucci buranın yeni bir kıta olduğunu anlar ve kıtaya onun ismi verilir.

Yukarıda anlatılan Amerika'nın bulunması aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilebilir?

A- Buluş

B- İcat

C- Mucit

D- Keşif

17. Verilen kavramlardan birbiri ile ilişkili olanları karşılıklı kutulara yerleştiriniz.

Milat- Keşif- Para- Dinde Yenileşme- Rönesans - Takvim Başlangıcı- Kâşif- Üretim – Pazar- İtalya- Reform- Sermaye

Örnek: İcat ⇒ Mucit

	⇒	
	⇒	
	⇒	
	⇒	
	⇒	
	⇒	
	⇒	

18.

- * Bir ülkenin, bir toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü, medeniyet
- * Belirli bir insan topluluğu veya topluluklarının belirli bir coğrafya üzerinde ve belirli bir zaman içinde ortaya koydukları değerler

Yukarıda sözlük anlamı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A- İmparatorluk B- Uygarlık C- Manevi Değerler D- Keşif

19.

“Tarih hesaplamalarında İsa'nın doğduğu kabul edilen gün.”

Olarak bilinen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A-Milat

B-Çağ

C-Tarih

D-Takvim

20.

Microsoft'tan müthiş ürün. Microsoft, büyük bir dokunmatik ekrana sahip olan, yeni ürününü piyasaya sürdü.

Silinebilir Kâğıt icat edildi.

Kendini onarabilen malzeme : Fransız bilim adamları, ikiye kesilse bile kendini onarabilen ve yeniden yapışabilen bir materyal geliştirdiler.

Yukarıda verilen haberler genel olarak hangi kavram ile ilgilidir?

A- Çağ B- Gelişim C- Teknoloji D- Değişim

21. Endüstri kavramının eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

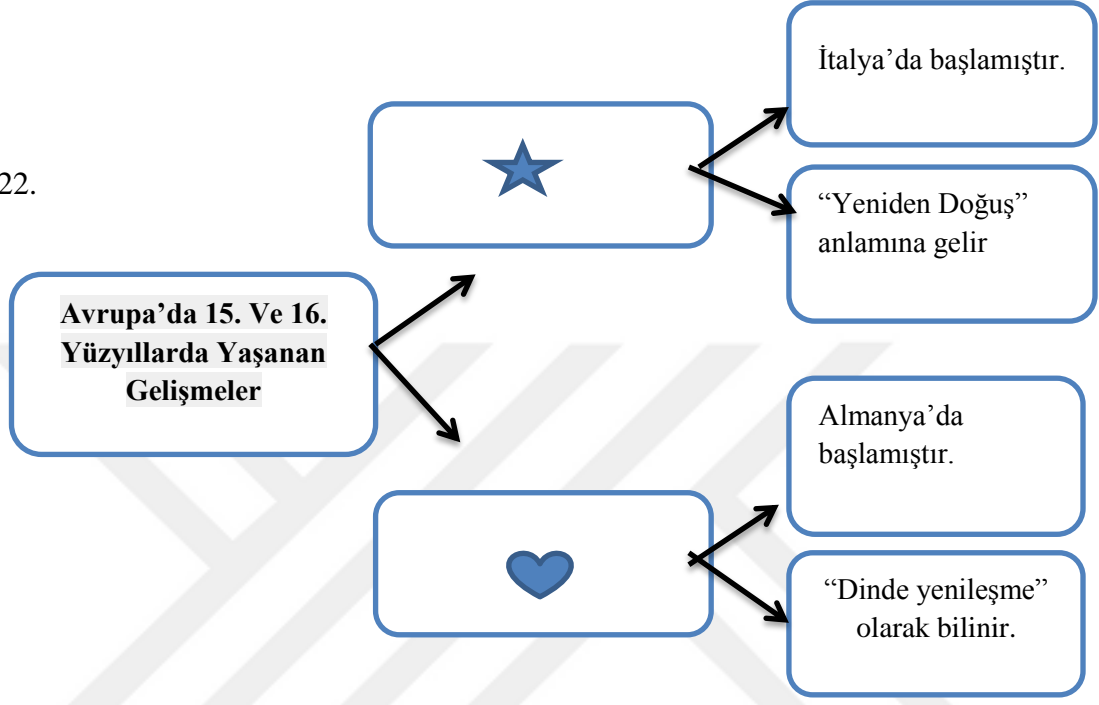
A- Fabrika

B- Sanayi

C- Teknoloji

D- Madencilik

22.

Şemada ★ ve ♥ şekilleri ile gösterilen ve hakkında kısa bilgi verilen kavram sıra ile aşağıdaki şıklardan hangisinde doğru verilmiştir?

	★	♥
A-	Coğrafi Keşifler	Rönesans
B-	Rönesans	Reform
C-	Reform	Rönesans
D-	Rönesans	Coğrafi Keşifler

23.

“Hammaddeleri işlenmiş duruma sokup değerlendirmeye, kullanılacak ürünler durumuna getirmeye yarayan bilgilerin, araçların ve yöntemlerin tümü.”

Hammaddelerin veya yarı işlenmiş maddelerin kullanıma hazır hale getirilmesine denir.

Mal, hizmet ve gelir kaynağı üreten veya sağlayan teşebbüsler veya teşkilatlar grubu.

Gelişmiş ülkeler zenginliklerinin önemli bir bölümünü onunla sağlamışlardır.

Tabloda hakkında bilgi verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Üretim B- Teknoloji C- Teknik D- Sanayi

24. **Dünyanın ve yaşamın insanî ve toplumsal yönlerini inceleyen bir akademik disiplinler grubuna verilen addır.**

Türkiye’de zaman zaman Sözel Bilimler olarak da anılan bilim alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Sosyal Bilimler B- Fen Bilimleri C- Doğa Bilimleri D- Eğitim Bilimleri

* Bir cisimde bulunan ve ortaya iş çıkarmaya yarayan güç olarak tanımlanır.

* Güneş, rüzgar, su gibi yenilenebilir kaynakları vardır.

* Tasarrufu konusunda dünya çapında devletler ve uluslar arası kuruluşlar çalışmalar yürütmektedir

25. Hakkında bilgi verilen, her alanda ihtiyaç duyulan bu kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Kuvvet B- Su C- Sanayi D- Enerji

Ek-3: Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Yazılı Görüş Formu

Adı Soyadı:

1. Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinde aklınızda en çok neler kaldı? Neden?

2. Sosyal Bilgiler dersindeki yaratıcı drama etkinliklerinin size hangi kavramları kazandırdığını düşünüyorsunuz?

3. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ünite de geçen kavramları öğrenmenizde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

4. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden;

a-Memnun kaldığınız durumlar nelerdir?

b-Memnun kalmadığınız durumlar nelerdir?

Ek-4: UYGULAMALARA YÖNELİK DOKÜMANLAR

4.1.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar

4.1.1. Örnek Yaratıcı Drama Ders Planı

Ders: Sosyal Bilgiler **Sınıf:** 7.sınıf

Konu: Bilimsel ve Teknolojik Gelişmeler Nasıl Başladı?

Süre: 40dk. + 40dk. + 40dk.

Araç-Gereç: Katılımcıların bulunuşunu canlandıracakları icatlar ile ilgili bilgi kartları, karton, renkli kalemler ve kâğıtlar, buluşlarla ilgili resimler

Yöntem-Teknik: Doğaçlama, rol oynama

Kazanım: 1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.

HAZIRLIK-ISINMA

Etkinlik 1: Öğretmen sınıfın çeşitli yerlerine bilimsel ve teknolojik buluşlarla ilgili hazırlamış olduğu fotoğrafları asarak ilk uygarlıklarla ilgili bilim ve teknoloji müzesi oluşturur. Öğrencilere bu fotoğrafları inceleyerek bilim ve teknoloji müzesini gezmelerini söyler. Konuyla ilgili önbilgilerini öğrenmek için fotoğrafları da göz önünde bulundurarak sorular yöneltir.

1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik alanda yapmış oldukları icatlar, keşifler nelerdir?
2. Bu buluşların insan hayatına etkileri nasıldır?

Etkinlik 2:

İLK ÇAĞ UYGARLIKLARI

Öğretmen sınıf tahtasına bu kavram haritasını çizerek öğrencilerden fotoğrafların hangi medeniyete ait olduklarını bulmalarını ister. Daha sonra haritadaki medeniyetlerin karşılardaki boşluklara en önemli icatlarının yazılması istenir. (Örneğin: Frigler=çengelli iğne) Son olarak sınıfta bir öğrenci seçilerek yazılanları yüksek sesle okuması istenir.

CANLANDIRMA

Sınıf beş gruba ayrılır. Gruplara buluşların isimleri verilir. Bu gruplara buluşların serüvenini anlatan aşağıdaki kartlar dağıtılır ve bunları canlandırmaları istenir.

1. GRUP: TAKVİM

Takvimin kısa bulunuş hikâyesini yazmaları (bu icadın ortaya çıkışı, neden ihtiyaç duyulduğu, insanlığa katkılarının ne olduğu) ve canlandırmaları istenir.

2. GRUP: TEKERLEK

Tekerleğin kısa bulunuş hikâyesini yazmaları (bu icadın ortaya çıkışı, neden ihtiyaç duyulduğu, insanlığa katkılarının ne olduğu) ve canlandırmaları istenir.

3. GRUP: CAM

Camın kısa bulunuş hikâyesini yazmaları (bu icadın ortaya çıkışı, neden ihtiyaç duyulduğu, insanlığa katkılarının ne olduğu) ve canlandırmaları istenir.

4. GRUP: Mürekkep

Mürekkebin kısa bulunuş hikâyesini yazmaları (bu icadın ortaya çıkışı, neden ihtiyaç duyulduğu, insanlığa katkılarının ne olduğu) ve canlandırmaları istenir.

5. GRUP: MUM

Mumun kısa bulunuş hikâyesini yazmaları (bu icadın ortaya çıkışı, neden ihtiyaç duyulduğu, insanlığa katkılarının ne olduğu) ve canlandırmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

Etkinlik 1:

1 Tekerlek	2 Fibula	3 Takvim
4 Para	5 Su kanalı	6 İlk kütüphane
7 Yazı	8 Pusula	9 İlk anayasa

Sorular: 1. Yukarıdaki buluşlar hangi medeniyetlere aittir?

2. Bu buluşların birbirlerine etkileri neler olabilir?

Etkinlik: 2

Katılımcıların ekte verilen bilgileri dönüşümlü olarak okumaları istenir. Bu bilgilerden hareketle buluşların ortak amaçlarının tartışılması sağlanır. Günümüze katkılarına dair değerlendirmeler yapılır. Uygarlıkların oluşumuna değinilir. Son aşamada sınıfa getirilen bu bilgi ve fotoğraflardan yararlanarak bir sınıf gazetesi hazırlamaları istenir.

4.1.2.Etkinliğe ait ekler:

TAKVİM: Dünyanın en eski uygarlıklarından olan Mısır uygarlığı günümüzde kullandığımız takvimin çıkış yeridir. Mısırlılar, kendileri için büyük önem taşıyan Nil Nehri'nin hemen hemen her yıl aynı dönemde taşıdığı gözlemlediler. Mısırlı din adamları Sirius Yıldızı'nın güneşten hemen önce doğduğunu belirlediler. Bu olaylara yeniden tanık oluncaya kadar geçen günleri sayarak 365 sayısına ulaştılar ve bunu yıl uzunluğu kabul ettiler. Yılı 30'ar günlük 12 aya böldüler. Böylece güneş yılı esaslı takvimi buldular. İnsanlar güneşin gün içindeki hareketlerini gözleyerek güneş saatleri yaptılar.

Günümüzde Hz. İsa'nın doğumunu başlangıç kabul eden Miladi Takvimi kullanmaktayız.

TEKERLEK: Hayatımızda önemli bir yere sahip olan bir buluş da tekerlektir. Taşıtların önemli bir bölümünde, makinelerde, saatlerde, değirmenlerde ve daha pek çok alet ve araçta tekerlekler ve tekerlek ilkesine dayanan çarklar bulunmaktadır. Tekerleğin ilk olarak nerede ve ne zaman kullanılmaya başlandığı bilinmemekte ancak MÖ 3500'lü yıllarda Mezopotamya'da çömlekçiler tarafından kullanıldığı sanılmaktadır.

Tekerlek ilk önce ağır yüklerin taşınmasında kullanıldı. Daha sonra kullanım alanı genişledi. Bu temel buluş birçok teknolojik gelişmenin içinde yer aldı.

CAM: En eski cam nesnelere MÖ 2500'lü yıllardan kalma Mısır mezarlarında bulunan takılardır. MÖ 1500'lerde önce Mezopotamya'da daha sonra Mısır'da renkli camdan küçük kaplar yapılmaya başlandı. MÖ 100 yıllarında Suriye'de Fenikeliler cam üfleme tekniği ile birlikte erimiş sıcak cama istenilen şekli vermeye başladı. Böylece daha önce takı ve süs eşyası olarak kullanılan camın kullanım alanı genişledi. Romalılar MS 1. yüzyılda pencere camları yapmaya başladılar. Araştırmalar, Türklerin de Orta Asya'da cam kullandıklarını gösteriyor. Selçuklular saraylarda cam ürünleri kullandılar. Osmanlılarda ise cam işlemeciliği, başlı başına bir sanayi ve sanata dönüşmüştür. Cam atölyelerinde, "çeşmibülbül" denilen özel tekniklerle üretilen eşsiz güzellikte eserler verilmiştir.

KAĞIT: Kağıdın bulunmasından önce insanlar yazıları taşlara, kil tabletlere, deri parçalarına, ağaç kabuklarına yazmışlardır. Kağıt imalatı ilk kez MS 105'te Çin'de gerçekleştirilmiştir. Çin sarayında görevli Tsai Lun (Cay Lun) dut ağacı kabuğu, kenevir ve paçavraları suyla karıştırarak ezdi, lapa hâline getirdi. Bu lapayı yayarak ince tabakalar oluşturdu. Bunlar kurduğunda kağıt ortaya çıktı. Kağıt zaman içinde teknolojik gelişmelerle daha dayanıklı hâle geldi ve kolay elde edilmeye başlandı.

MÜREKKEP: Mürekkep yazı ve resimlerin kalıcı olmasını, günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. İlk uygarlıklardan Mısırlılar ve Çinliler farklı tekniklerle mürekkep üretmişlerdir. Mısırlılar MÖ 2000’lerde renkli mineralleri toz hâline getirerek suyla karıştırıyorlar bunlardan çeşitli renklerde mürekkepler yapıyorlardı. Çin’de de kandillerden çıkan is dumanı toplanarak bitki zamklarıyla karıştırılıyor ve mürekkep elde ediliyordu.

BARUT: Çinliler başlangıçta baruttan aydınlatma ve işaret fişekleri yaparak yararlandılar. Daha sonra barut, askerî amaçlarla silahlarda kullanılmaya başlandı. Barutun itici gücünden yararlanılarak mermi atabilen silahlar geliştirildi. Barut daha sonra Araplara ve Haçlı Seferleri sonrasında Avrupa’ya geçti. 14. yüzyıldan itibaren toplarda ateş gücü olarak kullanılmaya başlandı. Böylece savaşlarda topu kullanan ordular düşmanlarına karşı üstünlük kurdular. Topun büyük surları yıkabilecek bir savaş aracı hâline gelmesi Fatih Sultan Mehmet döneminde gerçekleşti. Silah olarak kullanılan bu buluş zaman içinde geliştirilerek maden çıkarılması ve yol açılması gibi alanlarda patlayıcı olarak insanlara büyük fayda sağladı. Bu sayede insanlar doğadaki engelleri ortadan kaldırdı, birçok yer yaşamaya uygun hâle getirildi. İnsanlar ihtiyaçlarına daha kolay ulaşma imkânı elde ettiler

MUM: Günümüzden yaklaşık 2000 yıl önce mum icat edildi. Mum ortasından fitil geçen balmumundan yapılmış bir aydınlatma aracıydı. Yakılan fitilin ateşi balmumunu yavaşça eritiyor böylece fitil uzun süre yanarak çevresini aydınlatıyordu. Dünyadaki ilk mum MS. İlk yüzyılda hayvansal yağlar arasına pamuk sokularak oluşturulmuştur. İlk mum Mısır ve Girit’te bulunmuştur ve tarihi kazılarda bulunan 5000 yıllık şamdanlar ile karşılaşmıştır. Buradan yola çıkarak mum, Antik Çağ’ın ilk buluşlarından

4.1.3.Etkinliğe ait fotoğraflar

= TEKERLEĞİN BULUNUŞU =

Eski insanlar eşyalarını taşımak için çeşitli yöntemlere ihtiyaç duydular. Bu sebeple tahtaları yontarak üstü açık kutular oluştururlar.

Ancak bu kutuları taşımak düşündükleri kadar kolay olmaz. Kutuları itmek çok güçtür. Bu sebeple kutuları ilerletebilecek araçlar yapmaları gerekmektedir.

Kare şeklinde tahtaları yontarlar. Ve ismine tekerlek adını verirler. Ancak bu tekerlek de şekli nedeniyle sürekli takılmaktadır.

Bir süre bu şekilde kullanırlar. Zamanla kare tekerleğin köşelerinin aşındığını ve aşındıkça arabanın daha rahat ilerlediğini görürler. Elleriyle köşeleri alırlar ve tekerleğin köşelerini iyice yontarlar. Daire şeklini alan tekerlekler sayesinde arabaları artık daha rahat ilerlemektedir.

CAMIN BULUNUŞU

Bir gün mağrada otururken yoğun bir su mağramızın bir duvarına çarpmıştır. Suyun çarptığı yer duvarda ~~te~~ orta boyda bir kırıklık meydana geldi. Daha sonra o duvarın karpılması için düşünmeye başlamıştık. Daha sonra bir arkadaşımız ortaya bir fikir attı. Fikirinde ağaçların yaprağını kopararak oraya dizmeyi düşündük. Ama dizdikten sonra bir rüzgar çıktı ve yapraklar döküldü. Tekrar düşünmeye başladık. Bu sefer de başka bir arkadaşımızda taşları ezerek ince bir tabaka haline getirdik. Bu sefer yine koyduk ama mağradan dışarıyı göremiyorduk bu seferde dağdan lavlar püskündü. Lavlar gölün yanına geldi. Biz yine toplandık bu sefer elimiz ince sopalar alarak icini destik. Hepimiz birden lav ile gölün ortasında olan yere üflemeğe başladık. Soydam bir tabaka oluştu biz bunu hep birlikte kaldırarak mağranın kırık yerine yerleştirdik. Bu sefer dışarı görülmüyordu. Bizde buna cam adını verdik.

= TEKERLEĞİN BULUNUŞU =

Eski insanlar eşyalarını taşımak için çeşitli yöntemlere ihtiyaç duyuyorlar. Bu sebeple tahtaları yontarak üstü açık kutular oluştururlar.

Ancak bu kutuları taşımak düşündükleri kadar kolay olmaz. Kutuları itmek çok güçtür. Bu sebeple kutuları ilerletebilecek icatları yapmaları gerekmektedir.

Kare şeklinde tahtaları yontarlar ve ismine tekerlek adını verirler. Ancak bu tekerlek de şekli nedeniyle sürekli takılmaktadır.

Bir süre bu şekilde kullanırlar. Zamanla kare tekerleğin köşelerinin aşındığını ve aşındıkça arabanın daha rahat ilerlediğini görürler. Elleriyle bükümleri alırlar ve tekerleklerin köşelerini iyice yontarlar. Daire şeklini alan tekerlekler sayesinde arabaları artık daha rahat ilerlemektedir.

(MUM)

Eski zamanlarda Hasan adında bir çocuk varmış. Bir gün odasında çizim yaparken Annesi gelir ve

Hasan neden akşamları çizim yapamadığını düşünür ve bir icat bulmaya karar verir. Ertesi gün ablası yanına gelip oturuyor ve

Hasan hırslar ve yıllar boyunca çalışır ama en sonunda gece yarileri ışık veren mumu bulur ve ailesi için ihtiyaç kaynağı olur.

TAKVİMİNİ BULUNUS HİKAYESİ

Bin gün öğretmen sınıfa girer ve çocuklara;

- Çocuklar bininci gün ikinci kaftasının döndüncü günü sınavına
var.

Öğretmen;

- Hocam nasıl olacak hangi güne denk geliyor. Öğretmen;

- Ben sınav günü size haberi veririm. Çocuklar itiraz
eden öğretmen sınıftan çıkar. Çocuklar bin araya gelir
ve bu işe bin adım bulmaya çalışır. Ardından

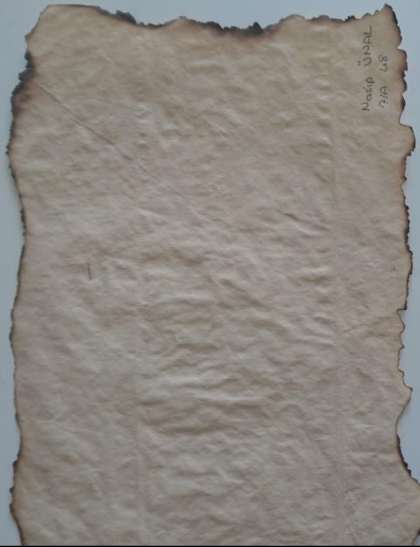
öğrendikleri sayılarla her güne bir sayı verirler. Ardından

kendi isimlerinin baş harflerinden günlere isim verirler

Bu tabiri artık yaygınlaştı ve öğretmen tetrah işleme

giriş;

- Eski çocuklar Pazartesi günü sınavına var. der
Adele herşey düzene girmiştir ve buna takvim adı verilmiştir

Öğrenciler tarafından ödev olarak
hazırlanan ilk kâğıt örnekleri

Aşağıda verilen kavramların ya da buluşların hangi medeniyete ait olduğunu yazınız.

Tekerlek -	Takvim -	Tuşpa + Urartular	Ninova + Asurlar	Anadolu'da ilk uygarlık + Hitit
Pana + Lidyalılar	ilk kütüphane + Asurlar	Demokrasi, a'dür düşünce. -	Palos, Pisagor + İyonlar	Midas - Urartular
Fibula + Frigler	ilk onayasa + Babil	Anadoluya civi yazısını getirdiler -	Gordion + Frigler	Sand - Urartular
Yazı + Sümerler	Taurona + Hititler	İzmir, Efes, Milet + İyonlar	Kibele + Frigler	Giges - Akad?
Su Kanalı - Asurlar	Mezopotamya'da ilk uygarlık -	Kral Yolu + Lidyalılar	Oda Mezaları + Urartular	Sus + Elam
Pusulâ + çin göçer	Hattuşas + Hititler	Hammurabi - Hititler	İlk düzenli ordu - Babil	Haldi + Urartular

AD SOYAD: Fatma Fındık

SINIF: HA NO: 36

İŞARETLEVEYİM:

	Yazıyı kim bulmuştur?	Kadeş anlaşması kimler arasında yapılmıştır?	Alfabeyi icat eden uygarlık hangisidir?	Yazı Anadolu'ya hangi uygarlık tarafından gelmiştir?
Sümer	X			
Mısır		X		
Asur				X
Fenike			X	
Hitit		X		

Ayşe: Arkadaşlar yazıyı kim bulmuştur?

Fatih: Yazıyı Frigler bulmuştur hatta Anadolu'ya da Hititler getirmiştir.

Elif?

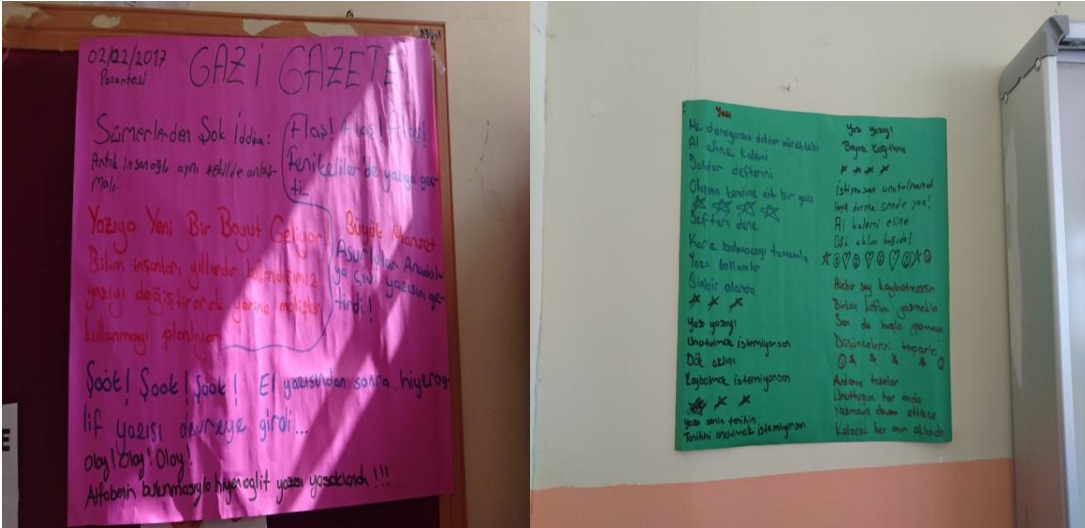
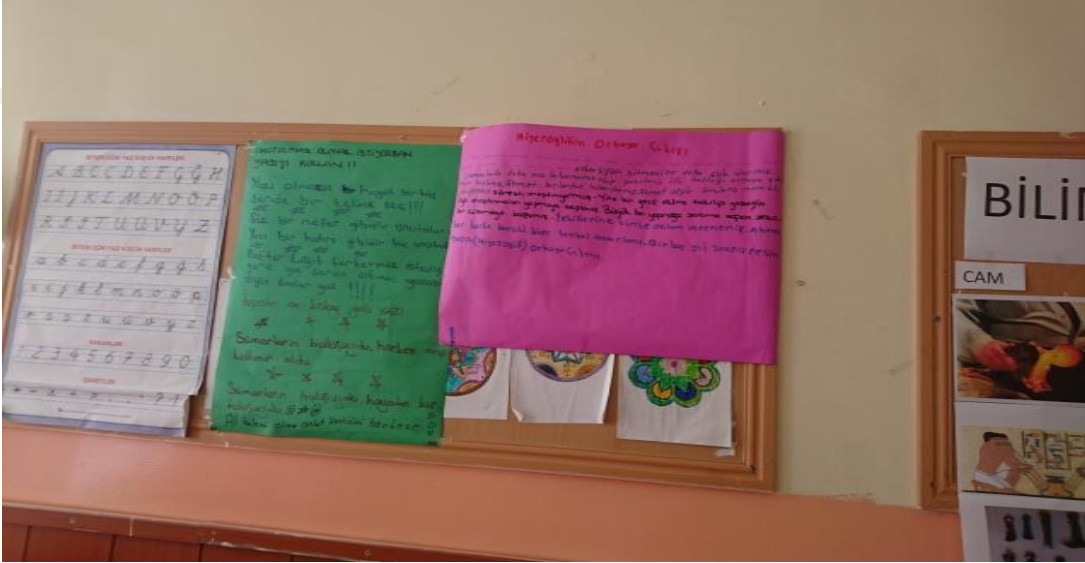
Yazıyı Sümerler buldu. Asurular Anadolu'ya getirdi.

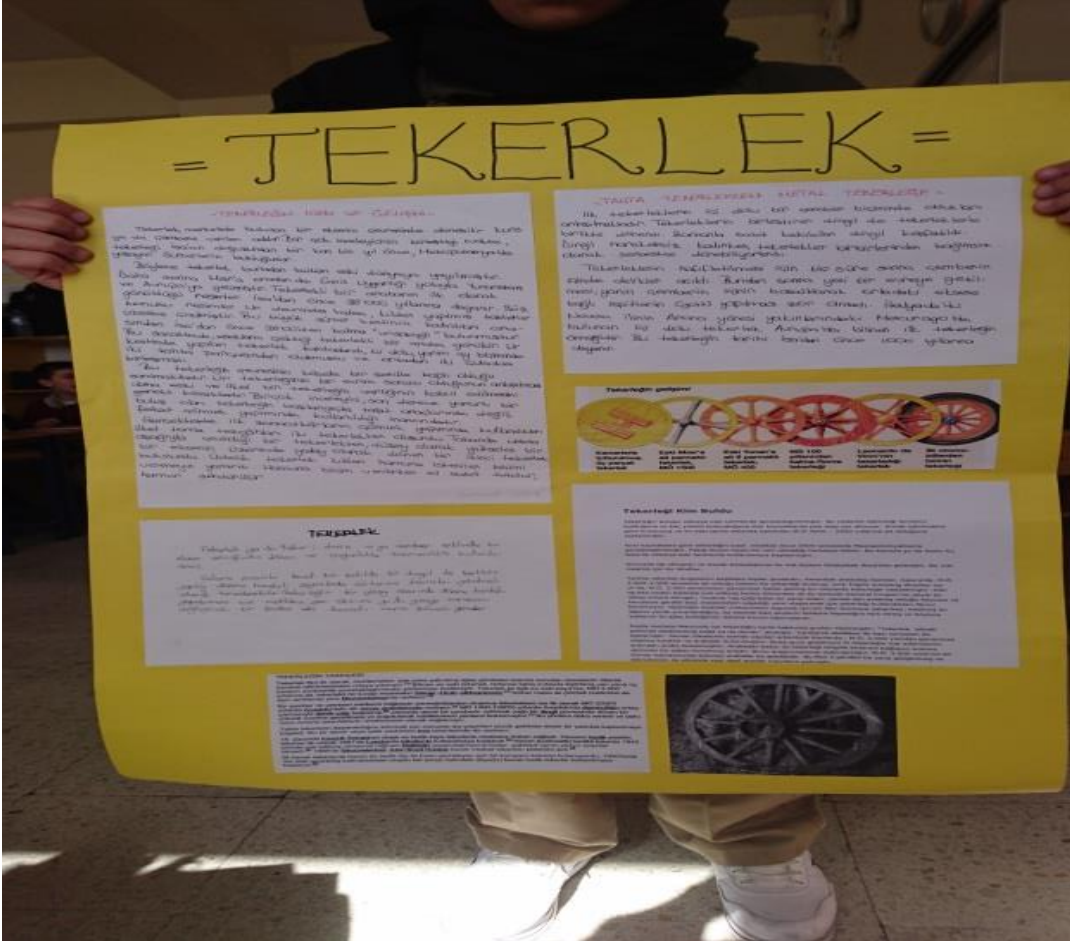
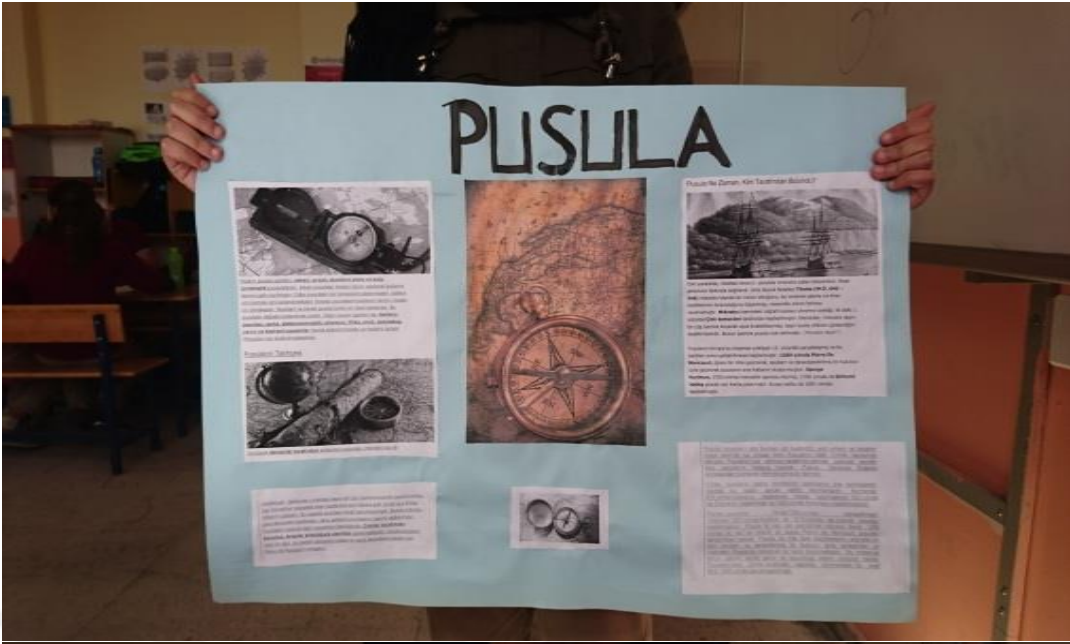

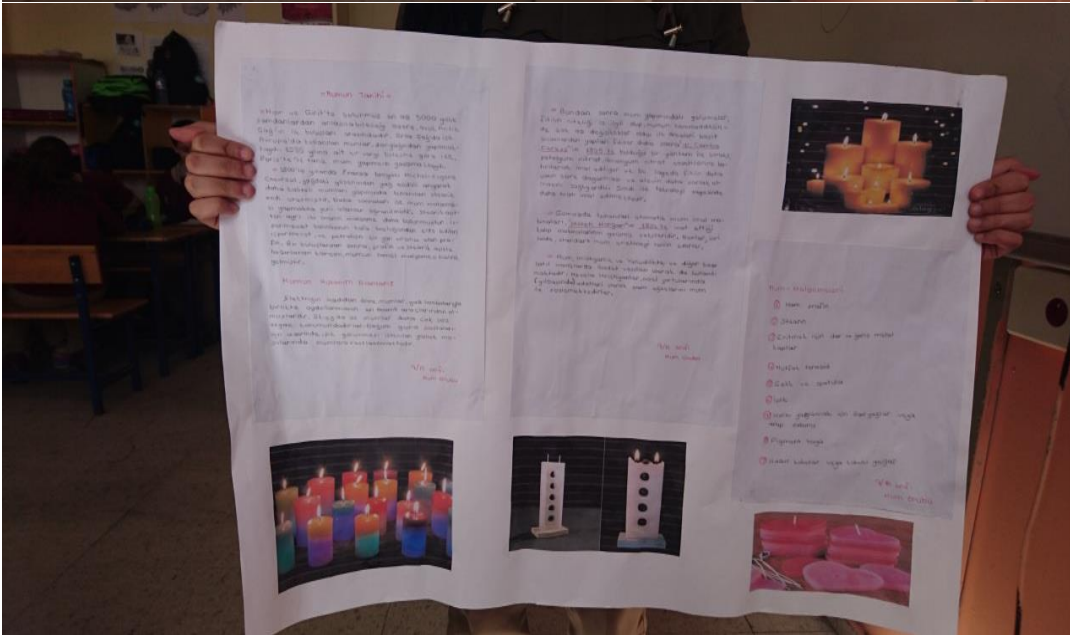
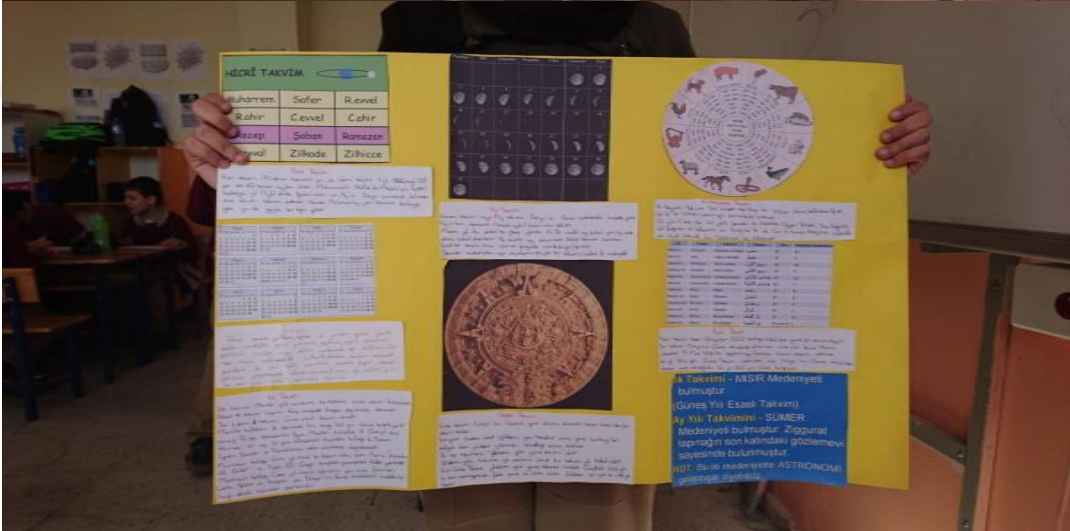
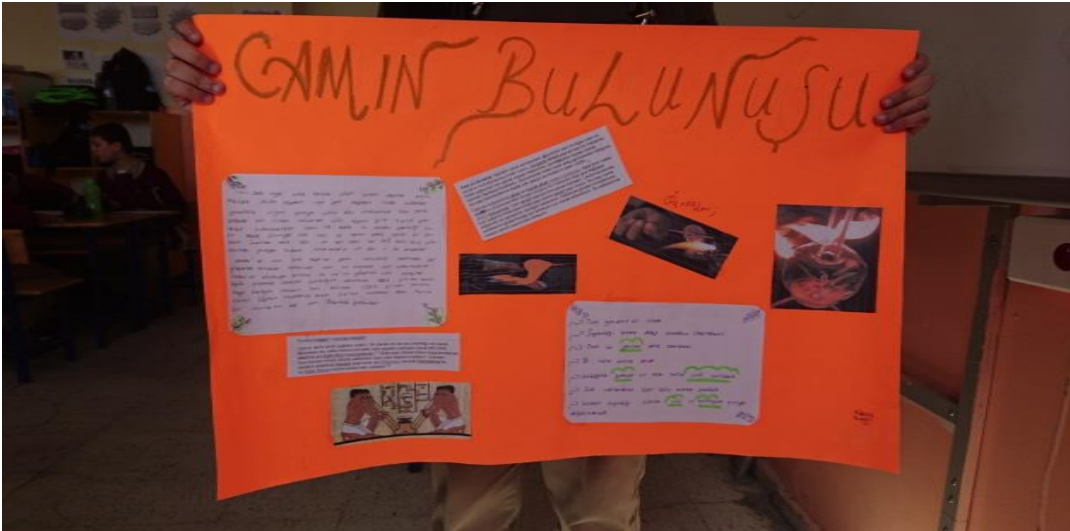
Fatih soruya yanlış cevap verdi doğrusunu yazıp Elif'e yardımcı olur musun?

4.2.2.Etkinliğe Ait Fotoğraflar

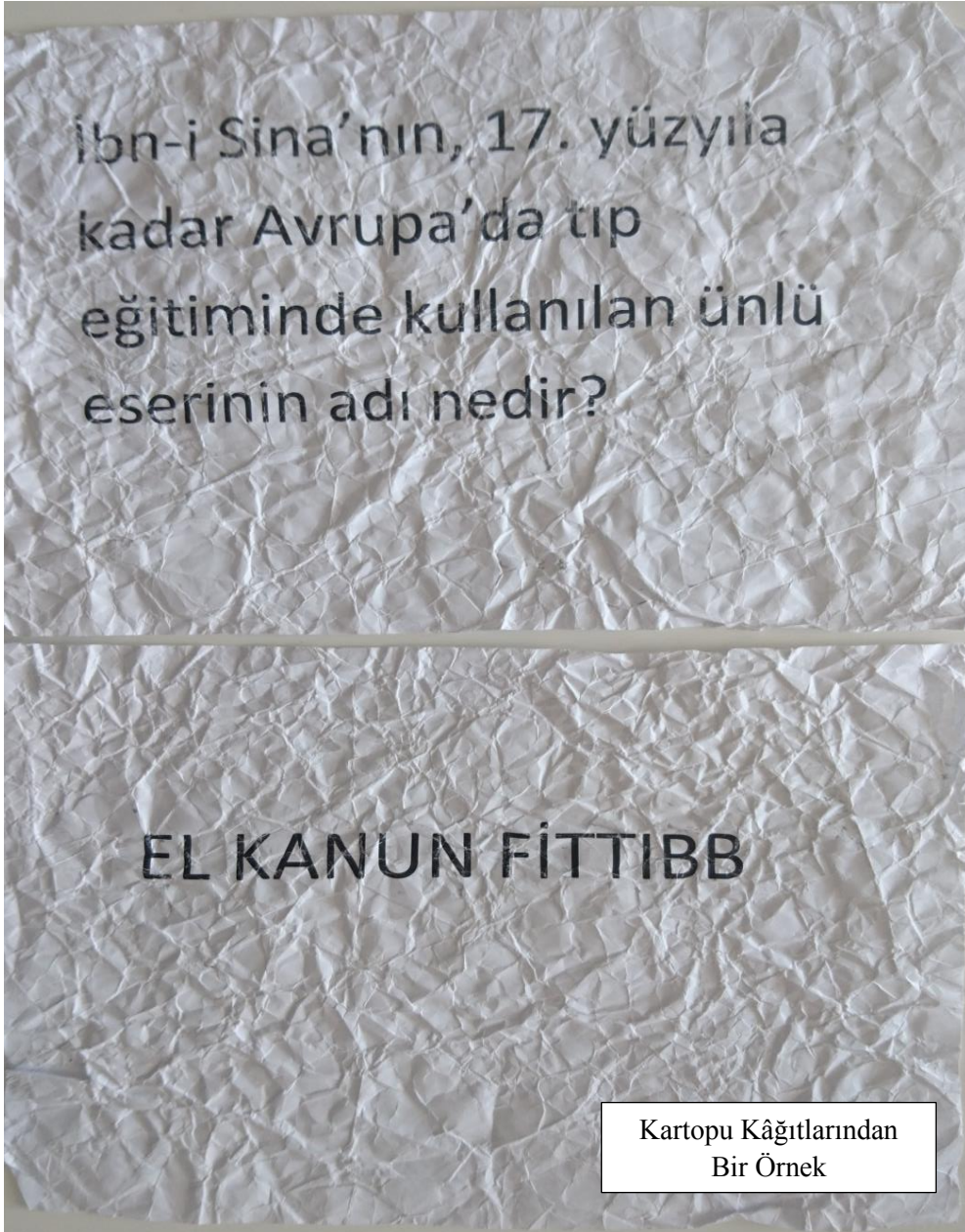

4.3.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar

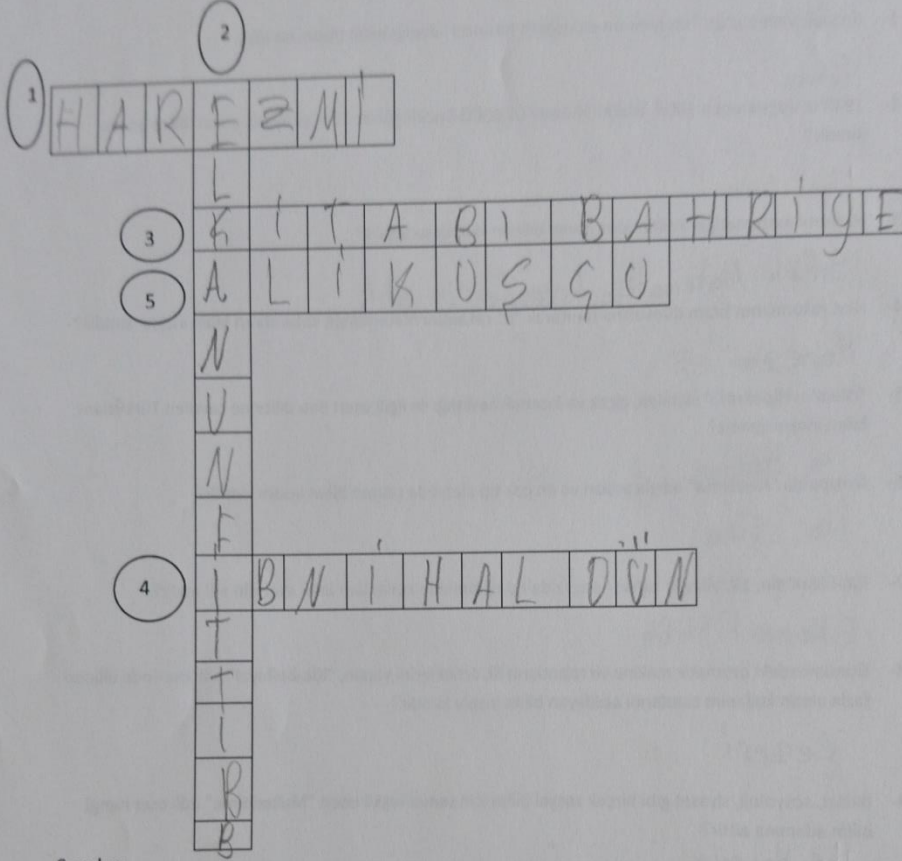
4.3.1.Etkinliğe ait ekler

Musaftan Enne Altıparmak

7/A 43

KAVRAM BULMACASI

Soruları

- 1- Matematiğin bir kolu olan cebir biliminin kurucusu kimdir?
- 2- İbni sinanın tıp alanında yazdığı en önemli kitabı hangisidir?
- 3- Piri reis'in iki dünya haritası çizdiği ve Akdeniz'i tanıttığı eser hangisidir?
- 4- Mukaddime adlı eser kime aittir?
- 5- Yaptığı çalışmalar nedeniyle Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) Ay'daki bir bölgeye hangi bilginin ismi verilmiştir?

Piri Reis

4.3.2.Etkinliğe Ait Fotoğraflar

4.4.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar

4.4.1.Etkinliğe ait ekler

Aleyna Şen 7/A - 5

4. Kazanım Değerlendirmesi:

Kutucuk içinde verilen kavramlar hakkındaki bilgilerinizi yazınız.

Rönesans: 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen yenileşme ve gelişme hareketidir.

Reform: Dinde yenileşme anlamına gelir. Martin Luther öncülüğünde başlamış, sonucunda Katolik'e güven azalmıştır.

Coğrafi keşifler: 15. ve 16. yüzyıllarda meydana gelen yeni ülkelerin keşfedilmesi gibi olaylardır. Buna öncülük eden merak ve pusulanın icadı gibi etkenlerdir.

Sanayi inkılabı: İnsan gücünden makine gücüne geçiş yapılmasıdır. Sonuçta köylerden kentlere hızlı nüfus akımı olmuştur.

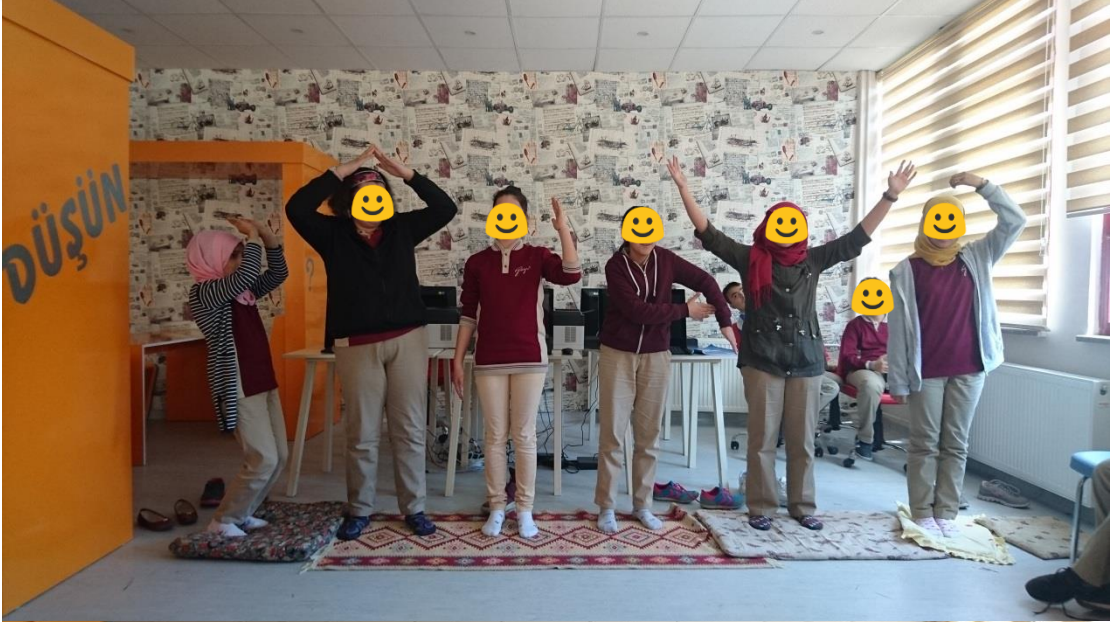
Aydınlanma çağı: Bilim, sanat alanında yapılan gelişmelerin olduğu bir dönemdir. Mozart vb. sanatçıların bu döneme katkıları olmuştur. Newton vb. insanlarla da bilimsel çalışmalar yapılmıştır.

Aşağıdaki boşluklara uygun kavramları yazınız.

- 1- Avrupalı denizcilerin yeni yollar arama girişimleri sonucu 15. Yüzyılda ortaya çıkan olaylara Coğrafi Keşifler denir.
- 2- Çinliler tarafından icat edilen Pusula , Avrupalıların yönlerini kaybetmeden okyanuslara açılmasını sağladı.
- 3- Rönesans, yeniden doğuş anlamına gelir.
- 4- Avrupa'da sanattan zevk alan sınıfın adı Renan sınıfıdır.
- 5- Rönesans, İtalya da başlamıştır.
- 6- Reform, Almanya da başlamıştır.
- 7- Reform ile halk Katolik kilise nin baskısından kurtulmuştur.
- 8- Reformu başlatan din adamı Martin Luther dir.
- 9- Avrupa'da 18. Yüzyıl Aydınlanma Çağı olarak isimlendirilir.
- 10- Din adamlarına duyulan güvenin azalması Reform nin bir sonucudur.

4.4.2.Etkinliğe ait fotoğraflar

4.5.Etkinliğe Yönelik Dokümanlar

4.5.1.Etkinliğe ait fotoğraflar

4.6. Yazılı Görüş Formu Örnekleri:

0.25

Adı Soyadı: Nadide Ayar

Neden aklında kaldı?
Sürekli konuları etkinliklerle
pekiştirdik. ↑

1. Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinde aklınızda en çok neler kaldı? Neden?

Coğrafi keşifler sonucunda sömürgecilik olduğunu, ipkışkırtıcı ve katliamların önemi keşifçileri, yeni kıtalar bulunduğunu. Rönesans'ta bilimin ilerlediğini. Reformun dinde yenileşme olduğunu, kilisenin önemini keşifçileri. Ali Kuşçu'nun isimli NAMA tarafından aş'ın bir kısmına isim verildiği. Biruni'den Gegendü Mahmud'un "sıra dışı" on değerli hazinesi diye keşifçileri. İbnü Sina'nın el-kavm fittip kitabı. Harezmi'nin (sifir) rakamını. Çinlilerin pusulası bulduğunu aklında kaldı.

2. Sosyal Bilgiler dersindeki yaratıcı drama etkinliklerinin size hangi kavramları kazandırdığını düşünüyorsunuz?

Reform, Rönesans, keşif, kıta, kilise, tarih, bilim, düşünce ve yaratıcılık

3. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin üniteye geçen kavramları öğrenmenizde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet. Çünkü hem öğretmenimiz hem biz konu üzerinde konuşurken kavramları kullanıyoruz.

4. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden; Memnun kaldığınız durumlar nelerdir?

Öğrendiklerimizi pekiştiriyor. Daha iyi aklımızda kalıyor.

Memnun kalmadığınız durumlar nelerdir?

Sınıfın çok ses çıkarması

Adı Soyadı: A. Simay GÖREGEN

1. Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinde aklınızda en çok neler kaldı? Neden?

Türk-İslam Bilim Adamları, Martin Luter, Aydınlanma Çağrı, Reform, Rönesans, Sanayi İnkılabı, Düşünce Özgürlüğü, Uygarlıklar. Çünkü çok etkileyiciydi. Çok zeki ve eğlenceliydi ayrıca.

2. Sosyal Bilgiler dersindeki yaratıcı drama etkinliklerinin size hangi kavramları kazandırdığını düşünüyorsunuz?

Rönesans, Reform, Coğrafi Kesifler, Sanayi İnkılabı, İnanç, Bilim, Bilim insanları, inkılab, çağ, Uygarlık Düşünce, Özgürlük

3. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ünite de geçen kavramları öğrenmenizde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Düşünüyorum. Çünkü biz çocukların en sevdiği şey eğlenmek ve öğrenmektir. Bunda bu etkinliği kapsıyor.

4. Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinden; Memnun kaldığınız durumlar nelerdir?

Kelimeleri artık daha iyi hatırlıyorum. Artık daha akılda kalıcı. Dersler çok eğlenceliydi.

Memnun kalmadığınız durumlar nelerdir?

Bir drama adamız olmadı için dersleri küçük yerlerde işledik. Birde çok ses vardı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Nimet ÖZ
Doğum Yeri ve Tarihi :Yahyalı, 20.01.1981
Medeni Hali : Evli, 2 çocuk sahibi
İletişim Bilgileri : nimet-80@hotmail.com
05052998825 (GSM)

EĞİTİM

1995-1998 Kayseri Aydınlıkevler Lisesi
1999-2003 Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim
Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
2015-2019 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim
Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans
Programı

İŞ DENEYİMİ

2006-2007 Orhanlı Orhangazi İÖO.Sosyal Bil. Öğrt. Niğde
2007-2008 Hikmet Uluğbay İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğrt.
Başakşehir /İstanbul
2008-2009 Yavuz Sultan Selim İÖO. Sosyal Bilgiler. Öğrt. Tomarza
/Kayseri
2009-2010 Azatlı İsa Yüksel Ortaokulu Sosyal. Bilgiler Öğrt. Niğde
2010-2019 Gazi Ortaokulu Sosyal. Bilgiler Öğrt. Merkez/Niğde

YABANCI DİL

İngilizce Orta seviye

